

EUROOPPALAISEN YHTEISTYÖN MERKITYS SUOMEN KANSALLISESSA TERRORISMIN TORJUNNASSA

Sebastian Lohja

9/2018

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Sebastian Lohja		Poliisi (AMK) 20162B	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Eurooppalaisen yhteistyön merkitys Suomen kansallisessa terrorismin torjunnassa		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Olavi Kujanpää		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Tutkimuksessa käsiteltiin eurooppalaisen yhteistyön merkitystä Suomen kansallisessa terrorismin torjunnassa 2000- luvun alusta vuoteen 2018. Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa eurooppalaisen yhteistyön strategisia painopisteitä, yhteistyömenetelmiä ja vallitsevia haasteita. Päämääränä oli luoda rakentavia kehitysehdotuksia eurooppalaisen terrorismin torjunnan kehittämiseksi.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastatteluita. Tutkimukseen haastateltiin Suojelupoliisin ylitarkastajaa ja ulkoministeriön turvallisuusjohtajaa. Haastattelut analysoitiin teemoittain.</p> <p>Tutkimuksen keskeisimpien tulosten perusteella päädytään siihen, että tehokas terrorismin torjunta vaatii julkishallinnollisten organisaatioiden, järjestöjen ja kolmannen sektorin välistä rajat ylittävää yhteistyötä. Eurooppalaisen yhteistyön merkitys kasvaa erityisesti terrorismi-ilmiön kansainvälistymisen vuoksi. Tutkimus osoittaa myös, että kehityssuuntaan vaikuttavat keskeisesti globalisaatio ja digitalisaation edistysaskeleet. Tutkimuksen mukaan eri toimijoiden välillä vallitsee voimakas keskinäisriippuvuus.</p> <p>Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että siviilitiedustelulainsäädäntö on välttämätön kansalliselle terrorismin torjunnalle. Eurooppalaisen yhteistyön tärkein elementti on bi- ja multilateraalinen tiedonvaihto. Tutkimus osoittaa, että Suomen voimavarat eivät yksin riitä torjumaan terrorismia.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
62	Syyskuu 2018	AMK2016ONT	
Avainsanat			
terrorismi, terrorismin torjunta, eurooppalainen yhteistyö, kansainvälinen terrorismi, siviilitiedustelulainsäädäntö			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Aiheen valinta.....	3
1.2 Tutkimuksen rajaaminen	4
1.3 Tutkimusaineisto	5
1.4 Tutkimustavoitteen ja- ongelmien esittely	6
1.5 Keskeiset käsitteet	7
2 TERRORISMI.....	8
2.1 Määritelmä.....	8
2.2 Terrorismia koskeva lainsäädäntö Suomessa	9
2.3 Terrorismin ja radikalisoitumisen ydinsyyt.....	10
2.4 Terrori-iskun vaiheet	11
2.5 Terroristiryhmien luokittelua.....	13
3 TERRORISMIN TORJUNTA.....	13
3.1 Määritelmä.....	13
3.2 Terrorismin torjunnan keskeiset toimijat Suomessa.....	15
3.3 Suomen terrorismin torjunnan keskeiset yhteistyötahot Euroopan unionissa	17
3.4 Terrorismin torjunnan tiivistetty malli	18
4 TERRORISMIN TORJUNNAN KEHITYS VUOSITUHANNEN ALUSTA VUOTEEN 2018.....	19
4.1 Johdanto.....	19
4.2 Yhdysvaltain 9/11- iskujen vaikutukset turvallisuuspoliittisiin konventioihin	19
4.3 Terrorismin torjunnan kehitysanalyysi Suomen ja EU:n näkökulmasta	21
4.3.1 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2001 – 2004	22
4.3.2 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2004 – 2009	23
4.3.3 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2009 – 2012	26
4.3.4 Kansallisen terrorismin torjunnan strategian sisältöanalyysi 2010 - 2014	30
4.3.5 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2012 – 2014	32
4.3.6 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2014 – 2017	33
4.4 Yhteenveto terrorismin torjunnan kehityskulusta 2000- luvun alusta vuoteen 2018	36
5 SIVIILITIEDUSTELULAINSÄÄDÄNTÖ JA TULEVAISUUDEN TERRORISMIN TORJUNTA.....	38
5.1 Johdanto.....	38
5.2 Siviilitiedustelulainsäädännön tarpeellisuus Suomessa.....	39
5.3 Siviilitiedustelulainsäädännön tavoitteet	39
5.4 Kansainvälistä vertailua tiedustelulainsäädäntöä koskien	40
5.5 Arvio terrorismin torjunnan tulevasta kehityssuunnasta	41
6 TUTKIMUSMENETELMÄT.....	43
6.1 Kvalitatiivinen tutkimusote	43

6.2 Haastattelumetodi laadullisessa tutkimuksessa	43
6.3 Haastattelut prosessina	44
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	45
7.1 Eurooppalaisen yhteistyön merkitys terrorismin torjunnassa ja sen haasteet	45
7.1.1 Strategiset painopisteet	45
7.1.2 Keskeiset yhteistyömenetelmät.....	46
7.1.3 Vallitsevat haasteet	47
7.1.4 Toimintaympäristön muutos	48
8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	49
8.1 Johtopäätökset suhteessa tutkimuksen tuloksiin	49
8.2 Kehitysehdotukset ja jatkotutkimuskartoitus	52
8.2.1 Informaatiovaikuttamisen myönteiset elementit terrorismin torjunnassa.....	52
8.2.2 Uudenlaisiin terroriuhkiin varautuminen.....	53
8.2.3 Seurantatutkimus	53
8.3 Tutkimuksen luotettavuus	54
8.4 Tutkimuksen eettisyys	55
8.5 Mietteitä opinnäyteprosessista ja siinä onnistumisesta	57
9 LÄHTEET	59

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen valinta

Valitsin aiheekseni eurooppalaisen yhteistyön merkityksen terrorismin torjunnassa. Inspiroiduin kyseisen aiheen ajankohtaisuudesta ja yhteiskunnallisesta merkityksellisyydestä. Seuraan aktiivisesti globaalia turvallisuuspolitiikkaa. Terrorismi on toistuvasti esillä kansallisilla ja kansainvälisillä turvallisuuspoliittisilla foorumeilla. Poliisiammattikorkeakoulun perustutkinnossa käsitellään varsin kursorisesti terrorismia, jonka vuoksi minulla on henkilökohtainen intressi syventää siihen liittyvää asiantuntijuuttani.

Euroopan ja Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut viime vuosien aikana. Tässä tutkimuksessa käsitellään tapahtuneita muutoksia terrorismin näkökulmasta. Marokkolais-taustainen turvapaikanhakija puukotti 10:tä ihmistä Turun keskustassa 18.08.2017. Varsinais-Suomen käräjäoikeus tuomitsi miehen elinkautiseen vankeusrangaistukseen kahdesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta ja kahdeksasta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhan yrityksestä. Tuomio ei ole lainvoimainen. (Lindholm 2018) Turun epäilty terroriteko toimii varoittavana esimerkkinä turvallisuusympäristömme muutoksesta.

Irakin, Syyrian ja Lähi-idän konfliktit kohottavat terrori-iskujen riskejä globaalisti. Konfliktialueilla sekä vankiloissa syntyneet terroristiverkostot, järjestön propagandasta motivoituneet henkilöt ja järjestön ideologialle alttiiksi joutuneet lapset muodostavat pitkäaikaisen turvallisuusuhan maailmalle. (Suojelupoliisi 2017) On ollut havaittavissa, että Venäjän ja Yhdysvaltojen sotilasoperaatiot ovat heikentäneet terroristijärjestö ISILin asemaa. Sitä vastoin Suojelupoliisin uhka-arviot ennustavat yhä korkeampaa terrorismin uhkaa.

Eurooppaan on matkustanut Suojelupoliisin 2017 laatiman arvion perusteella noin 5000 vierastaistelijaa. Tässä yhteydessä kyse on henkilöistä, jotka ovat olleet taistelemassa konfliktialueilla radikalisoitumisen ja/tai radikaali-islamistisen ideologian puolesta. Vierastaitelijoille on ominaista osallistua terroristijärjestöjen operatiiviseen toimintaan. Erityistä huolta aiheuttavat Eurooppaan palaavat vierastaistelijat.

Suojelupoliisin vuosikertomuksessa 2017 todetaan, että terrorismin uhka on korkeampi kuin koskaan aiemmin. Merkittävää uhkapotentiaalia Suomessa aiheuttavat yksittäiset toimijat ja pienryhmät, jotka saavat inspiraationsa radikaali-islamistisesta propagandasta tai terroristijärjestöjen kehotuksista. Suomeen kohdistetaan aiempaa aggressiivisempaa radikaali-islamistista propagandaa. (Suojelupoliisi 2017)

Kesän 2018 aikana on voitu todeta, että kansainvälinen terrorismi on rantautunut Eurooppaan ja Suomeen. Haluan tulevana poliisiviranomaisena vaikuttaa terrorismin torjunnan kehityssuuntaan. Terrorismia on tutkittu valtavan paljon globaalissa mittakaavassa. Suomestakin löytyy varsin ansiokkaita tutkimuksia terrorismia koskien. Kansainvälisen yhteistyön merkitystä terrorismin torjunnassa on tutkittu opinnäytetöiden ja pro gradu- tutkielmien muodossa verrattain suppeasti.

Tämä opinnäytetyö on suunniteltu siten, että mahdollisuus aihealueen jatkotutkimukseen on huomioitu. Eduskunta valmistele parhaillaan siviilitiedustelulainsäädäntöhanketta, ja tämä tutkimus sijoittuu hankkeen toteuttamista edeltävään aikaan.

1.2 Tutkimuksen rajaaminen

Esittelin laatimani tutkimussuunnitelman ensimmäisessä opinnäyteseminaarissa. Tavoitteeni oli rajata tutkimus kansainvälisen yhteistyön merkitykseen terrorismin torjunnassa. Keräsin teoreettista aineistoa tutkimusta varten, kunnes totesin, että aihepiiri on liian laaja. Laadin SWOT- analyyssejä ja kehämalleja, joiden tarkoituksena oli selvittää, mikä tutkimuksessa on olennaista. Edellä mainittuja työkaluja käyttäen onnistuin rajaamaan aiheen eurooppalaisen yhteistyön merkitykseen terrorismin torjunnassa.

Terrorismi ja terrorismin torjunta ovat erittäin laaja-alaisia käsitteitä, joista ei ole olemassa kansainvälisesti hyväksytyjä määritelmiä (sisäministeriö, luettu 19.07.2018). Pidän perusteltuna selvittää tärkeimpiä käsitteitä opinnäytetyön alussa, jotta tutkimus palvelisi mahdollisimman laajaa lukijakuntaa.

Kansallinen ja kansainvälinen terrorismin torjunta koki käännekohdan Yhdysvalloissa 11.09.2001 tapahtuneiden terrori-iskujen johdosta. Rohkaisen lukijaa tutustumaan tutkimukseen, sillä perustelen esittämäni väitteen pääluvussa neljä. Rakennan aikajanamaisen koosteen vuodesta 2001 vuoteen 2018. Koosteessa tarkastellaan suomalaisen terrorismin torjunnan kehitystä ja eurooppalaisen yhteistyön roolia.

Pääluvussa viisi (5) kartoitetaan siviilitiedustelulainsäädännön tavoitteita ja tarpeellisuutta sekä vertaillaan muiden länsimaiden vastaavia hankkeita. Lainsäädäntö, joka pyritään hyväksymään vuonna 2018 tehostaisi suomalaista terrorismin torjuntaa merkittäväällä tavalla. Se toisi mukanaan uudenlaisia ulottuvuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön. Pääluvun lopussa on arvio terrorismin torjunnan tulevasta kehityssuunnasta.

Kerättyä tutkimusaineistoa pyritään täydentämään haastatteluiden avulla. Aineisto ei ollut kaikilta osin ajankohtaista, jonka vuoksi haastatteluiden yhtenä painopisteenä oli kartoittaa eurooppalaisen yhteistyön tilaa vuonna 2018. Haastatteluiden sisältö puretaan tutkimuksen tuloksia käsittelevässä pääluvussa seitsemän (7).

Kansallinen terrorismin torjunta suhteessa kansainväliseen yhteistyöhön ei rajoitu ainoastaan Eurooppaan. Olisi epäloogista sulkea kyseinen perspektiivi kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle. Tässä opinnäytetyössä käsitellään kursorisesti myös kolmansien maiden osuutta terrorismin torjunnassa, vaikka teoreettinen viitekehys rakentuukin eurooppalaisen yhteistyön ympärille.

Tutkimuksen johtopäätökset esitetään pääluvussa kahdeksan (8). Samassa yhteydessä tuodaan esille kehitysehdotukset, joihin liittyy kiinteästi jatkotutkimuksen tarve. Luku sisältää

myös pohdintaa sekä itse tutkimusprosessista että tutkimuksen luotettavuudesta ja eettisyydestä.

1.3 Tutkimusaineisto

Johdannossa mainittiin aiemmin, että terrorismia on tutkittu valtavasti ilmiönä. Opinnäytetyöt, pro gradut ja väitöskirjat näyttelevät varsin vaatimatonta roolia tutkimuksessa. Poliisiammattikorkeakoulusta on valmistunut yksi kyberterrorismia käsittelevä opinnäytetyö: *Kyberterrorismi ja sen uhat yhteiskunnan turvallisuudelle* (Laurila 2017). Laurila määritteli opinnäytteessään terrorismin ja terrorismin torjunnan käsitteet, joskin pintapuolisesti, koska hänen tutkimusongelmansa koski kyberterrorismia. Helsingin yliopistosta on tehty kaksi pro gradu- tutkielmaa: *Kansainvälinen terrorismi ja Suomen lainsäädäntö* (Lehti 1991) sekä *Terrorismi ja terrorisminvastainen yhteistyö Länsi-Euroopassa* (Aikomus 1996). Ulkopoliittinen instituutti julkaisi tutkimuksen: *Kansainvälinen terrorismi ja Suomi* (Archer ym. 2004.) Edellä merkityistä lähteistä on todettavissa, että tehdyt tutkimukset ovat verrattain vanhoja. Opinnäytetyön yhtenä ulottuvuutena tarkastellaan eurooppalaisen yhteistyön nykytilaa, minkä vuoksi edellä mainittuja tutkimuksia ei kyetä tässä yhteydessä hyödyntämään. Tähän osuuteen tiivistetään keskeisin tutkimusaineisto.

Johdannossa käsitellään kursorisesti terrorismia. Tärkeimmät lähteet ovat Suojelupoliisin 2017 vuonna laatima vuosikirja, Kari Laitisen teettämät tutkimukset sekä valtioneuvoston ja sisäministeriön julkaisut.

Terrorismin määrittely on erittäin haastavaa. Jopa länsimaiden sisällä terrorismin määrittelystä on olemassa lukuisia erilaisia tulkintoja. Kari Laitinen, Mirikka Kreuz ja Anssi Kullberg ovat tutkineet ansiokkaasti terrorismia ja terrorismin torjuntaa. Heidän käyttämänsä määritelmät ovat kattavia verrattuna julkishallinnollisten organisaatioiden määritelmiin.

Terrorismin torjunnan kehitystä käsittelevä aikajana pohjautuu valtioneuvoston laatimiin turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin selontekoihin sekä sisäministeriön julkaisemiin kansallisiin terrorismin torjunnan strategioihin.

Pääluvussa kuusi (6) käydään lävitse kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja haastattelumenetodien käyttöä laadullisessa tutkimuksessa. Luvun lopussa tuodaan esille haastatteluprosessiin liittyvää tietoa.

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmiä koskevaa kirjallisuutta. Eniten käytetty lähde oli Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran Tutki ja kirjoita- teos. Sillä oli merkittävä osuus muun muassa eettisiä periaatteita pohdittaessa. Tärkeänä tietolähteenä samassa asiayhteydessä olivat Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistot.

1.4 Tutkimustavoitteen ja- ongelmien esittely

Kunnianhimoisena tavoitteena on rakentaa tutkimus, joka kehittää minua ammatillisesti sekä palvelee työelämää merkittävällä tavalla. Toivotun lopputuloksen saavuttamiseksi pyritään tuottamaan asiantunteviin lähteisiin perustuvaa analyysia, joiden pohjalta kyetään luomaan konkreettisia kehitysehdotuksia.

Suojelupoliisin vuonna 2017 laatiman vuosikertomuksen perusteella terrorismin uhka on korkeampi kuin koskaan aiemmin. Vuonna 2014 laaditun kansallisen terrorismin torjunnan strategian perusteella on todettavissa, että terrorismin torjunta perustuu moniammatilliseen yhteistyöhön. Väitän, että katson terrorismin torjuntaa eri silmin kuin torjunnan parissa työskentelevät virkamiehet. Tavoitteenani on tuoda kriittistä näkemystä terrorismin torjunnan käytänteisiin.

Eurooppalaisen yhteistyön merkitystä, sen haasteita ja ongelmia on syytä tutkia, koska kansainvälinen terrorismi on tullut osaksi Eurooppaa. Suojelupoliisin 2017 vuosikertomuksen mukaan terroristit käyttävät aiempaa useammin yksinkertaisia iskumenetelmiä ja iskut kohdistuvat yhä monipuolisempiin kohteisiin. Terroristista toimintaa harjoittavat monitaustaiset henkilöt, myös naiset ja lapset. (Suojelupoliisi 2017) Yhteiskuntamme on pystyttävä vastaamaan tähän suuntaukseen.

Yhdysvaltalainen Fund for Peace- tutkimuskeskus julkaisi vuonna 2018 indeksin, jossa tutkittiin eri valtioiden vakautta. Tutkimuskeskuksen johtaja J.J Messner toteaa: ”Indeksi osoittaa, että valtion hauraus on kaikkien ongelma – se voi vaikuttaa jopa rikkaimpiin ja kehittyneimpiin maihin. (Laakso 2018) Nähdäkseni sama ajatusmalli pätee myös terrorismin torjuntaan. Mikään yksittäinen maa tai toimija ei kykene yksin ratkaisemaan terrorismiin liittyviä haasteita. Tämän johdosta pidän perusteltuna selvittää, millainen suhde eurooppalaisella yhteistyöllä on Suomen kansallisessa terrorismin torjunnassa.

Opinnäytetyön päättökysymys on: ”Millainen on eurooppalaisen yhteistyön merkitys Suomen kansalliselle terrorismin torjunnalle?”. Alakysymyksiä ovat:

1. Mitkä ovat keskeisiä strategisia painopisteitä, joita Suomi ja EU ovat asettaneet?
2. Millaisia keskeisiä yhteistyömenetelmiä Suomen ja EU:n välillä on terrorismin torjunnassa?
3. Minkälaisia haasteita eurooppalaisessa yhteistyössä on Suomen ja EU:n näkökulmista?
4. Miten toimintaympäristön muutos vaikuttaa eurooppalaiseen yhteistyöhön?

Tutkimuksen tuloksissa käsitellään tutkimuskysymyksiin saatuja vastauksia. Tutkimuskysymyksiä asetettiin harkitusti useita, koska käsiteltävä tutkimusongelma on varsin moniulotteinen. Alakysymykset määrittelevät osin, mistä näkökulmista pääasialliseen tutkimusongelmaan pyritään löytämään vastauksia.

1.5 Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyö sisältää runsaasti terrorismiin sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyvää terminologiaa. Aiheen erityisestä luonteesta huolimatta tavoitteenani on rakentaa yleisesti ymmärrettävä kokonaisuus. Käsitteistöä ei ollut mahdollista avata ainoastaan julkishallinnollisten organisaatioiden käyttämien termien perusteella. Ongelmana on, että valtaosaa näistä käsitteistä ei ole virallisesti määritelty Euroopan unionin tasolla.

CBRNE- (chemical, biological, radiological, nuclear, explosives) uhka tarkoittaa kemiallisten aineiden, biologisten taudinaiheuttajien, radioaktiivisten aineiden, ydinaseiden ja räjähteiden väärinkäyttöä. (Sisäministeriö 21.09.2016.)

Epäsymmetrisellä uhalla ja sodankäynnillä tarkoitetaan sekä sotilaallista että ei-sotilaallista toimintaa, jossa käytetään keinoja tai välineitä, joiden torjuntaan vastapuoli ei ole varautunut. Keskeisinä epäsymmetrisinä uhkina pidetään terrorismia, sabotaasitoimia, joukkotuhousoseiden leviämistä ja käyttöä sekä informaatiotodankäyntiä. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 126.)

Etyj on Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö, johon kuuluu 57 osallistujavaltiota. Kaikki Pohjois-Amerikan, Euroopan ja Keski-Aasian maat ovat Etyjin jäseniä. Virallisten jäsenmaiden lisäksi järjestöllä on 11 kumppanivaltiota Aasian ja Välimeren alueelta. (Suomen Suurlähetystö Wien, 21.09.2016.)

G-8- ryhmä muodostuu maailman johtavien teollisuusmaiden foorumista. Jäsenet ovat Iso-Britannia, Italia, Japani, Kanada, Ranska, Saksa, Venäjä ja Yhdysvallat. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 16/2004, 150.) Venäjä erotettiin vuonna 2014 G-8-ryhmästä Krimin niemimaan valtauksen vuoksi, minkä johdosta johtavien teollisuusmaiden foorumia kutsutaan nykyään G-7- nimellä. (Ekholm 2015.)

Informaatiovaikuttaminen on toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan järjestelmällisesti julkiseen mielipiteeseen, yksilön käyttäytymiseen ja päätöksentekoon sekä ylipäätään yhteiskunnan toimintakykyyn. Informaatiovaikuttamisen keinoja ovat väärän ja harhaanjohtavan tiedon levittäminen, painostaminen ja faktojen liittäminen väärin asiayhteyksiin. Päämäärätietoisella toiminnalla halutaan saada kohde muuttamaan käytöstään tavoiteltuun suuntaan. (Mantila 2017, 7.)

Jihad- termillä viitataan usein pyhään sotaan, mutta käsite ei ole niin yksiselitteinen. Islamissa sillä on kaksi erilaista formaattia: The Greater Jihad ja The Lesser Jihad. Ensin mainitulla viitataan yksittäisen ihmisen ponnisteluihin elää hyvää elämää ja noudattaa Jumalan käskyjä, siten kuin ne islamissa tulkitaan. Jäljempänä mainittu viittaa väkivaltaiseen taisteluun islamin puolesta. Ensiksi mainittu on siten väkivallaton ja henkilökohtainen jihadin muoto. Jihadisteilla tarkoitetaan niitä, jotka ovat vapaaehtoisesti lähteneet mukaan Lesser Jihadiin. (Laitinen ym. 2009, 20-21.)

Pehmeillä kohteilla viitataan julkisiin paikkoihin, joiden turvajärjestelyt ovat joko olemattomia tai hyvin rajallisia. Tällaisia kohteita voivat olla mm. ostoskeskukset, konsertit, hotellit, uskonnolliset kokoontumiset, mielenosoitukset, turistinähtävyydet, yökerhot sekä liikenne ja liikenteen solmukohdat. Eli pääsääntöisesti yleiset paikat, joissa liikkuu suuri määrä ihmisiä. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 4.)

Radikalismi käsittää opit tai doktriinit, joiden keskeisenä sisältönä on luoda perusteellisiin muutoksiin yhteiskunnassa tähtääviä käytäntöjä, toimia ja politiikkaa. Radikalisoituminen tarkoittaa halua pyrkiä kestäviin muutoksiin yhteiskunnassa. Se tarkoittaa myös halua tukea näitä muutoksia tai taivutella muita hyväksymään ne. Radikalisoitumisessa yksilöt omaksuvat ja myötäelävät radikaalien tai äärimmäisten näkemysten ja periaatteiden mukaisesti. Yksilön radikalisoituminen ei välttämättä johda terrorismiin tai väkivallan käyttöön. (Laitinen ym. 2009, 21.)

Sotilaallinen kriisinhallinta tarkoittaa sotilaallisin keinoin tapahtuvaa kriisinhallintatoimintaa. Toiminta keskittyy ensisijaisesti vakauden ja turvallisuuden palauttamiseen ja säilyttämiseen kriisialueella. Tavoitteena on luoda edellytykset yhteiskunnan muiden toimintojen käynnistämiseksi. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 126.)

Transatlanttiset suhteet: ”Euroopan unionilla, Yhdysvalloilla ja Kanadalla on demokratiaa, ihmisoikeuksia ja taloudellisia ja poliittisia vapauksia koskevat yhteiset arvot sekä samantlaisia ulkopoliittikkaan ja turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita.” (Euroopan parlamentti, Damen ym. 2016.)

”Väkivaltaisella radikalisoitumisella tarkoitetaan ääri-ideologian omaksumisen prosessia ja halukkuutta käyttää, tukea ja edistää väkivaltaa sekä pelkoa keinona saada aikaan sosiaalisia muutoksia yhteiskunnassa. Termi voi olla harhaanjohtava, sillä sosialisatioprosessi itsessään ei ole välttämättä väkivaltainen. Väkivaltainen radikalisoituminen voi johtaa terrorismiin. Radikalisoitumisen ja väkivaltaisen radikalisoitumisen käsitteitä käytetään osittain toistensa synonyymeina eikä ero termien välillä ole kovin vakiintunut.” (Laitinen ym. 2009, 22-23.)

2 TERRORISMI

2.1 Määritelmä

Terrorismi on tavoitteellista sekä suunnitelmallista toimintaa, jolla pyritään johonkin reaktioon. Se on tyypillisesti poliittisesti motivoitunutta. Termiin liittyvät järjestäytyneisyys ja toistuvuus. Terrorismia harjoittaa yleensä ryhmä taikka järjestö. Viime vuosien aikana yksittäisten terroristien toteuttamat iskut ovat yleistyneet – taustalla on ollut pääsääntöisesti ideologinen sidos. Terrorismiin liittyvät kiinteästi sekä väkivalta että tuhovoimaisuus, jotka kohdistuvat tarkoituksellisesti siviileihin tai siviilikohteisiin rauhan aikana. Kansainväliseen oikeuteen on kirjattu sotarikoksille ja joukkotuhonnalle omia määritelmiä. Huomion-

arvoista kuitenkin on, että aseellisiin konflikteihin liittyy usein tunnusmerkistöltään terrorismiksi määrittyviä tekoja. (Kullberg ym. 2011, 23.)

Terrorismilla ei pyritä ensisijaisesti vaikuttamaan suoriin kohteisiin. Uhrit ovat tyypillisesti ulkopuolisia yritettäessä vaikuttaa kolmanteen tahoon eli esimerkiksi valtioon, hallitukseen tai yhteiskuntaan. Toisinaan iskut ovat hyvinkin kohdennettuja. Terrorismi on tyypillisesti demonstratiivista sekä symbolista. Sillä ei pyritä näyttämään niinkään voimankäyttöä valtaa, vaan tähdätään enneminkin huomion herättämiseen, provokaatioon tai kiristykseen. Näkyvyyttä saadaan median välityksellä. Vuotta 2018 tarkastellen avainasemassa on voimakkaan murroksen kokenut sosiaalinen media. Sen kautta saadaan levitettyä informaatiota taikka tietoisesti harhaanjohtettua tietoa eli disinformaatiota sekunneissa tuhansien ihmisten luettavaksi. (Kullberg ym. 2011, 23.)

Terrorismiin liittyy kiinteästi taktiikka. Mitään uskontoa, oppositiota, aatetta taikka ryhmää ei voi pitää terroristisena, mikäli toiminta ei realisoidu väkivaltaiseksi teoksi tai sillä uhkaamiseksi. Terrorismiin sisältyy ikään kuin erilaisia tavoitteellisen toiminnan tasoja. Joissakin ideologisissa diskursseissa, kuten jihadisteilla ja kommunisteilla, terrorismi on nostettu keskeiseen strategiseen rooliin. (Kullberg ym. 2011, 23.)

Kapinallista terrorismia harjoittavat yleisesti ottaen ryhmät, jotka ovat lukumääräisesti, fyysisesti tai poliittisesti heikkoja. Niiden tavoitteena on poliittinen tai sosiaalinen muutos. Tämänkaltaisen väkivalta on enimmäkseen epäjärjestelmällistä ja suunnittelematonta. (Laitinen ym. 2009, 22.)

2.2 Terrorismia koskeva lainsäädäntö Suomessa

Rikoslain 34a- luvun 6§:n (24.01.2003/17) mukaan rikoksenteijällä on terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa; pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomaisen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin; oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille. Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Suomen rikoslain 34a- luku perustuu Euroopan neuvoston puitepäätöksen määritelmään terrorismista. Päätöksen perusteella terrorismi määritellään siten, että se on rikollisuutta, jonka tarkoituksena on pelotella vakavasti väestöä, pakottaa aiheuttomasti viranomaiset tai kansainväliset järjestöt johonkin teokseen tai pidättäytymään jostakin teosta, taikka horjuttaa

vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön, perustuslaillisia, poliittisia, taloudellisia tai sosiaalisia perusrakenteita tai tuhota ne. (Euroopan neuvosto, 2002/475/YOS.)

Suomen esitutkinta-, pakkokeino-, poliisi- ja rikoslaissa on otettu huomioon terrorismirikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen sekä rangaistusten määrääminen. Valtioneuvosto on painottanut terrorismin torjuntaa ja edellyttänyt sen kehittämistä. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 2.)

EU:n terrorisminvastaisessa strategiassa ja toimenpideohjelmassa on määritelty ne terrorismin torjunnan painopisteet, joihin jäsenmaissa tulisi kiinnittää huomiota, YK:ssa puolestaan on hyväksytty yhteensä 16 terrorisminvastaista kansainvälistä yleissopimusta sekä pöytäkirjaa. Euroopan neuvoston terrorismin ennalta ehkäisemistä koskeva yleissopimus käsittelee terrorismin torjunnan lisäksi myös yksilön oikeusturvakysymyksiä, joihin Suomi on tiukasti sitoutunut. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 2.)

Terrorismilainsäädäntö pitää sisällään määritelmiä, joiden perusteella terroritekojen toteutustapoja on lukuisia. Tässä opinnäytetyössä ei ole perusteltua esittää kaikkia tapoja, koska keskeinen sisältö koskee eurooppalaisen yhteistyön merkitystä terrorismin torjunnassa.

2.3 Terrorismin ja radikalisoitumisen ydinsyyt

Vallitsevien sosiaalisten, taloudellisten ja poliittisten olosuhteiden sekä terroristisen toiminnan välillä on syy-yhteys. Esimerkiksi sosiaalinen epätasa-arvoisuus, syrjäytyminen ja köyhyys paljolti selittävät, miten, missä ja miksi terrorismia esiintyy. Ilmiön tarkasteluun käytetään mahdollistavia ja suoria syitä. (Laitinen ym. 2009, 28.)

Suoria syitä ovat sosiaalinen eriarvoisuus ja ulossulkeminen, nöyryytys, epäinhimillisyys, riistäminen ja arvojen yhteentörmäys. Terroritekojen taustalla vallitsee voimakas epätoivo, epäoikeudenmukaisuuden tunne ja hallitsematon viha. Terroristijärjestöjen johtajat ovat pääsääntöisesti hyvin koulutettuja. He pyrkivät etsimään potentiaalisia yksilöitä, jotka kokevat olonsa uhatuiksi tai väärinkohdelluiksi. 2010-luvulla on ollut havaittavissa, että arvojärjestelmät ovat törmänneet toisiinsa luoden oletuksen tai pelon kulttuurisesta imperialismin. (Laitinen ym. 2009, 28.)

Mahdollistavia tekijöitä ovat demografiset tekijät, urbanisoituminen ja köyhyys. Köyhyydellä tarkoitetaan tässä yhteydessä resurssien, valinnan mahdollisuuksien ja luottamuksen puutetta. Edellä kuvattu ilmiö voi kohdistua esimerkiksi globaaliin yhteiskuntaan taikka yksittäisen maan hallintoon. Demografisia tekijöitä ovat mm. nopea väestönkasvu ja maahanmuutto. Nopea väestönkasvu aiheuttaa työttömyyttä koskien erityisesti nuoria miehiä. Lisäksi yhteiskunnan uskonnolliset, etniset ja sosiaaliset kokonaisuudet saattavat horjuttaa tasapainoa. Urbanisoituminen integroituna köyhyyteen, työttömyyteen ja luokkaerojen syvenemiseen saavat aikaan terroristijärjestöihin helposti rekrytoitavia ihmisiä. (Laitinen ym. 2009, 28.)

Yhteiskunnallista näkökulmaa tarkastellen varteenotettavia syitä ovat myös kehityksen puute, yhteiskunnallisten uudistusten epäonnistuminen, puutteet oikeusvaltion toiminnassa ja uhattuina olevat vähemmistöoikeudet. Lisäksi yhteiskunnan uudenaikaistuminen synnyttää kulttuurieroja. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 19.) Problematiikan voidaan katsoa liittyvän kehitysmaihin. Ne eivät ole sitoutuneet Euroopan unionille tunnuksenomaisiin kansainvälisoikeudellisiin sopimuksiin koskien muun muassa ihmisoikeuksia.

Valtioterrorismi on terrorismin muoto, jota valtio edistää tai koordinoi. Sitä voidaan toteuttaa välillisesti toisen valtion toimesta, joko osittain tai kokonaan. Esimerkkinä on terroristijärjestön toiminnan tukeminen tai kokonaan valtion omilla voimavaroilla toteutettu terrori-isku. Valtiot voivat tukea terroristista toimintaa mm. rahoituksen avulla taikka sallimalla terroristiseen toimintaan liittyviä toimenpiteitä. Valtio voi toimia myös täysin itsenäisesti toimeenpanemalla terrori-iskun. Tämä on ongelmallinen terrorismin muoto, koska teot on yleensä naamioitu erittäin taitavasti käyttämällä esimerkiksi terroristijärjestöä nimellisenä tekijänä. Tällöin terrori-iskun todellinen vastuunkantaja saattaa jäädä pimentoon. (Malkki & Paastela 2007, 72-77.)

Valtiollista terrorismia tutkitaan verrattain suppeasti ei – valtiollisiin toimijoihin nähden. Sen sijaan valtioiden tukemaa terrorismia on tutkittu laaja-alaisesti. Valtiollinen terrorismi on käsitteenä ongelmallinen mm. poliittisista sekä teoreettisista syistä. Syy-yhteyttä politiikkaan voi lähteä hakemaan painavan terrorismi- käsitteen ja oikeudellisten seuraamusten kautta. EU on vahvasti sitoutunut terrorismin torjuntaan. EU:lla on merkittävä kansainvälinen tukiverkosto sekä lukuisia sopimuksia, joiden perusteella poliittiset sanktiot valtioterrorismia kohtaan aikaansaavat perustellusti pelkoa. Keskeistä problematiikkaa aiheuttavat jälleen terrorismi- termin moniulotteiset kansalliset tulkinnat. Esimerkiksi Yhdysvaltojen ulkoministeriön mukaan terrorismilla tarkoitetaan siviilikohteisiin suunnattua harkittua, poliittisesti motivoitunutta väkivaltaa, jonka tekijöinä ovat ei – valtiolliset ryhmät tai salaiset toimijat. (Aaltonen 2007, 173-174.) Yhdysvallat saattaakin tulkita jonkin yksittäisen teon terroristiseksi kevyemmin perustein kuin esimerkiksi EU- jäsenvaltiot. Tällä saattaa olla yhtymäkohta Yhdysvaltojen painokkaisiin terrorismin torjunnan toimiin.

2.4 Terrori-iskun vaiheet

Terroritekojen taustalla on suoria ja mahdollistavia tekijöitä. Syitä voidaan löytää yhteiskunnallisista ilmiöistä, kuten globalisaatiosta tai luokkarakenteista. Sinällään tähän kokonaisuuteen liittyy myös terrorismia kiihdyttäviä tekijöitä mm. uutismedioiden evoluutio ja aseteknologian kasvukehitys. Ideologioita pääsee syntymään, jolloin laukaisevina tekijöinä voivat olla muun muassa provokatiiviset tapahtumat (esim. Charlie Hebdon isku). (Kreus 2010, 110.)

Radikalisaation prosessissa yksilötason päätös ryhtyä terroristiseen toimintaan voi vaihdella ideologisesta aatteesta seikkailunhaluun. Rekrytointivaihe integroituu kiinteästi radikalisoitumiseen. Nykymaailmassa ns. autonominen rekrytointi näyttää lisääntyneen perinteisen rekrytointimenetelmän rinnalla. Toisin sanoen yhä useammin päätös liittyä jihadiin lähtee

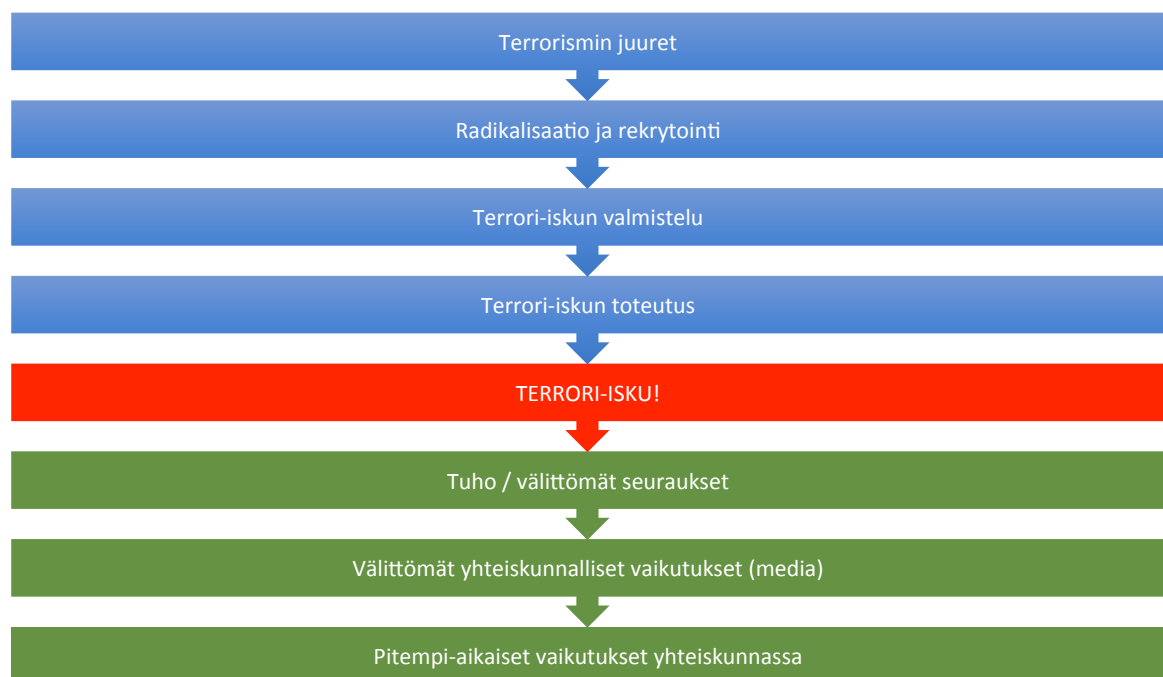
henkilöstä itsestään, eikä ulkopuolisilla rekrytoijilla ole ollut varsinaista roolia. (Kreus 2010, 110.)

Kun henkilö on tehnyt päätöksen terrorismi-iskun tekemisestä, alkaa valmistelu. Käytännöllisesti katsoen etsitään kohde, valmistellaan isku ja suoritetaan se. Lähi-idän maissa tyypillinen terrorismi-isku on itsemurhaisku. Tällöin terroristin elämä päättyy ja muut osalliset jäävät seuraamaan terrorismi-iskun vaikutuksia. (Kreus 2010, 110.)

2010-luvun alkupuolella olivat tyypillisiä massiiviset iskut, joilla tavoiteltiin mahdollisimman suuria uhrlukuja sekä laaja-alaisia vahinkoja infrastruktuurille (Kreus 2010, 110). 2010-luvun jälkipuoliskoa tarkastellen erityisesti EU:n sisällä on nähty yksittäisten tekijöiden taikka pieneköjen ryhmien toteuttamia terrorismi-iskuja, joista esimerkkinä 1.1 alaluossa mainittu Turun epäilty terroriteko.

Uhrimäärien ja rakenteellisten vahinkojen lisäksi, terrorismi-iskun välittömänä seurauksena on teon saama julkisuus. Isku ei saavuta toivottua lopputulosta ilman mediahuomiota. Seurauksen laajuutta mitattaessa saadun mediahuomion määrä ja iskuun reagoinut yleisö ovat suoraan verrannollisia. Terroriteko vaikuttaa moninaisesti koko yhteiskuntaan. (Kreus 2010, 111.)

On tuotava ilmi, ettei vaiheellistaminen ole tarkkarajaista tai yhteismitallista. Jokainen terrorismi-isku on erilainen, toisaalta jotkut vaiheet ovat abstraktisempia ja toiset konkreettisempia. Mitä lähempänä ollaan terrorismi-iskun toteutusvaihetta, sitä konkreettisemmista piirteistä on kysymys. *Katso lisää kaaviosta 1.* (Kreus 2010, 111.)

Kaavio 1. Terrorismi-iskun vaiheet aikajanan muodossa. (Kaavio: Kreus 2010, 110.)

2.5 Terroristiryhmien luokittelua

Pääsääntöisesti terroristiryhmiä luokitellaan vallitsevan motiivin perusteella. Validiin luokittelutapaan sisältyy myös toimijoiden määrä, tukijataho, toimintatapa, sijainti tai poliittinen ideologia. Lisäksi halukkuus kuolla taikka suhde auktoriteettiin jäsentävät tekijöitä. Joillakin ryhmillä ideologioita taikka motiiveja saattaa olla useampia. Sikäli tämä luokittelutapa ei ole aukoton. Ryhmillä on kuitenkin pääasiallinen aate, joka dominoi toimintaa. (Laitinen ym. 2009, 23-24.)

Uskontolähtöisen terrorismin ideologia pohjautuu usein ääritulkintana vallitsevasta uskonnosta. Ääritulkinta toimii oikeutuksena väkivaltaiselle teolle. Väkivaltaa saatetaan edellyttää tai pitää jopa velvollisuutena. Uskontolähtöinen terrorismi saattaa pyrkiä fundamentaaliseen hallintojärjestelmään. Al-Qaida ja ISIL lienevät tunnetuimpia tähän kategoriaan kuuluvista terroristiryhmittymistä. Ääri-islamististen terroristien aatemaailmaan kuuluu yksilön uhrautuminen. Toisin sanoen he ovat valmiita uhraamaan henkensä päästäkseen uskontonsa tai rekrytoijansa lupaamaan paratiisiin. (Laitinen ym. 2009, 25.)

Nationalis-separatistiset terroristit tavoittelevat kansainvälistä tunnustusta sekä poliittista itsemääräämisoikeutta irtautumalla valtiosta (Laitinen ym. 2009, 25). Tällainen terroristiryhmä on esimerkiksi Kurdistanin alueelle juurtunut Partiya Karkeren Kurdistan (PKK) (EU Terrorism Situation And Trend Report 2018, 46). Yhden tulkinnan mukaan Itä-Ukrainassa sotivat venäjämieliset separatistit kuuluvat osaltaan tähän kategoriseen ryhmään. Kyseisen ideologian mukaisesti Ukrainan hallitus oli kyvytön, eikä venäjää puhuvien oikeuksista välitetty. Separatistien päämääränä on liittyä Venäjän federaatioon tai saavuttaa alueellinen itsemääräämisoikeus.

Vasemmistolaiset terroristiryhmittymät pyrkivät saavuttamaan muutosta poliittisessa, taloudellisessa ja sosiaalisessa järjestelmässä ääri-vasemmistolaisen aatteen mukaisesti. Kuvatut ryhmät tavoittelevat perustavanlaatuisia muutoksia koko yhteiskunnassa. Ryhmien ideologia perustuu marxilais-leninistiseen aatteeseen. (Laitinen ym. 2009, 25.) Esimerkki ryhmittä on kreikkalainen Greek Revolutionary Organisation (EU Terrorism Situation And Trend Report 2018, 64).

Oikeistolaiset terrorismiryhmittymät havittelevat poliittista, sosiaalista ja taloudellista muutosta yhteiskuntajärjestykseen äärioikeistolaisen mallin mukaisesti. Aate kantautuu nationalistisesta sosialismista. (Laitinen ym. 2009, 26.) Esimerkki ryhmittä on pohjoismaissa toimiva Nordic Resistance Movement (NRM).

3 TERRORISMIN TORJUNTA

3.1 Määritelmä

Terrorismin torjuntaa voidaan tarkastella laajassa perspektiivissä kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäisen näkemyksen mukaan valtiovalta voi lakeja säätämällä asettaa voimakkaita

rangaistusseuraamuksellisia pelotteita. Toisaalta taas valtion tulisi asettaa painopiste ennemminkin terrorismin syihin eli luoda sellainen toimintaympäristö, jossa radikalisoitumista pyritään ennalta estämään. (Laitinen ym. 2009, 66.)

Ongelmat kansainvälisessä järjestelmässä saattavat lisätä erilaista väkivaltaa muun muassa terrorismia. Tässä asetelmassa yksittäisten valtioiden rooli on varsin vähäinen. Valtioiden tulisi kyetä käyttämään tehokkaammin koko yhteiskunnan tarjoamaa potentiaalia. Poikkihallinnollinen yhteistyö julkisten organisaatioiden välillä sekä yksityisen sektorin hyödyntäminen olisivat omiaan tehostamaan terrorismin torjuntaa. Toisaalta terrorismi on ilmiönä kansainvälinen, jonka torjuminen vaatii kiinteää rajat ylittävää yhteistyötä.

Henkilökohtaisen näkemykseni mukaan Suomen terrorismin torjunnan strateginen painopiste nojautuu enemmän ennalta estäviin toimenpiteisiin kuin rangaistuspelotteeseen. Sekä ihmis- ja tasa-arvo että vapaudet ovat EU:n perusoikeuskirjassa tunnustettuja arvoja (Euroopan unionin perusoikeuskirja 2000, 9-14). Ne kuuluvat länsimaiseen demokratiaan. Yhdysvallat painottaa oikeus- ja turvallisuuspolitiikassaan demokratiaa. Yhdysvaltojen voidaan nähdä suosivan terrorismin torjunnassaan rangaistuspelotteeseen sekä voimankäyttöön perustuvaa toimintamallia. Ongelmana on, että perinteisesti voimatoimiin vastataan voimatoimilla. On kuitenkin muistettava, ettei Euroopan unionilla ole joukkoja, jotka voisivat osallistua terrorismin vastaisiin operaatioihin vastaavalla tavalla kuin Yhdysvallat. Millainen malli suomalaisessa yhteiskunnassa toimii?

Suomalainen terrorismin torjunnan malli pyrkii pureutumaan terrorismin taustasyihin ja siten vaikuttamaan terrorismin leviämiseen liittyviin tekijöihin. Uhkatekijät pyritään tunnistamaan, ja riskitekijöihin puututaan varhaisessa vaiheessa. Poikkihallinnollinen yhteistyö toimii peruspilarina. Terrorismin torjunta on monen eri tahon yhteistyötä, johon sisältyy tiedustelua sekä tietojen ja havaintojen analysointia. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 12-13.)

Terroristista toimintaa ennalta ehkäistään toteuttamalla terroristisesta toiminnasta epäiltyjen valvonta- ja tutkintatoimia sekä torjumalla terrorismin rahoitusta. Yhteiskuntaa pyritään vahvistamaan häiriöttömällä toiminnalla varautumisen, suojaamisen, valvonnan ja seurausten hallinnan keinoin. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 22.) Suomi on mukana YK:n julkaisemassa ohjelmassa väkivaltaisen ekstremismin ennalta ehkäisemiseksi. Ohjelman painopiste on vahvasti kansallisessa ja paikallisessa väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyssä. Uhka on kuitenkin globaali, jonka vuoksi päämäärätietoiset kansalliset toimet edesauttavat kansainvälisellä kentällä tehtävää työtä. Suomessa keskeisiä toimijoita ovat poliisin lisäksi terveysalan ammattilaiset, nuorisotyöntekijät, opettajat, sosiaalityöntekijät, järjestöt ja yhteisöt. Ennalta ehkäisevät toimenpiteet tuottavat konkreettista turvallisuutta sekä luovat turvallisuuden tunnetta yksilöille ja yhteisöille. Toimia pyritään kohdistamaan sellaisiin ryhmiin ja yksilöihin, jotka ovat vaarassa radikalisoitua. (Sisäministeriö, Sisäministeriön julkaisu 15/2016, 8-10.)

Keskeisiä terrorismin torjunnan työkaluja ovat kansainvälisten aseidenriisunta – ja aserajoitus sopimusten toimeenpanon tehostaminen, toimintakyvyn lisääminen suhteessa kehi-

tysmaiden terrorismiin, viranomaisten toiminnan tehostaminen sekä poliisin suorituskyvyn tehostaminen (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 84.)

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön ja noudattaa terrorismin torjunnassa ihmis- ja perusoikeuksia sekä oikeusvaltioperiaatetta. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 2-3.)

3.2 Terrorismin torjunnan keskeiset toimijat Suomessa

”Suomessa päävastuu terroristisen rikollisuuden torjunnasta on poliisilla. Suojelupoliisin tehtävänä on tunnistaa, ennalta estää ja torjua terrorismia Suomessa, ylläpitää terrorismin tilannekuvaa sekä laatia terrorismin uhka-arvioita. Suojelupoliisi on terrorismin rahoituksen torjunnassa, turvallisuusselvitysmenettelyssä sekä kyberuhkien torjunnassa keskeinen viranomainen. Keskusrikospoliisin terrorismintorjuntaan kytkeytyvät tehtävät painottuvat terrorismirikoksen aikaiseen ja sen jälkeiseen toimintaan. Lisäksi Keskusrikospoliisissa on Rahanpesun selvittelykeskus, jonka tehtävänä on muun muassa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. Räjähteisiiin ja CBRNE- tilanteisiin liittyvien poliisitehtävien suorittamisesta vastaavat poliisilaitoksissa erikoiskoulutuksen saaneet poliisimiehet.” (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.) Suojelupoliisi siirtyi poliisihallinnon alaisuudesta sisäministeriön alaisuuteen 2016 vuoden alussa. Se toimii siten itsenäisenä yksikkönä. (Suojelupoliisi 2015, 4.)

Sekä häiriötilanteiden hallinnan yleisestä yhteensovittamisesta valtioneuvostossa että hallituksen ja pääministerin viestinnästä vastaa valtioneuvoston kanslia. Sen vastuualueeseen kuuluu myös valtioneuvoston viestinnän yhteensovittaminen osana pääministerin avustamista valtioneuvoston yleisessä johtamisessa. Valtiojohdon käyttöön tarkoitettua reaaliaikaista tapahtumatietoa ja toimivaltaisten viranomaisten tiedoista koottua tilannekuvaa tuottaa valtioneuvoston tilannekeskus. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.)

Sisäministeriön alaisuuteen kuuluvia terrorismin torjunnan toimielimiä ovat poliisiosasto, pelastusosasto, maahanmuutto-osasto sekä rajavartio-osasto. Poliisin toimialan strateginen ohjaus ja valvonta, lainvalmistelu sekä tulosohtaus kuuluvat poliisiosaston vastuualueeseen. Osasto vastaa myös ministeriölle kuuluvista poliisin kansainvälisistä asioista osallistumalla muun muassa EU:n terrorismityöryhmän toimintaan. Pelastustoimeen kuuluvat asiat, jotka koskevat valvonta-, hälytys-, tietoliikenne- ja viestijärjestelmiä, rakenteellista väestönsuojelua, kansainvälistä avustustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisyä sekä valmiussuunnittelua, johtaa ja valvoo pelastusosasto. Maahanmuutto-osasto ohjaa Maahanmuuttovirastoa. Rajavartio-osasto toimii sekä ministeriön osastona että Rajavartiolaitoksen esikuntana. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.)

Ulkoministeriö on yhtenä toimijana kansainvälisen sääntelyn kehittämisessä, kansainvälisen terrorismin torjunnan yhteistyössä sekä kansainvälisessä, joukkotuhoaseita koskevassa yhteistyössä. Ulkoministeriö koordinoi konsulipalvelulain perusteella ulkomailla terroriteon kohteiksi joutuneiden suomalaisten avustustoimintaa. Viisumihakemusten käsittelystä ja

ratkaisusta sekä osin myös oleskelulupahakemusten käsittelystä huolehtivat ulkoministeriön edustustot. Ulkoministeriö toimii pakotteiden sekä kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnan kansallisena toimivaltaisena lupaviranomaisena. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.)

Rajavartiolaitos on johtava rajanvalvontaviranomainen, jonka pääasiallinen tavoite on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Rajavartiolaitos toimii johtavana meripelastusviranomaisena. Rajavartiolaitos voi virka-apua pyydettyä antaa poliisin käyttöön kalustoa, henkilöstöä sekä erityisasiantuntijapalveluita terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen torjumiseksi. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.)

”Maahanmuuttovirasto (Migri) käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun (oleskeluluvat), maasta poistamiseen (karkottaminen), kansainvälisen suojelun antamiseen sekä Suomen kansalaisuuden myöntämiseen ja menettämiseen liittyviä lupa-asioita.” (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 9.)

Suomen sotilaallinen puolustus on puolustusvoimien vastuulla. Se voi antaa toisen viranomaisen pyyntöön perustuvaa virka-apua esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai terrorismirikoksen estämiseksi taikka keskeyttämiseksi. Puolustusvoimat voi antaa apua myös toiselle valtiolle muun muassa terrori-iskun johdosta. Kansainväliset sotilaalliset kriisinhallintatehtävät kuuluvat puolustusvoimien tehtäviin. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 10.)

Tulli valvoo tavara- ja matkustajaliikennettä sekä suorittaa säteilyvalvontaa Suomen rajavyöhykkeillä. Se valvoo myös viennin, tuonnin, kauttakuljetuksen ja sisäkaupan rajoituksia. Kansainväliseen terrorismin torjuntaan liittyen tulli estää rajat ylittävän tavara- ja pääomaliikenteen väärinkäyttöä terroristisiin tarkoituksiin. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 10.)

Säteilyturvakeskus valvoo ydinlaitosten ja säteilylähteiden turvallisuusteknisiä asioita, kehittää kansallista ydinaineiden ja muiden radioaktiivisten aineiden havaitsemisarkkitehtuuria antaen asiantuntija-apua muille viranomaisille poikkeavissa tapahtumissa. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 10.)

Myös muut ministeriöt, viranomaiset ja yksittäiset toimijat ovat osa suomalaista terrorismin torjuntaa. Tällaisia toimijoita ovat muun muassa Huoltovarmuuskeskus, elinkeinoelämän toimijat sekä biologisten ja vakavien kemiallisten uhkien osaamiskeskukset. Tiettyjen mikrobikantojen ja kemiallisten aineiden saatavuutta pyritään hillitsemään globaalilla tasolla. Kolmannet osapuolet, kuten kaupungit ja kunnat, uskonnolliset yhteisöt, kansalaisyhteiskunta ja muut ei- valtiolliset toimijat tuovat osansa terrorismin vastaiseen työhön. Suomessa pyritään vaikuttamaan sosiaalipolitiikan keinoin eri väestönosien ja yksilöiden sosiaaliturvaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tähtäävät syrjäytymisen ja väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisemiseen. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 10.)

3.3 Suomen terrorismin torjunnan keskeiset yhteistyötahot Euroopan unionissa

Suomi osallistuu aktiivisesti EU:ssa sekä kansainvälisillä foorumeilla tapahtuvaan yhteistyöhön terrorismin torjunnassa. Suomen keskeisiä yhteistyötahoja terrorismin torjunnassa ovat YK, EU, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyj, Euroopan neuvosto (EN) ja Nato. Yhteistyötahoihin kuuluvat myös OECD (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) sekä sen rahanpesun vastainen asiantuntijaryhmä FATF (Financial Action Task Force). Suomi osallistuu EU:n terrorismin torjuntaan liittyvään kansainväliseen lainsäädäntötyöhön, kriisinhallintaoperaatioihin, poliisiyhteistyöhön, terrorismin ulkoisia ulottuvuuksia käsittelevään työryhmään ja vaikuttamiseen moninaisilla foorumeilla, EU:n pelastuspalveluyhteistyöhön, joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseen ja CBRNE-uhkien torjuntaan. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 10.)

Euroopan unionin poliittisen tason kriisikoordinaatiojärjestely The Integrated Political Crisis Response arrangements (IPCR) lujittaa EU:n kykyä nopeaan päätöksentekoon silloin, kun isot kriisit ja häiriötilanteet, kuten esimerkiksi terroriteot, vaativat EU:n poliittisen tason reagointia eivätkä yksittäisen jäsenvaltion voimavarat, kyky ja infrastruktuuri riitä yksin häiriötilanteeseen vastaamiseen. Valtioneuvoston tilannekeskus toimii IPCR:n linkkinä Suomessa. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 11.)

YK:n keskeinen rooli liittyy normiston luomiseen, neuvottelu- ja yhteistyöfoorumina toimimiseen sekä kansainvälisen oikeuden toimeenpanemiseen terrorismin torjunnassa. YK:n maailmanlaajuinen terrorisminvastainen strategia (2006) ohjaa sen jäsenvaltioiden tiedonvaihtoa, yhteistyötä ja terrorisminvastaista politiikkaa. Strategian painopisteet linkittyvät erityisesti terrorismin taustasyihin, ennaltaehkäisyyn sekä torjumiseen, valtioiden terrorisminvastaisen kapasiteetin vahvistamiseen ja YK:n työn tukemiseen sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltiokysymysten huomioimiseen terrorismin vastaisessa työssä. YK:n sisällä keskeisiä toimijoita ovat yleiskokous ja turvallisuusneuvosto sen alaisine komiteoineen, kaikki terrorismin torjunnan täytäntöönpanon kannalta merkitykselliset YK-järjestelmän tahot yhteen kokoava työryhmä (CTITF), YK:n terrorismintorjunnan keskus (UNCCT) sekä YK:n erikoisraportoija perusvapauksien ja ihmisoikeuksien edesauttamisesta terrorismin vastaisissa toimissa. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 11.)

Terrorisminvastaista kansainvälistä yhteistyötä tekevien moninaisten järjestöjen lisäksi on muitakin keskeisiä toimijoita. Tästä esimerkkinä vuonna 2011 Yhdysvaltojen ja Turkin aloitteesta perustettu Global Counterterrorism Forum (GCTF). (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 11.)

Suomea turvallisuusviranomaisten välisessä yhteistyössä edustaa Suojelupoliisi, joka on jäsenenä Euroopan turvallisuuspalveluiden terrorismin vastaisessa Counter Terrorism Group (CTG) – työryhmässä. Keskeistä on bi- ja multilateraalinen kansainvälinen yhteistyö turvallisuusviranomaisten välillä terrorismin torjunnassa. EU:n lainvalvontavirasto Europol tukee unionin jäsenmaiden lainvalvontaviranomaisia, kun kyseessä on vakavaa rikollisuutta ja terrorismia vastaan suunnattua toimintaa. EU:n terrorismiverkoston (national correspondents on terrorism) lisäksi Suomen syyttäjäviranomaisella on edustus myös

Euroopan oikeudellisen yhteistyön yksikössä (Eurojust) (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 11-12.)

”Joukkotuhoukseiden leviämisen estämiseen liittyvä kansainvälinen yhteistyö on merkittävää myös terrorismin torjunnan kannalta. Keskeisiä toimijoita ovat muun muassa kansainvälinen atomienergiajärjestö IAEA, kemiallisten aseiden kieltojärjestö OPCW, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1540 täytäntöönpanoon liittyvät toimijat sekä muut monenväliset aloitteet, kuten ydinterrorismin torjuntaa koskeva globaalialoite (GICNT). Säteilyturvakeskus on Suomen yhteyspiste kansainvälisissä sopimuksissa ja tiedonvaihtojärjestelmissä, joiden puitteissa ilmoitetaan ydinlaitoksiin, ydinaineisiin ja muihin radioaktiivisiin aineisiin liittyvistä poikkeavista tapahtumista.” (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 12.)

3.4 Terrorismin torjunnan tiivistetty malli

Terrorismin torjunnan kokonaisuuteen liittyvät tekijät on tiedostettava. Pääasiallinen tavoite on terrori-iskun estäminen, mutta mikäli isku tapahtuu, iskun jälkeisiä negatiivisia seurauksia on mahdollista lieventää. Terrorististen tekojen torjunnan keskeisimmiksi osaluokiksi voidaan listata: a) terrorismin syihin vaikuttaminen, b) radikalisaation ja rekrytoinnin ehkäiseminen, c) terrori-iskun valmistelun ja toteuttamisen estäminen, d) terrori-iskun aiheuttamien vahinkojen rajoittaminen, e) median vastuullisuus, f) yhteiskunnallisten ja poliittisten vaikutusten vähentäminen. (Kreus 2010, 171.)

Mirkka Kreus teki vuonna 2010 tutkimuksen, jossa hän rakensi terrorismin torjunnan ideaalimallin. Malli poikkesi sen hetkisistä kansallisen terrorismin torjunnan painopistealueista. Kreus kirjoittaa, että: ”Suomalaisessa terrorismin torjunnan käytännöissä korostuvat viranomaisen ja erityisesti poliisin rooli. Ideaalimalli painottaa kuitenkin kaikkien toimijoiden yhteispanosta koko terrorikampanjan kehittymisen aikana ja nostaa esiin myös toimijoita, jotka eivät niin selvästi identifioitu terrorismin torjunnan toimijoiksi. Toinen selvä ero oli se, että terrorismin torjunnan toiminnot painottuvat Suomessa ajallisesti suhteellisen lähelle varsinaista terrori-iskutapahtumaa. Ideaalimalli pitää kuitenkin hyvin tärkeänä myös kaikkia niitä yhteiskunnallisia toimijoita, jotka hyvin etäälläkin varsinaisesta terrori-iskusta voivat vaikuttaa terrori-iskun riskin pienentämiseen.” (Kreus 2010, 172.) Kreuksen ideaalimalli oli älykäs konsepti, sillä kyseisen mallin vaikutteita on omaksuttu myöhemmin julkaistuihin terrorismin torjunnan strategioihin.

Terrorismi-ilmiötä koskevaa tietoa hankitaan tiedustelun avulla. Saatua tietomassa on valtava, jonka vuoksi sitä on jäsennettävä analyysin keinoin. Oheiseen kaavioon on onnistuttu tiivistämään keskeiset terrorismia koskevat trendit vuodelta 2017. *Katso lisää kaaviosta 2.* Terrorismin torjunta on kuin iso palapeli. Palapelin palaset kuvaavat terrorismin torjunnan toimijoita. Kokonaisuuden rakentaminen vaatii perusteellista pureutumista terrorismin taustatekijöihin. Pala palalta toimintaa voidaan kehittää, mutta koskaan ei olla täysin valmiita.

Kaavio 2. Terrorismin trendit 2017. (Kaavio: Suojelupoliisi 2017.)

4 TERRORISMIN TORJUNNAN KEHITYS VUOSITUHANNEN ALUSTA VUOTEEN 2018

4.1 Johdanto

Pääluvun alussa selostetaan Yhdysvaltain 9/11- terrori-iskujen tapahtumakulku ja pohditaan sekä sen välittömiä että kauaskantoisia turvallisuuspoliittisia konventioita. Pääasiallisena funktiona on rakentaa kansallista terrorismin torjuntaa käsittelevä aikajana vuodesta 2001 vuoteen 2018 saakka. Aikajana on jäsennelty turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selontekojen sekä terrorismin torjunnan strategioiden julkaisuajankohtien mukaisesti. Tavoitteena on tuottaa aikaväleihin perustuvia analyyseja, joissa tarkastellaan terrorismin torjunnan kunkin periodin keskeisiä painopistealueita ja haasteita. Pääluku on laaja, jonka vuoksi luvun lopussa tehdään yhteenveto terrorismin torjunnan kehityskulusta pääotsikossa mainitun aikavälin mukaisesti.

4.2 Yhdysvaltain 9/11- iskujen vaikutukset turvallisuuspoliittisiin konventioihin

Maailma pysähtyi 11.09.2001. 19 ääri-islamistista terroristia kaappasi neljä matkustajalentokonetta Yhdysvalloissa. Kaksi matkustajalentokonetta ohjattiin New Yorkissa World Trade Centerin kaksoistorneja päin. Kolmas matkustajakone lensi päin Yhdysvaltain puolustusministeriön hallintorakennusta, Pentagonia, Washingtonin lähellä. Neljäs lentokone syöksyi maahan Pennsylvaniassa. Virallisten arvioiden perusteella maahan syöksyneen

koneen oli tarkoitus törmätä Valkoiseen taloon tai Yhdysvaltain kongressitaloon Capito-liin. Neljässä terrori-iskussa kuoli noin 3000 ihmistä, joista valtaosa New Yorkissa.

Iskulla oli välittömiä ja kauaskantoisia seuraamuksia. Yhdysvaltain ilmailuministeriön johtaja Ben Sliney sulki koko Yhdysvaltain ilmatilan kahdeksi vuorokaudeksi. Yhdysvaltain ilmavoimien hävittäjät komennettiin valmiuteen mahdollisten muiden kaapattujen koneiden alas ampumiseksi. Yhdysvaltain ja ulkomaisten virastotaloja evakuoitiin. Sotilaalista valmiutta kohotettiin mm. määräämällä kansalliskaartin sotilaat kaduille. Pörssikurssit romahtivat ja dollarin arvo laski jyrkästi. (Limnell 2011, 9-12.)

Yhdysvaltojen presidentti George W. Bush julisti globaalien sodan terrorismia vastaan, jonka vaikutukset näkyvät yhä edelleen. Yhdysvallat hyökkäsi Afganistaniin ja myöhemmin Irakiin. Yhdysvaltojen julistaman sodan seuraukset lienevät globaalista näkökulmasta merkittävämpiä kuin suorat, terrori-iskusta aiheutuneet seuraukset. Yhdysvaltojen ensisijaisena tehtävänä oli kukistaa terroristijärjestö al-Qaida, mutta päämääränä oli tuhota kaikki maailman terroristijärjestöt. Yhdysvaltain voimatoimet Lähi-idässä käynnistivät poliittisen muutoksen. Poliittisten päämäärien saavuttamiseen on käytetty yhä enenevässä määrin sotilaallisia keinoja erityisesti suurvaltojen taholta. Yhdysvallat katsoi, että sillä on mandaatti sotilaallisiin toimiin ainoastaan sotatoimin uhkaavaa tai pelkästään potentiaalista vihollista vastaan. Tukholman rauhantutkimusinstituutti Siprin mukaan maailman sotilasmenot kasvoivat noin 50 prosenttia vuodesta 2001 vuoteen 2010. Tilastojen valossa on fakta, että Yhdysvaltojen sodanjulistuksen jälkeen terrori-iskut ovat lisääntyneet maailmanlaajuisesti. (Limnell 2011, 47-64.)

Eurooppaan kohdistuneita 9/11- terrori-iskun kauaskantoisia seurauksia on vaikeaa käsitellä yhtenä kokonaisuutena. 2000- luvun alkupuolella EU:n jäsenvaltioiden omat intressit painoivat enemmän, kun tarkastellaan tämän päivän tilannetta. Euroopassa oli tiedostettu terrorismin riski jo ennen 9/11- iskuja. EU aktivoitui iskujen jälkeen uudella tavalla nostamallaan nostaen mm. terrorismin uhan korkeammalle tasolle. EU:ssa julkaistiin vuonna 2003 ensimmäinen turvallisuusstrategia, jossa nostettiin esille viisi keskeistä uhkaa. Kärkisijan jakoivat terrorismi ja joukkotuhouksien leviäminen. Muina potentiaalisina uhkatekijöinä pidettiin toimintakyvyttömiä valtioita, järjestäytyneitä rikollisuutta ja alueellisia konflikteja. EU:n sisäinen intensiivinen yhteistyö koki hetkellisen taantuman. Valtaosa EU:n jäsenmaista piti Yhdysvaltojen hyökkäystä Irakiin vääränlaisena toimintamallina taistelussa terrorismia vastaan. Madridissa vuonna 2004 ja Lontoossa vuonna 2005 tapahtuneiden tuhoisien terrori-iskujen jälkeen EU aktivoitui uudelleen terrorismin vastaisessa taistelussa. EU julkaisi vuonna 2005 terrorismin torjunnan vastaisen strategian, jonka myötä rajaturvallisuusyhteistyötä alettiin kehittämään, oikeusviranomaisten välistä tiedonvaihtoa tehostettiin ja poliisiyhteistyötä tiivistettiin. Terrorismin rahoittamisen ehkäisemiseksi luotiin säädöksiä ja direktiivejä. Sotilaallinen yhteistyö lisääntyi (Limnell 2011, 96-105.)

Suomen kansa reagoi 9/11- iskuihin. Valtiojohto pyrki määrätietoisesti rauhoittamaan yleistä ilmapiiriä. Suojelupoliisi arvioi Suomeen kohdistuneen terroriuhan vähäiseksi. Suomi ryhtyi kuitenkin välittömästi toimiin. Ulkoasiainministeriö avasi kriisipuhelinlinjan, poliisi tehosti ulkomaisten suurlähetystöjen vartiointia, ilmavoimat aloittivat Suomen il-

matilan tiukennetun valvonnan, turvatoimia lentokentillä kiristettiin ja hallitus perusti kriisiryhmän selvittämään iskujen seurauksia. (Limnell 2011, 168-188.)

Suojelupoliisi syvensi länsimaisten tiedustelupalveluiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Terrorismin torjunnasta muodostui länsimaisten turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden keskeisin painopistealue. Myös muut Suomen viranomaiset tiivistivät yhteistyötään, josta nykyinen kehityssuunta sai alkunsa. Hallinnon alat loivat kattavasti uusia valmiussuunnitelmia. Poliisin ja puolustusvoimien välinen yhteistyö sai uuden ulottuvuuden. (Limnell 2011, 168-188.)

Suojelupoliisin resursseja kasvatettiin ja pääasiallisena uhkana pidettiin kansainvälistä ääri-islamistista terrorismia. Toisena keskeisenä intressinä oli terroristijärjestöjen rahoituksen paljastaminen sekä estäminen. Helsingin poliisilaitoksen alaisuudessa toimivien Karhu- ja TEPO-ryhmien toimintaa tehostettiin. (Limnell 2011, 168-188.)

Euroopan unioni päivitti terrorismia koskevaa lainsäädäntöä. Suomen rikoslakia tarkennettiin siihen liittyen vuonna 2001, jotta määritelmä olisi "yleiseurooppalaisen trendin"-mukainen. Vastaavaa lainsäädäntöä on kehitetty järjestelmällisesti myöhemminkin 2000-luvulla. (Limnell 2011, 168-188.)

4.3 Terrorismin torjunnan kehitysanalyysi Suomen ja EU:n näkökulmasta

Vuodesta 1995 lähtien valtioneuvosto on laatinut turvallisuus- ja puolustuspoliittisia selonteokoja. Vuonna 2000 perustettu turvallisuus- ja puolustusasiainkomitea koordinoi selonteon vuodelle 2001. Samainen komitea määräsi seuraavan selonteon toteutettavaksi vuonna 2004. (Valtioneuvosto, VNS 2/2001 vp, 3.)

Euroopan neuvosto hyväksyi jäsenmaita koskevan turvallisuusstrategian joulukuussa 2003. Kesäkuussa 2004 Euroopan neuvostossa hyväksyttiin perustuslaillinen sopimus, joka koski yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Valtioneuvosto julkaisi turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon 24.09.2004. Suomen omat puolustus- ja turvallisuuspoliittiset linjaukset pohjautuvat EU:n turvallisuusstrategiaan ja perustuslailliseen sopimukseen. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 3-16.)

Valtioneuvosto julkaisi 05.02.2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon, joka toimi jatkumona edellisille. Selonteossa otettiin huomioon ulkoasiainministeriön joulukuussa 2007 laatima selvitys Suomen mahdollisesta Nato-jäsenyydestä, sekä Euroopan unionin keskinäisen avunannon velvoitetta koskeva selvitys joulukuussa 2008. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 9-10.)

Sisäasiainministeriö julkaisi 02.06.2010 kansallisen terrorismin torjunnan strategian. Sen tavoitteena oli selkiyttää viranomaisten vastuualueita terrorismin torjunnassa. Päämääränä oli lisäksi selvittää eri viranomaisten toimialojen kytkökset terrorismiin ja siihen johtavien tekijöiden torjuntaan. Strategiassa kartoitettiin terrorismin nykytila, uhka-arvio ja lähitule-

vaisuuden kehitysnäkymät. Näiden pohjalta arvioitiin vallitsevien käytäntöjen ajanmukaisuutta ja lainsäädännöllisiä muutostarpeita. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010)

Valtioneuvosto julkaisi vuonna 2012 ajantasaisen puolustus- ja turvallisuuspoliittisen selonteon. Se toimi pohjana Suomen politiikan ohjaamisessa ja toiminnan vahvistamisessa ottaen huomioon kansallisen edun muuttuvassa, kansainvälisessä toimintaympäristössä. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 7.)

Sisäministeri Päivi Räsänen asetti 03.04.2013 terrorismin torjunnan johtoryhmän laatimaan uudistetun terrorismin torjunnan strategian. Uudistusta ohjasi Suomen nopeasti muuttuva toimintaympäristö. Päivitetyn strategian valtioneuvosto julkaisi vuonna 2014. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 23-24.)

Valtioneuvosto julkaisee vuonna 2018 päivitetyn terrorismin torjunnan strategian. Julkaisua ei ollut saatavilla julkisista lähteistä tätä opinnäytetyötä tehtäessä.

Kaikki edellä mainitut julkaisut käsittelevät Suomen terrorismin torjunnan kansallisia toimenpiteitä sekä osin myös kansainvälisiä linjauksia. Julkaisujen perusteella on laadittu analyysi, joka käsittelee terrorismin torjuntaa Suomessa ja EU:ssa vuosien 2001 – 2018 välillä.

4.3.1 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2001 – 2004

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan terrorismin torjunnan haasteita olivat joukkotuhoukseiden leviäminen ja tietoliikenneturvallisuuden häiriöttömän toiminnan takaaminen. Kansainvälisen yhteistyön avulla ei oltu onnistuttu estämään terrorismia tukevien valtioiden toimintaa. (Valtioneuvosto, VNS 2/2001 vp, 12-13.) Selonteon kansallisiksi painopistealueiksi määriteltiin

- kansainvälinen yhteistyö
- ihmisoikeussopimusten kunnioittaminen
- terrorismin rahoituksen estäminen (Vuoden 1999 yleissopimuksen ratifiointi oli parhaillaan työn alla Suomessa.)
- kansainvälisten aseiden riisunta – ja aserajoitussopimusten toimeenpanon tehostaminen
- EU:n jäsenvaltioiden näkyvämpi, yhtenäisempi toiminta
- EU:n yhteistoiminta kolmansien maiden kanssa
- G8- maiden terrorismin torjunnan kehitystyön tukeminen (Valtioneuvosto, VNS 2/2001 vp, 13, 68-70.)

Selonteon mukaan Suomeen kohdistuva terrorismin uhka ei ollut merkittävällä tasolla, mutta siihen oli kuitenkin varauduttava. (Valtioneuvosto, VNS 2/2001 vp, 13.) Mielenkiintoista on, että selonteko julkaistiin noin kaksi viikkoa ennen Yhdysvaltain 9/11- terroristiskuja. Selonteossa mainittiin sana terrorismi 13- kertaa. Vuonna 2004 julkaistussa päivite-

tyssä selonteossa terrorismi mainittiin peräti 177- kertaa. 9/11- terrori-iskut mullistivat terrorismin torjuntaa monikansallisesti, mikä heijastui myös Suomeen.

4.3.2 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2004 – 2009

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaan haasteet muuttuivat monialaisemmiksi. Suomen turvallisuus kytkeytyi globalisaation myötä laajempaan kansainväliseen ympäristöön. Suomi kuuluu osana länsimaihin, jonka vuoksi maamme asema EU:n jäsenvaltiona korostui. Merkittävänä turvallisuusriskinä pidettiin biologisia ja kemiallisia aseita sekä likaisia pommeja. Katsottiin, että Suomesta saatettaisiin hakea teknologista ja tietoteknistä osaamista, jonka vuoksi turvallisuustekijöihin oli kiinnitettävä erityistä huomioita. Mahdollisena pidettiin myös, että Suomi olisi terroristien kauttakulkumaana tai rahoituksen väylänä. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 23.)

Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan haasteet nivoutuivat pitkälti yhteen. Terroristit rahoittivat toimintaansa ihmissalakuljetuksesta saatavilla tuloilla. Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin välillä havaittiin yhteyksiä enenevässä määrin. Rikosten motiivit perustuivat yhä useammin terroristisen toiminnan rahoittamiseen. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 27.) Selonteon kansallisiksi painopisteenalueiksi määriteltiin

- aktiivinen toiminta EU:n terrorismin vastaisen toiminnan tehostamiseksi
- pitkäjänteinen terrorismin taustatekijöihin puuttuminen
- toimintakyvyn lisääminen suhteessa kehitysmaiden terrorismiin
- viranomaisten toiminnan tehostaminen
- toiminnan ohjauksen kehittäminen
- poliisin suorituskyvyn lisääminen (terrorismin torjunta, rikosten tutkinta ja tiedustelupohjaiset analyysit)
- kansainvälinen yhteistyö
- tietojen vaihdon tehostaminen eri viranomaisten välillä
- ihmisoikeuksien kunnioittaminen (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 8.)

Suomi piti tärkeänä kahdenvälistä yhteistyötä suurvaltojen kanssa. Erityiseen asemaan nousivat Yhdysvallat ja Venäjä. Suomen kannalta keskeisiä kansainvälisiä yhteistyökumppaneita olivat YK, Etyj, Euroopan neuvosto, Nato sekä pohjoismaiden ja lähialueiden yhteistyö. Yhteistyökumppanit olivat keskeisiä toimijoita terrorismin torjunnassa sekä ennalta ehkäisevissä toimissa. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 78-82.)

Pääministeri Vanhasen hallituksen ohjelmassa 24.06.2003 päätettiin, että kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi laadittaisiin kattava, sektorilinjat ylittävä, sisäistä turvallisuutta käsittelevä ohjelma. Ohjelma hyväksyttiin syksyllä 2004. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 129.) Valtioneuvoston laatiman ohjelman tavoitteet, toimenpiteet ja tarvittavat voimavarat olivat

- poliisin suorituskyvyn kehittäminen terrorismin torjunnassa
- poliisin suorituskyvyn kehittäminen rikosten tutkinnassa
- poliisin toimivaltuuksien asianmukaistaminen tietojen hankkimiseksi

- tiedustelu- ja analyysitoiminnan kehittäminen
- poliisin sisäisen tiedonvaihdon turvaaminen
- yksilön oikeusturvan huomioiminen
- joukkotuhoojien uhkien huomioiminen
- rajavartiolaitoksen suorituskyvyn kehittäminen
- rajavartiolaitoksen erityisosaamisen / kaluston kehittäminen
- terrorismin torjunnan toimivaltuuksien ajanmukaistaminen
- valmiuksien kehittäminen erikoistehtävissä
- poliisin / puolustusvoimien keinovalikoiman ajanmukaistaminen
- liikenteestä vastaavien tahojen yhteistyön syventäminen poliisin kanssa
- pelastustoimen osaamisen kehittäminen terrori-iskuja koskien
- ihmisiä ja eläimiä koskevien päivystys- ja valmiustoimien kehittäminen (bioterrorismi)
- bioterrorismilaboratorioiden luominen
- viranomaisyhteistyön kehittäminen
- EU:n terrorismia koskevien yleissopimusten täytäntöönpanojen avustaminen
- Suomen osallisuus terrorismia koskevien sopimusten neuvotteluissa
- yhteistyön kehittäminen kolmansien maiden kanssa
- joukkotuhoojien leviämisen estäminen
- terrorismin rahoituksen vastaiset toimet
- EU- yhteistyön kautta kehitysmaiden terrorismin torjunnan vahvistaminen
- valmiusajattelu mahdollisessa EU- jäsenmaan avunantotilanteessa.
- väestönsuojien rakentamisen jatkaminen
- evakuointisuunnitelmien päivitys
- sähköisten joukkoviestintävälineiden tehokkaan / oikea-aikaisen tiedonvälityksen turvaaminen
- kuljetuksien / liikennettä ohjaavien järjestelmien pitäminen toimintakuntoisina
- keskeisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaaminen
- terveysuhkien havainnointi-, seuranta-, ja torjuntajärjestelmien tehostaminen
- säteilyvalvonnan kehittäminen (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 131-135.)

Suoraan Suomeen kohdistuvan terrorismin uhkan arvioitiin olevan vähäinen. Suomalaisten joutumista sieppauksen kohteeksi ulkomailla pidettiin mahdollisena. Suomalaiset rauhan- turvaajat olivat potentiaalisia terrorismin kohteita. Suomessa vierailevien valtionpäämie- ten turvallisuuteen oli kiinnitettävä erityistä huomiota. Suuriin kansainvälisiin tapahtumiin kohdistuvaa terrori-iskun uhkaa pidettiin mahdollisena. Maahanmuuttajayhteisöjen valvon- taa oli tehostettava. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 22.)

Yhteenvetona Suomen kansalliseen turvallisuuteen panostettiin laaja-alaisesti kaikilla sek- toreilla. Kansainvälisen yhteistyön kehittyminen nousi terrorismin torjunnan kehittämisen kärkihankkeeksi. Terroristien keinovalikoimat lisääntyivät. Suomi painotti kemiallisten ja biologisten aseiden vaarallisuutta.

Euroopan unionin terrorismin vastaisen toiminnan kehitysprosessi konkreettisine toimenpi- teineen esitetään *taulukossa 1*. Kaavio perustuu vuoden 2004 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa esiintyvään kaavioon. Kaaviota on hieman tiivistetty teknisistä syistä. (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 133-134.)

Taulukko 1. Euroopan unionin terrorismin vastaisen toiminnan keskeiset elementit

<p>Heti 11.9.2001 terrori-iskujen jälkeen Euroopan unioni ilmaisi solidaarisuutensa Yhdysvalloille ja ryhtyi mittaviin toimenpiteisiin:</p>
<p>21.9.2001 terrorismin vastainen toimintasuunnitelma, joka päivitettiin kesäkuussa 2004. Toimintasuunnitelma on määrä tarkistaa kahdesti vuodessa joulukuusta 2004 alkaen.</p>
<p>27.12.2001 kaksi yhteistä kantaa ja asetus toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi, joilla pantiin yhteisötasolla toimeen YK:n terrorisminvastaisen päätöslauselman 1373 velvoitteet terrorismin rahoituksen estämisestä.</p>
<p>Lisäksi tehtiin neuvoston päätös 19.12.2002 poliisi- ja oikeusviranomaisten yhteistyön tehostamiseksi tältä osin. Neuvoston päätöstä uudistetaan parhaillaan. Helmikuussa 2002 perustettiin Eurojust-yksikkö, jonka tarkoituksena on edistää oikeudellista yhteistyötä unionin alueella. Europolin perustettiin terrorismin vastainen toimintaryhmä. Europolin ja Eurojustin välinen sopimus solmittiin keväällä 2004.</p>
<p>15.4.2002 päätelmät konkreettisista toimenpiteistä, joilla pyritään estämään joukkotuhoaseiden leviäminen terroristien käyttöön.</p>
<p>13.6.2002 puitepäätökset terrorismin torjunnasta, eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja luovutusmenettelystä.</p>
<p>21.-22.6.2002 julkilausuma yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan panoksesta terrorismin torjunnassa sekä rajapäällikköiden yhteisen elimen perustaminen.</p>
<p>20.12.2002 komission ja neuvoston yhteinen ohjelma yhteistyön lisäämisestä kemiallisten, biologisten ja säteilyuhkien varalta.</p>
<p>12.12.2003 EU:n turvallisuusstrategia, jossa terrorismi määritellään yhdeksi avainuhaksi ja joka antaa lähtökohtia EU:n terrorisminvastaisen työn koordinaation ja vaikuttavuuden tehostamiselle.</p>
<p>Suuntaviivat yhteiseksi lähestymistavaksi terrorismin torjunnassa päivitettiin keväällä 2004.</p>
<p>Madridin pommi-iskun 11.3.2004 johdosta EU:n terrorismin vastaista toimintaa on tehostettu entisestään. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 25.-26.3.2004 terrorismin vastaisen julistuksen, jolla vahvistettiin jo olemassa olevia rakenteita ja yhteistyömalleja.</p>
<p>Päätettiin EU:n turvallisuusstrategian terrorismin vastaisten toimien kiireellisestä ja täysimittaisesta täytäntöönpanosta ja hyväksyttiin toiminnan ajankohtaiset strategiset tavoitteet.</p>
<p>Päätettiin panna ennakkoiden täytäntöön uuden perustuslaillisen sopimuksen yhteisvastuulauseke terrorismitapauksessa.</p>
<p>Päätettiin perustaa neuvoston sihteeristöön terrorisminvastaisen koordinaattorin virka, jota hoitamaan on nimitetty hollantilainen Gijs de Vries ja samalla päätettiin vahvistaa neuvoston sihteeristön voimavaroja käsitellä terrorismia koskevaa tiedustelutietoa, jota tarvitaan poliittisen päätöksenteon pohjaksi.</p>
<p>Asetettiin tarkat määräajat jo hyväksytyjen EU-lainsäädäntötoimien kansallisille täytäntöönpanoille.</p>
<p>Annettiin neuvostolle tehtäväksi tutkia uusia aloitteita koskien mm. lainsäädäntöä teletietojen säilyttämisestä, tiedonvaihdon kehittämistä terrorismirikoksista annetuista tuomioista, lainsäädäntöä rajat ylittävistä takaa-ajosta, lainsäädäntöä eurooppalaisesta rikosrekisteristä, tietokantaa rikosteknisestä tiedosta sekä lainvalvontaviranomaisten välillä tapahtuvan tiedonvaihdon ja tiedustelutiedonvaihdon helpottamista.</p>
<p>Vahvistettiin operatiivista yhteistyötä: jäsenvaltioita kehoitettiin varmistamaan eri viranomaisten välisen yhteistyön toimivuus terrorismia koskevassa tiedonvaihdossa, erityisesti kehoitettiin tehostamaan Europolin ja Eurojustin toimintaa, käynnistettiin uudelleen Europolin terrorismin vastainen toimintaryhmä ja korostettiin poliisipäällikköiden toimintaryhmän roolia operatiivisten projektien koordinoijana.</p>
<p>Vahvistettiin rajaturvallisuutta ja asiakirjaturvallisuutta</p>

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa havainnollistettiin, mitkä olivat kansainvälisen turvallisuuden kannalta ongelmallisia alueita vuonna 2004. *Katso kuva 1.* (Valtioneuvosto, VNS 6/2004, 25.)

Kuva 1. Kansainvälisen turvallisuuden ongelma-alueita vuonna 2004.
(Kuvapohja: www.peda.net)

4.3.3 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2009 – 2012

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon perusteella maailma ja sen myötä terrorismin torjunta oli muuttunut uudella vuosikymmenellä. Pakolaisuus oli alkanut lisääntymään. Ongelma integroitui maihin, joissa oli merkittäviä puutteita ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion toteutumisessa. Afrikan maissa sekä Lähi-idässä käytävät sodat lisäsivät väestöliikkeitä. Selonteossa keskeisiksi terrorismin torjunnan haasteiksi nostettiin

- konfliktien historiallisten syiden syy-yhteys uusiin potentiaalsiin konflikteihin
- laitton asekauppa
- huume- ja ihmiskauppa (alueellinen ja globaali kasvu)
- aseiden helppo saatavuus
- luonnonvarojen hallinta
- köyhyys / eriarvoisuus
- internet radikalisoitumisen ja rekrytoinnin välineenä
- itsemurhaterrorismi
- terroristien omatekoiset räjähteet

- kemialliset, biologiset ja säteilevät aineet (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 9-30.)

Keski-Aasia nostettiin selonteossa esille alueella vallitsevien, perustavanlaatuisen yhteiskunnallisten ongelmien vuoksi. Alueelle olivat tyypillisiä heimojen ja klaanien väliset kiistat. Ääriajatteluun sitoutuneet kulttiyhteisöt yleistyivät. Keski-Aasian hallinnollisissa rakenteissa esiintyi lähes poikkeuksetta korruptiota. Alueen maiden vakautta uhkasivat myös ääriuskonnolliset liikkeet, järjestäytynyt rikollisuus sekä ihmis-, huume-, ja asesalakuljetus. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 13.)

Lähi-idän tilanne jatkui kriisialttiina. Afganistan ja Irak säilyivät keskeisinä haasteina. Iranin ja Pakistanin kriisit uhkasivat syventyä. Erityistä huolta aiheuttivat Iranin järjestelmälliset ydinasepyrkimykset. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 13.)

Globalisaation muutokset olivat pääsääntöisesti myönteisiä Suomelle. Kokonaisuuteen liittyivät mm. yhä kehittyvä korkeakoulutus ja teknologian edistysaskeleet. Muutoksilla oli myös käänteinen puoli. Teknologian kehittyminen teki yhteiskunnastamme yhä haavoittuvaisemman. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarjan perusteella globalisaation muutosten keskeisiä haasteita olivat

- tavoitteellinen / tehokas hallintotapa
- kansainvälinen vaikuttaminen muihin maihin
- valmiudet reagoida nopeisiin ympäristön muutoksiin
- laaja-alaisiin uhkiin varautuminen
- voimakas keskinäisriippuvuus valtioiden välillä
- yritys- ja omistusrakenteiden muutos (vaikutukset kriisivalmiuteen)
- informaatioidonkäynnin monialaiset kohderyhmät
- ilmastonmuutos
- energian tai vesivarojen niukkuus (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 59.)

Terrorismin torjunnan haasteet olivat moninkertaistuneet. Se johtui osin siitä, että terrorismia tutkittiin laaja-alaisesti, jonka myötä tietoisuus lisääntyi. Suhdanne vaati kansallisilta ja kansainvälisiltä terrorismin torjunnan strategioilta laaja-alaisempia keinovalikoimia terrorismin torjumiseksi. Valtioneuvoston julkaisusarjan mukaan Suomi painotti terrorismin torjunnan keinoiksi

- kansallisen terrorismin torjunnan strategian laadinta
- väkivaltaisen radikalisoitumisen ennaltaehkäisy

- yhteistyön syventäminen EU:n, Naton ja YK:n välillä terrorismin taustasyihin vaikuttamiseksi ja uhkan vähentämiseksi
- osallistuminen EU:n rajaturvallisuuden kehittämiseen
- kehitysmaiden terrorismin vastaisen toimintakyvyn tukeminen
- terrorismin rahoitukseen liittyvien hankkeiden paljastamisen kehitys
- poliisin valmiuksien kehittäminen (erityistoimintayksiköiden yhteistyö EU- jäsenmaiden välillä)
- rajavartiolaitoksen ja tullin erityisosaamisen ja kaluston lisääminen
- rajavartiolaitoksen valmiusjoukkojen kehittäminen
- kansallisen viranomaisyhteistyön kehitys (ennaltaehkäisy, paljastus ja torjuminen)
- muiden viranomaisten tukeminen (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 89-91.)

Lissabonin sopimus astui voimaan 01.12.2009. Sopimuksen tavoitteena oli yksinkertaistaa ja selkiyttää EU:n päätöksentekoa. Lissabonin sopimuksessa tarkennettiin myös sotilaallisen kriisinhallinnan kenttää. (Euroopan parlamentti.)

Euroopan unionin ja Suomen keinovalikoimat nivoutuivat monilta osin yhteen. EU pitikin tärkeänä tehostaa jo olemassa olevaa valikoimaa. Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa oli vahvistettava muun muassa naapuruussuhteiden kehittämisen avulla. EU korosti yhteisvastuulauseketta ja yhteisen avunannon velvoitetta. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 26-27.) *Katso lisää taulukoista 2 ja 3.*

Taulukko 2. Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 222 artikla.

YHTEISVASTUULAUSEKE

Unioni ja sen jäsenvaltiot toimivat yhdessä yhteisvastuun hengessä, jos jäsenvaltio joutuu terrori-iskun taikka luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden kohteeksi. Unioni ottaa käyttöön kaikki käytettävissään olevat välineet, mukaan lukien jäsenvaltioiden sen käyttöön asettamat sotilaalliset voimavarat.

A) -torjuakseen terrorismin uhan jäsenvaltioiden alueella; suojellakseen demokraattisia instituutioita ja siviiliväestöä mahdolliselta terrori-iskulta
- antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä terrori-iskun tapahtuessa;

B) -antaakseen apua jäsenvaltiolle tämän alueella ja tämän poliittisten elinten pyynnöstä luonnon tai ihmisen aiheuttaman suuronnettomuuden tapahtuessa.

Taulukko 3. Sopimus Euroopan unionista (SEU) 42(7) artikla.

KESKINÄISEN AVUNANNON VELVOITE

Jos jäsenvaltio joutuu alueeseensa kohdistuvan aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, muilla jäsenvaltioilla on velvollisuus antaa sille apua kaikin käytettävissään olevin keinoin Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 51 artiklan mukaisesti. Tämä ei vaikuta tiettyjen jäsenvaltioiden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan erityisluonteeseen.

Tämän alan sitoumusten on oltava Pohjois-Atlantin liiton puitteissa tehtyjen sitoumusten mukaisia, ja Pohjois-Atlantin liitto on jäseninä oleville valtioille edelleen niiden yhteisen puolustuksen perusta ja sitä toteuttava elin.

Suomen ja samalla EU:n kannalta merkittäviä toimijoita sekä yhteistyömaita olivat YK, Nato, Etyj, Euroopan neuvosto, Yhdysvallat ja Venäjä. Kaikkien edellä mainittujen toimijoiden yhteistoimintaa analysoitiin suhteessa Suomeen ja EU:iin. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 61-65.)

Globaalistuvassa maailmassa YK:n agendalle nousi kansainvälinen terrorismi. YK toivoi Suomen vahvistavan osallistumistaan sen toimintaan kehityksen, rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi – samoin kuin kriisinhallintaan ja sen kehittämiseen sekä koulutukseen. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 44.)

Nato piti terrorismia välittömänä uhkana. Nato suuntasi terrorismin vastaista toimintaansa eritoten infrastruktuurin suojaamiseen ja siviiliviranomaisten avustamiseen terrori-iskun jälkitilanteessa. Suomen laatiman selonteon perusteella yhteistoiminnan merkitys Naton kanssa kasvoi. Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikalta edellytettiin tiiviimpää yhteistyötä Naton kumppanina. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 51)

Etyjin toiminta keskittyi uudenlaisiin turvallisuusuhkiin. Keski-Aasian ja Etelä-Kaukasian tukeminen vakauden lisäämiseksi liittyi Etyjin ajamaan politiikkaan. Tavoitteena oli kuroa kiinni EU:n sekä Keski-Aasian ja Etelä-Kaukasian välistä arvopoliittista kuilua. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 52-53.)

Euroopan neuvoston 2005 laatiman yleissopimuksen painopiste oli terrorismin ennalta ehkäisyssä. Terrorismin vastaisia toimia pyrittiin yhdenmukaistamaan ihmisoikeusnäkökulmat huomioiden. Strategisen linjauksen mukaan konkreettiset terrorismin vastaiset toi-

met olivat syrjinnän, sosiaalisen epätasa-arvon ja konfliktien ennalta estäminen. Rikollisuuden ja korruption vastainen taistelu liittyi osaltaan terrorismin vastaisten toimien muodostamaan kokonaisuuteen. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 53.)

Yhdysvallat nähtiin vahvimpana kansainvälisenä turvallisuuspoliittisena vaikuttajana. Oleellista oli ylläpitää suhteita Yhdysvaltojen kanssa sekä unionin että Naton toimintaa tarkastellen. Suomella katsottiin olleen voimakas intressi ylläpitää kahdenvälisiä suhteita. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 64.)

Venäjän harjoittamat aggressiiviset sotilaalliset toimet horjuttivat sen suhdetta EU:iin. Horisontaalisesti Venäjän ja EU:n välillä vallitsi yhteistyömahdollisuuksia terrorismin torjunnassa. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 38-39.)

Suomeen ei arvioitu kohdistuvan erityistä terrorismin uhkaa, mutta uhkan katsottiin olevan mahdollinen ja siihen oli varauduttava. Tilannetta, että suomalainen joutuisi terroritekojen uhriksi ulkomailla kriisinhallinta ynnä muissa kansainvälisissä tehtävissä pidettiin mahdollisena. Arvioitiin myös, että Suomea voitaisiin käyttää tukialueena terrorismin rahoittamisessa taikka kauttakulkumaana. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 11/2009, 60.)

Yhteenvetona pakolaisuus ja alueelliset kriisipesäkkeet loivat lisähaasteita terrorismin ennalta ehkäisyn ja sen vastatoimien kannalta. Teknologian ja nopean verkkoympäristön kehittymisen katsottiin lisäävän uudenlaisia turvallisuusuhkia terrorismin saralla. Uhkiin pyrittiin varautumaan syventämällä kansainvälistä yhteistyötä maiden ja järjestöjen välillä. Terrorismin uhka-arvio pysyi ennallaan.

4.3.4 Kansallisen terrorismin torjunnan strategian sisältöanalyysi 2010 - 2014

Al-Qaida taikka muu uskonnollinen äärijärjestö aiheutti potentiaalisimman Suomeen kohdistuvan terroriuhan. Suomi ei toistaiseksi ollut leimautunut terrorismin kohdevaltioksi. Uhkaton arvioitiin mahdollisesti nousevan, koska Suomi osallistui kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Toisekseen terrorismiin kytköksissä olevien henkilöiden määrä oli kasvanut Suomessa. Se, ettei rajatarkastuksia enää tehty, olisi saattanut lisätä terrorististen henkilöiden tuloa Suomeen. Vaarana olikin, että Suomi nähtäisiin helppona toimintaympäristönä. Kansallisia riskikohteita terrori-iskuille olivat lähetystöt, huippukokoukset, urheilutapahtumat, konferenssit ja suuret yleisötapaukset, joiden turvatoimissa oli puutteita. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 5-6.)

Vuonna 2010 al-Qaidan sekä sen liitännäisryhmien arvioitiin aiheuttavan suurimman terrori-iskujen uhan. Separatistiset ryhmät toteuttivat suurimman osan terrori-iskuista, jotka onnistuivat tai epäonnistuivat taikka jotka onnistuttiin estämään. Mainitut separatistiryhmät olivat baskijärjestö ETA, kurdijärjestö PKK, irlantilaiset RIRA sekä CIRA ja tamilijärjestö LTTE. Pohjois-Kaukasuksen alueen väkivaltaisten ryhmittymien toiminta oli lisääntynyt ja saattoi olla leviämässä Venäjälle. Separatistiset ääriyhmittymät olivat kohdistaneet iskun-

sa pääasiallisesti infrastruktuuriin esimerkiksi sotilaskohteisiin. Kreikassa, Espanjassa ja Italiassa esiintyi lähinnä ääri-vasemmistolaisista väkivaltaa. Iskut lisääntyivät hieman. Ääri-vasemmisto pyrki laajentamaan toimiaan yli valtiorajojen. Uskonnon ääritulkintoilla perusteltu terrorismi oli suurin uhkan aiheuttaja. Lukuisia pidätyksiä tehtiin mm. Belgiassa, Espanjassa ja Saksassa. Tekijät tavoittelivat iskuillaan suuria uhrimääriä. Viime vuosina Pakistan, Afganistan ja Somalia olivat peitonneet Irakin sellaisilla primaarisilla konflikteilla, joihin ääriradikaalit halusivat osallistua. Jemenin merkitys kriisipesäkkeenä korostui tammikuussa 2009. Al-Qaidan Saudi-Arabian ja Jemenin siivet yhdistyivät muodostaen uuden ryhmittymän: Arabian Niemimaan al-Qaida. Pelkona oli, että Jemenistä muotoutuisi uusi radikaalijärjestöjen tukialue, joka horjuttaisi kansainvälistä turvallisuutta pitkään. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 3-5.)

Ongelmallisena koettiin niin ikään yksittäisten henkilöiden radikalisoituminen. Sitä saattoivat edesauttaa irrallisuus, juurettomuus ja syrjäytyminen. Aktiiviset värvääjät värjivät toimintakenttää. Värväämisiä tapahtui muun muassa kouluissa, leireillä ja vastaanottokeskuksissa. Internetin rooli värväyksen välineenä pysyi kasvu-uralla. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 4.)

Afganistaniin ja Pakistaniin tehdyt ilmaiskut heikensivät al-Qaidan iskukykyä. Iskuryityksiä oli ollut lukuisia, mutta ne eivät olleet onnistuneet. Järjestö pyrki vahvistamaan asemaansa voimakkaalla propagandalla ja laajentamalla yhteyksiään alueellisten terroristiorganisaatioiden kanssa. Al-Qaidan oletettiin valmistelevan iskuja muslimihallituksia ja länsimaisia kohteita vastaan. Terroristijärjestö al-Shabaab oli kytköksissä al-Qaidaan. Al-Shabaab oli saanut kannatusta Euroopassa ja Yhdysvalloissa. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 4-5.)

Strategiassa terrorismin vastaiset toimet nivoutuivat osittain yhteen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa ilmenneiden toimien kanssa. Strategiaan oli kirjattu kuitenkin uusiakin toimintamalleja. Radikalisoitumista pyrittiin ennalta ehkäisemään tehokkaalla kotouttamispolitiikalla. Lainsäädännössä havaittiin muutostarpeita erityisesti terrorismin rahoittamista koskien. Valtakunnallisesti toimivat viranomaiset laativat turvallisuus- ja valmiussuunnitelmia, mutta niitä oli tarpeellista jalkauttaa myös paikalliselle tasolle. CBRNE- aineiden valvontaa oli tehostettava. Tilannekuvan ajantasaistamiseksi pidettiin perusteltuna luoda terrorismin torjunnan yhteistyöryhmä. Terrorismiin liittyvää julkista ja salaista tietoa oli sovitettava yhteen. Katsottiin, että tiedustelutiedon jakamista olisi tehostettava toimivaltaisten viranomaisten välillä. Riskihenkilöiden Suomeen asettumista pidettiin aiheellisena estää tarpeellisin keinoin. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 17.)

Uhka-arvioon tuli pieniä lisäyksiä. Oli viitteitä siitä, että Suomessa oli henkilöitä, jotka osallistuivat väkivaltaisen toiminnan tukemiseen ja/tai rahoittamiseen ulkomailla. Radikalisoitumiselle alttiiden henkilöiden lukumäärä kasvoi Suomessa. (Sisäministeriö, sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010, 17.)

4.3.5 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2012 – 2014

Suomalaisen turvallisuuspolitiikan pääpaino oli turvallisuuden aktiivisella rakentamisella ja turvallisuushkien ennakkoinnilla / torjunnalla. Suomi pyrki etupäässä edistämään väestön turvallisuutta ja ylläpitämään yhteiskunnallista toimivuutta unohtamatta perusarvoja. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 8.) Selonteossa pääasialliseksi terrorismin torjunnan haasteiksi listattiin

- valtioiden kasvava keskinäisriippuvuus
- väestön kasvu maailmassa / väestöliikkeet
- EU:n sisäisen yhtenäisyyden heikkeneminen
- toimintaympäristön teknistyminen
- toimintaympäristön ennakoimattomuus ja epävarmuus
- moniulotteiset rajat ylittävät uhat
- globaali / valtioiden sisäinen eriarvoistuminen
- taloudellisen / sosiaalisen kehityksen epätasaisuus
- sisäiset konfliktit / hauraat valtiot
- demokratian / ihmisoikeuksien loukkaukset
- oikeusvaltion toimimattomuus
- maahanmuutto-ongelma
- äkilliset kielteiset muutokset taloudessa
- erilaiset käsitykset arvoista ja periaatteista
- kansainvälinen terrorismi organisoitua / monitahoista
- laiton asekauppa ja rahanpesu (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 8-23.)

Terrorismin uhka oli ollut arkipäivää globaalisti jo vuosikymmeniä, mutta viimeiset kymmenen vuotta se oli elänyt jatkuvassa muutoksen tilassa. Terrorismi kytkeytyi uskontoon ja ääriliikkeisiin. Vahingoittamisen mahdollisuudet olivat kasvaneet kehittyvän teknologian myötä. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 23.)

Terrorismin torjunnan haasteet olivat lisääntyneet merkittävästi edelliseen turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon verrattuna, mutta samalla myös terrorismin torjunnan keinovalikoima oli kattavoitunut. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 25.) Keinoiksi mainittiin

- aktiivinen osallistuminen EU:n puolustus- ja turvallisuuspoliittisen agendan kehittämiseen
- EU:n kansainvälisen toimintakyvyn vahvistaminen
- EU:n sisäisen yhtenäisyyden edistäminen
- kansainvälisen toimintakyvyn ja toimintaympäristön arviointi
- kansainvälisen vakauden, rauhan, oikeudenmukaisuuden, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen
- yhteistyö terrorismin ehkäisyssä ja torjunnassa
- syrjäytymisen ehkäiseminen meillä ja maailmalla
- terroristien etsintä ja jälkivaikutusten käsittely
- muuttoliikkeen hallinta

- laittomien aseiden leviämisen estäminen
- kansainvälisen / kansallisen yhteistyön kehittäminen biologisten uhkien ja kemiallisten aseiden leviämisen ehkäisemiseksi
- tiivis yhteistyö Pohjoismaiden kesken (NORDEFECO)
- tiivis yhteistyö Baltian maiden kanssa
- yhteistyö Venäjän kanssa
- yhteistyön edistäminen EU:n ja Venäjän välillä
- yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa
- yhteistyön edistäminen EU:n ja Yhdysvaltojen kanssa
- Etyj- maiden välinen yhteistyö yhteisten arvojen vahvistamiseksi
- yhteistoiminta YK:n kanssa (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 25-35.)

Kansainvälisen terrorismin uhka oli Suomessa alhainen. Terrorismiin kytköksissä olevien riskihenkilöiden määrä kasvoi. Aktiivisen tilannekuvan ylläpitämistä pidettiin perusteltuna lähialueilla lisääntyneen terroriuhan vuoksi. Terrorismin torjunnan painopiste oli säilytettävä ennalta estävissä toimissa. (Valtioneuvosto, Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2012, 25.)

Terrorismin torjunta sai uusia elementtejä sekä haasteisiin että niihin vastaamiseen. EU:n sisällä havaittiin eriarvoistumista, johon oli Suomen sekä koko unionin näkökulmasta reagoitava välittömästi. Hallitsematonta maahanmuuttoa pidettiin nousevana trendinä, johon oli pyrittävä vaikuttamaan sisä- ja ulkopoliittikan keinoin. Mielenkiintoinen aspekti on, että Suomi otti askeleen menneeseen - kohti Urho Kekkosen toimintamallia - toimimalla neuvottelijana suurvaltojen välillä. Asetelmaan integroitui uutena osatekijänä EU. Eritoten dialogia käytiin EU:n ja Venäjän sekä EU:n ja Yhdysvaltojen välillä.

4.3.6 Suomen ja EU:n terrorismin torjunnan analyysi aikavälillä 2014 – 2017

Terrorismin torjunnan strategian päivitetty versio julkaistiin 06.03.2014. Strategian pääpaino oli estää sekä Suomessa tapahtuvaa että Suomesta ulkomaille suuntautuvaa terroristista toimintaa. Terrorismiin kytkeytyvien ilmiöiden kehityskulkua haluttiin jarruttaa. Terrorismin ennaltaehkäisyä pyrittiin tehostamaan laajenevan yhteistyön avulla. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 23-24.) Strategian mukaan terrorismin torjunnan ajankohdaisia haasteita olivat

- valtioiden kasvanut keskinäisriippuvuus
- EU:n sisäisen yhtenäisyyden heikkeneminen
- äkilliset, kielteiset muutokset taloudessa
- maahanmuutto-ongelma
- arvoristiriidat
- kansainvälisten aseellisten konfliktien vaikutus yksittäisten henkilöiden radikalisoitumiseen
- yleistävän kansallisen keskustelun syy-yhteys radikalisoitumiseen
- terrori-iskujen kohdistuminen pehmeisiin kohteisiin
- syrjäytyminen

- ongelmat suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumisessa (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 4-8.)

Erityisenä haasteena pidettiin yksittäisen henkilön aiheuttaman uhan arviointia. Yksittäisen henkilön ajatuksia ja ideologiaa oli vaikea tunnistaa riskialttiiksi, ellei henkilö ollut vielä viranomaisten tarkkailun kohteena. Alati lisääntyvät mielenterveyshäiriöt saattoivat nostaa riskipotentiaalia. Huomattava riski katsottiin olevan henkilöillä, jotka omasivat aiempaa kokemusta terroristiverkostoista tai jotka olivat omaksuneet länsimaiden vastaisen aate-maailman. Internetin ja sosiaalisen median vaikutus radikalisoitumis- ja rekrytoitumiskehi-tyksessä korostui. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 6.) Kansallisen terrorismin torjunnan strategiassa toimenpiteiksi listattiin:

- Ennalta ehkäistään terrorismia kansainvälisen toiminnan kautta.
- Kehitetään viranomaisten osaamista sekä kykyä tunnistaa ja torjua terrorismia.
- Edistetään kansalaisten tietoisuutta terrorismista ja siihen liittyvistä riskitekijöistä sekä viranomaisten ja kansalaisten välistä vuorovaikutusta.
- Lisätään ulkomaille matkustaville ja siellä oleskeleville kansalaisille tietoisuutta terrorismista.
- Kehitetään viranomaisten terrorismin torjunnan tilannekuvatoimintaa.
- Tehostetaan terrorismiin liittyvää viranomaisten välistä tietojenvaihtoa.
- Lisätään koordinoitua tutkimustoimintaa terrorismista ja väkivaltaisesta radikalisoitumisesta.
- Kehitetään viranomaisten valmius- ja varautumistoimintaa osana terrorismin torjuntaa.
- Lisätään viranomaisten ja yksityisen sektorin välistä yhteistyötä terrorismin torjunnassa.
- Varmistetaan rikosvastuun toteutuminen tarkoituksenmukaisella tavalla myös valtioiden rajat ylittävissä terrorismirikoksissa.
- Hyödynnetään yhdyshenkilötoimintaa terrorismin torjunnassa.
- Torjutaan terrorismin rahoitusta.
- Vähennetään henkilöturvallisuuteen liittyviä haavoittuvuuksia.
- Varmistetaan viranomaisten toimintakyky ja- valtuudet vastata terrorismin torjunnan kyberuhkiin.
- Suojataan kyber- toimintaympäristöä terroristiselta toiminnalta.
- Torjutaan riskihenkilöiden maahantuloa sekä maassa oleskelua perus- ja ihmisoikeuksia suojellen sekä pakolaisoikeutta kunnioittaen.
- Huomioidaan väkivaltaisen radikalisaation ennalta ehkäisy kotouttamispolitiikassa.
- Huolehditaan viranomaisten toimivaltuuksien ajantasaisuudesta.
- Vahvistetaan kriittisen infrastruktuurin sekä pehmeiden kohteiden suojaamista ja toipumiskykyä.
- Kehitetään kansallista yhteistoimintaa CBRNE- asioissa.
- Rajoitetaan räjähteiden lähtöaineiden ja tavanomaisten aseiden saatavuutta.
- Asetetaan terrorismin torjunnan yhteistyöryhmä uudelleen. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 22.)

Järjestäytyneen terrorismin uhkataso oli yhä matala. Merkittävimmän uhan muodosti radikaali-islamistinen terrorismi, erityisesti yksittäiset radikalisoituneet henkilöt tai pienryhmät. Uhkien arviointi oli vaikeampaa ja riskihenkilöiden määrä kasvoi. Terrorismin uhkaa,

joka perustui yksittäisten henkilöiden erilaisiin ideologisiin lähtökohtiin, ei voitu kokonaan sulkea pois Suomessa. Pidettiin mahdollisena, että suomalaisiin saattaa kohdistua välillinen terroriuhka ulkomailla. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 6.)

Suojelupoliisi päivitti terrorismin uhka-arviotaan 3.11.2015. Merkittävin terroriuhka muodostui radikaali-islamistisesta terrorismista ja sen tukitoiminnoista. Al-Qaida globaaleine verkostoineen ja ISIL- terroristijärjestö aiheuttivat suurimmat maailmanlaajuiset uhat. Näiden rinnalla oli aatteellisia henkilöitä sekä pienryhmiä. Suojelupoliisin tarkkailun alla olevien henkilöiden määrä oli kasvanut. Syyrian konflikti ja jihadistimatkailu vaikuttivat ilmiöön. Jihadistimatkailijalla tarkoitetaan Syyrian ja Irakin konfliktialueelle matkustavia ja sieltä palanneita taistelijoita. Suomeen kohdistunut terroriuhka oli kohonnut ja monimuotoistunut vuoteen 2014 verrattuna. Yksittäisten terrori-iskujen uhka oli noussut, vaikka suunnitelmallisten iskujen mahdollisuutta pidettiin matalana. (Suojelupoliisi 2015.)

Erityisesti Syyriassa ja Irakissa aseelliseen toimintaan osallistuvien ja sieltä Suomeen palaavien henkilöiden lukumäärä oli merkittävä. Konfliktialueelle lähteneiden henkilöiden vuoksi Suomi muodostui yhä kiinnostavammaksi terrorismin kohdemaaksi. Suomeen oli syntynyt terrorismia tukevia ryhmittymiä. Ne pyrkivät radikalisoimaan ja värväämään ihmisiä sekä kasvattamaan radikaali-islamistisen ideologian kannatusta. Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden joukossa oli henkilöitä, joilla oli kytköksiä konfliktialueiden väkivaltaisiin ryhmiin. Yksittäisten radikaali-islamististen terrori-iskujen riski oli Suomessa ja Euroopassa kohonnut. Iskujen mahdolliset tekijät saattoivat olla yksittäisiä radikalisoituneita henkilöitä tai pienryhmiä. Iskuja kyettiin toteuttamaan lyhyellä aikajänteellä. (Suojelupoliisi 2016.)

Suomeen saapui ennätysellinen määrä turvapaikanhakijoita vuonna 2015. Eurostatin tilastojen perusteella Suomeen on saapunut 2000- luvun aikana keskimäärin 1500 – 6000 turvapaikanhakijaa vuodessa. Vastaava luku vuonna 2015 oli peräti 32 476. Suojelupoliisin 2016 laatiman vuosikertomuksen mukaan Suomeen saapui runsaasti turvapaikanhakijoita, joilla oli kytköksiä käynnissä olevien konfliktien terroristisiin liikkeisiin ja toimijoihin. Mielestäni terrorismin torjunnan kannalta keskeisin ongelma oli, että valtaosa turvapaikanhakijoista saapui maahamme ilman luotettavia henkilöllisyystodistuksia. Tällöin henkilöllisyyksiä oli lähes mahdotonta varmentaa. Ylen toimittaja kirjoitti artikkelissaan 27.09.2017, että Suomesta on ”kadonnut” jopa 5100 turvapaikanhakijaa (Mäntymaa 2017). Retorinen kysymys onkin, mihin nämä kadonneet henkilöt ovat menneet. Toisekseen, onko joukossa potentiaalista terroriuhkaa aiheuttavia henkilöitä?

Suojelupoliisi päivitti uhka-arviotaan 14.06.2017 ottamalla käyttöön neliportaisen uhkaasteikon: matala, kohonnut, korkea ja erittäin korkea. Tasot kuvaavat Suomeen ja Suomen intresseihin kohdistuvaa terroriuhkaa. Tason arviointiin vaikuttavat saatavilla oleva tiedustelutieto, terroristijärjestöjen tai niihin kytköksissä olevien henkilöiden ja ryhmien toimintakyky ja motivaatio sekä mahdollisten iskusuunnitelmien aikataulu. (Suojelupoliisi 2017.)

Merkittävimmän terroriuhan Suomessa aiheuttavat yksittäiset toimijat tai pienryhmät. Suojelupoliisin tietoon on tullut yhä vakavampia terrorismiin kytkeytyviä suunnitelmia sekä

hankkeita Suomessa. Suomesta lähteneitä taistelijoita on noussut erityisesti ISILissä merkittäviin asemiin. Heillä on laaja-alaisia kontakteja järjestön sisällä. Suojelupoliisin terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on noin 370. Huolestuttava kehityssuunta on, että kohdehenkilöiden määrä on lähes kaksinkertaistunut muutaman kuluneen vuoden aikana. Kohdehenkilöiden kasvava määrä johtuu vierastaistelijailmiöstä sekä Syyrian ja Irakin konflikteista. Radikalisaation ja uusien verkostojen paljastumisen seurauksena vastaavan kehityksen arvioidaan jatkuvan. Suomen rooli radikaali-islamistisessa propagandassa on vahvistunut. Propagandaa tuotetaan suomeksi sekä suunnataan Suomea vastaan. Propaganda kehoittaa iskuun Suomessa. Iskuja pyritään suuntaamaan laajasti kaikkia vihamielisiksi katsottuja valtioita ja ryhmiä vastaan, joka nostaa osaltaan iskujen uhkaa Suomessa. (Suojelupoliisi 2017.)

4.4 Yhteenvedo terrorismin torjunnan kehityskulusta 2000- luvun alusta vuoteen 2018

Jos ajatellaan vuonna 2001 laadittua turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekoa verrattuna vuoden 2014 kansalliseen terrorismin torjunnan strategiaan, haasteet ovat monimuotoistuneet merkittäväällä tavalla. Vuonna 2001 haasteiksi koettiin joukkotuhousteiden leviäminen, häiriöttömän tietoliikenneturvallisuuden varmistaminen ja kyky vaikuttaa terrorismia tukeviin valtioihin.

Vuonna 2018 voidaan todeta, että terrorismin torjunnan haasteet menevät syvälle globaaleihin ongelmiin. Valtiot ovat yhä riippuvaisempia toisistaan. Maailman väestö kasvaa nopeasti, mikä aiheuttaa väestöliikettä. Siihen vaikuttavat myös alueelliset kriisit sekä ilmastomuutos. Väestöliikehdintä aiheuttaa maahanmuuttopoliittisia ongelmia liittyen kotouttamispolitiikkaan. Maiden sisällä vallitsee valtavasti erilaisia kulttuureja väestöliikkeestä johtuen. Erilaiset kulttuurit luovat erilaisia arvokäsityksiä maiden sisällä.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ovat nykypäivänä nopeita ja hankalasti ennakoitavissa. Ei liene liioiteltua sanoa, että maailma on muuttunut 2010- luvulla epävakammaksi. Väestöliikehdintä, voimapolitiikka, sotilaalliset konfliktit ja suurvaltojen voimakaat johtajat horjuttavat yhteiskuntarauhaa.

Hauraat valtiot kärsivät alueellisista konflikteista. Ihmisoikeusloukkaukset ovat konfliktialueilla valitettavan arkipäiväinen ilmiö. Ne ovat myös osa terrorismin torjuntaa EU:n ulkopuolella. Tietyt suurvallat pitävät kansallista turvallisuutta niin tärkeänä agendana, että ne ovat valmiita torjumaan terrorismia jopa ihmisoikeusloukkausten kustannuksella.

Globalisaation teknistyminen ja tietotekniikan kehittyminen antavat valtavasti mahdollisuuksia terrorismia torjuville tahoille, mutta ikävä kyllä myös rikollisille ja terroristeille. Radikalisoituminen ja rekrytointi terroristisiin järjestöihin tapahtuu pitkälti verkkoympäristössä. Länsimaiden ja nyt myös Suomen vastainen propaganda tuottaa uudenlaisia haasteita terrorismin torjunnassa. Vierastaistelijat ja terrorismiin kytköksissä olevien henkilöiden määrä on moninkertaistunut vuosituhannen alusta vuoteen 2018.

Kansainvälisen yhteistyön merkitys terrorismin torjunnassa on korostunut vuosi vuodelta. EU:n ja Suomen ajama yhteistyöagenda perustuu pitkäaikaisuuteen ja kestävyYTEEN. Kansainväliset sopimukset ja yhteistyöryhmät pyrkivät yhdenmukaistamaan EU- maiden terrorismin torjunnan toimintatapoja. Sopimuksilla pyritään varmistamaan jäsenmaiden pitäytyminen niissä. Suomi on aloitteellinen toimija EU:ssa. Suomi pitää tärkeänä yhteistyötä myös kehitysmaiden kanssa, koska tavoitteena on terrorismin vastaisen toimintakyvyn luominen. Suomen rooli kansainvälisenä rauhanvälittäjänä on tullut jäädäkseen. Suomi toimii välikätenä EU:n ja Venäjän sekä EU:n ja Yhdysvaltojen välillä. EU ja erityisesti Suomi pyrkii laajentamaan kansainvälistä yhteistyötä myös kolmansien maiden kanssa.

Järjestäytynyt rikollisuus ja terrorismi ovat kansainvälistyneet vuosien saatossa. Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin rahoittamisen välillä on havaittu yhteyksiä. Erityisesti huumausainerikollisuus ja ihmissalakuljetus ovat olleet vuosikymmenen jälkipuoliskon keskeisiä terrorismin rahoituksen kanavia.

Kansallisten viranomaisten välinen yhteistyö on korostunut. Tiedonvaihtoa yhtäällä organisaatioiden sisällä kuin myös eri viranomaisten välillä on tehostettu järjestelmällisesti. Terrorismin torjunnassa on pyritty huomioimaan myös yksityisen sektorin käyttöpotentiaali. Kansalaisten tietoisuutta terrorismia kohtaan on lisätty.

Lainsäädäntöä on päivitetty ja yhdenmukaistettu kansainvälisesti sekä kansallisesti terrorismirikosten osalta. Terrorismin rahoituksen kriminalisointi tuottaa moniulotteista kansainvälistä ja kansallista yhteistyötä.

Terroristien keinovalikoima ja samalla viranomaisten työkalupankki ovat laajentuneet. Terrori-iskujen takana on yhä useammin pienryhmä taikka yksittäisiä radikalisoituneita henkilöitä. Terrori-iskujen kohteet suuntautuvat entistä useammin pehmeisiin kohteisiin eli esimerkiksi heikosti suojattuihin yleisöapahtumiin, konsertteihin taikka yleisille paikoille, joissa on paljon ihmisiä. Vastatoimena yleisiä turvatoimia ja infrastruktuuria on kehitetty. Radikalisoitumisen juurisyöt ovat EU:n terrorismin torjunnan järkkymätön kulmakivi. Ikävä realiteetti on, että radikalisoitumisen syihin on erittäin vaikeaa puuttua. Viranomaiset eivät kykene estämään kaikkia terrori-iskuja, koska niin sanottuja terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä on valtavan paljon, eikä yksittäisen henkilön radikalisoitumista kyetä aina tunnistamaan ajoissa.

Tesat- raporttien perusteella käy ilmi, että terrori-iskut ovat vähentyneet lähes 2,5 kertaisesti vuodesta 2006 vuoteen 2017. Merkille pantavaa on, että samoista vertailulähtökohdista islamistisia terroritekoja oli peräti 33 kertaa enemmän. Vuonna 2006 luokittelemattomia terrori-iskuja oli 17 ja vuonna 2017 kuusi. Taulukon perusteella ei voida varmistua, oliko luokittelemattomissa iskuissa islamistisia viitteitä. Luokittelutapa saattaa siten aiheuttaa tilastoharhaa. *Katso taulukot 4 ja 5.*

Taulukko 4. Euroopan unionin jäsenvaltioissa tapahtuneet terrori-iskut vuonna 2006.

(Lähde: EU Terrorism Situation And Trend Report 2006.)

Jäsenvaltio	Islamismi	Separatismi	Äärivasemmisto	Äärioikeisto	Muu	Yhteensä
Itävalta	0	0	0	0	1	1
Belgia	0	0	0	0	1	1
Ranska	0	283	0	0	11	294
Saksa	1	0	10	0	2	13
Kreikka	0	0	25	0	0	25
Irlanti	0	1	0	0	0	1
Italia	0	0	11	0	0	11
Puola	0	0	0	1	0	1
Portugali	0	0	1	0	0	1
Espanja	0	136	8	0	1	145
Britannia	0	4	0	0	1	5
Yhteensä	1	424	55	1	17	498

Taulukko 5. Euroopan unionin jäsenvaltioissa tapahtuneet terrori-iskut vuonna 2017.

(Lähde EU Terrorism Situation And Trend Report 2018.)

Jäsenvaltio	Islamismi	Separatismi	Äärivasemmisto	Äärioikeisto	Muu	Yhteensä
Belgia	2	0	0	0	0	2
Suomi	1	0	0	0	0	1
Ranska	11	42	1	0	0	54
Saksa	1	0	1	0	0	2
Kreikka	0	0	8	0	0	8
Italia	1	0	7	0	6	14
Espanja	2	7	7	0	0	16
Ruotsi	1	0	0	0	0	1
Britannia	14	88	0	5	0	107
Yhteensä	33	137	24	5	6	205

5 SIVIILITIEDUSTELULAINSÄÄDÄNTÖ JA TULEVAISUUDEN TERRORISMIN TORJUNTA

5.1 Johdanto

Tässä alaluvussa tarkastellaan siviilitiedustelulainsäädäntöä osana terrorismin torjuntaa. Tavoitteena on kartoittaa, minkä vuoksi lainsäädäntöä tarvitaan ja millaisia tavoitteita sille on asetettu. Luvussa vertaillaan myös vastaavia lainsäädäntöhankkeita muissa länsimaissa. Lopuksi pohditaan, mihin suuntaan terrorismin torjunta kehittyy tulevaisuudessa.

5.2 Siviilitiedustelulainsäädännön tarpeellisuus Suomessa

Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut viime vuosien aikana merkittäväällä tavalla. Maailma digitalisoituu ennätysnopealla vauhdilla. Suomen sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden merkittävimmät uhkat ovat kansainvälistä alkuperää, tai niihin liittyvät kiinteästi kansainväliset yhteydet. Täten sisäisiä ja ulkoisia uhkia on yhä vaikeampaa määritellä. Teknologian huima kehitys mahdollistaa kansallista turvallisuutta vaarantavien tekojen toteuttamisen lyhyellä varoitusaikalla ja vakavammin seurauksin. Suomen siviiliviranomaisilla ei ole laissa säädettyjä toimivaltuuksia tiedustelua varten. (HE 202/17.)

Suomi kiinnostaa ulkomaisia tiedustelupalveluita. Objekttiivisen arvion perusteella tiedustelutoiminta on palannut kylmän sodan tasolle. Perinteisen henkilötiedustelun rinnalle on noussut verkossa tapahtuva tiedustelu. Elintärkeään infrastruktuuriin kohdistuvat häiriötekijät voivat vaikuttaa suureen määrään ihmisiä. Esimerkiksi sairaalat ja sähkönjakeluun liittyvät yhtiöt ovat kriittisiä kohteita. Suomen laatiman sisäisen turvallisuuden selonteon mukaan keskeisiä sisäiseen turvallisuuteen vaikuttavia elementtejä ovat mm. huoltovarmuus, digitalisaatio, kyberturvallisuus ja perusinfrastruktuuri sekä niiden voimakas keskinäinen riippuvuus. (HE 202/17.)

Tietystä perspektiivistä näyttää siltä, että Suojelupoliisi ei voi tällä hetkellä suorittaa verkossa tai ulkomailla tapahtuvaa tiedustelua. Kysymys on ennemminkin tiedonhankinnasta. Suojelupoliisin toiminta perustuu pitkälti kansainväliseen yhteistyöhön, rikostorjuntaan liittyviin toimivaltuuksiin ja julkisiin lähteisiin. Yleisesti viranomaisjärjestelmää tuntien tämä tarkoittaa toimintaa ”harmaalla alueella”. On selvää, ettei tämä ole kansallisen turvallisuuden, siviiliviranomaisten tai kansalaisten etu. Riittämättömät puitteet lainsäädännössä aiheuttavat kestävämmän tilanteen. Suomella on merkittävä tarve saada luotettavasti hankittua tietoa elintärkeisiin intresseihin suuntautuvista uhkatekijöistä. Suomi on mielestäni erittäin riippuvainen ulkovaltojen tiedustelutiedosta. Kyse on siis suurvalloista tai maista, joiden kansallinen lainsäädäntö mahdollistaa siviiliviranomaisten tiedustelutoiminnan. On absurdia kuvitella, että yksikään maa ei viime kädessä ajattelisi omia kansallisia intressejään.

5.3 Siviilitiedustelulainsäädännön tavoitteet

Tarkoituksena on parantaa Suomen mahdollisuuksia suojautua kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvilta, vakavilta uhkatekijöiltä. Lainsäädäntö tukisi ylimmän valtiojohdon päätöksentekoa. Sen tulee pohjautua oikeaan, ajantasaiseen ja luotettavaan tietoon. Lainsäädäntö mahdollistaisi siviiliviranomaisten toimintakyvyn puuttua uhkien torjuntaan riittävän aikaisessa vaiheessa. Suojelupoliisi yhtenä siviiliviranomaisena kykenisi suoriutumaan menestyksekkäämmin sille säädetyistä tehtävistä kansainvälisen tiedustelun avulla. (HE 202/17.)

Tiedonhankintalakitöryhmä on mietinnössään esittänyt, että Suomeen tulisi luoda säädöspohja tietoliikennetiedustelulle, ulkomaan henkilötiedustelulle ja ulkomaantietojärjestelmä-tiedustelulle. Tämä toimisi pohjana pakolliselle, kansalliselle säädöspohjalle. Uhkien tor-

jumisen mahdollistavan tiedustelun olisi oltava toimivaa uhkan läheisyydestä riippumatta. Mitä lähempänä uhka olisi Suomea, sitä perustellumpaa olisi aloittaa tiedustelutoimenpiteet. (HE 202/17.)

Tietoliikennetiedustelulla on ensisijaisesti tarkoitus havaita toimintaa, joka vakavasti uhkaa kansallista turvallisuutta. Henkilötiedustelulla ja tietojärjestelmätiedustelulla hankittaisiin pääasiallisesti tietoa tunnistetuista uhkatekijöistä – näin ollen eri muodot täydentäisivät toisiaan. Kansainvälisessä vertailussa ilmenee, että valtioiden tiedusteluviranomaisilla on käytössään vastaavanlaisia tiedusteluun tarkoitettuja toimivaltuuksia, mistä Suomessa on säädetty ainoastaan rikostorjunnan tarpeisiin. Nykyinen lainsäädäntö ei ole ajantasainen suhteessa uudenlaisiin kansallista turvallisuutta vaarantaviin uhkakuviin. (HE 202/17.)

Lakiesityksessä otetaan huomioon perusoikeuksien suojaan puuttuminen. Tämä on pyritty rajaamaan niin vähäiseksi kuin toiminnan tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetetut vaatimukset mahdollistavat. Esityksen valmisteluvaiheessa on kiinnitetty huomiota Suomea velvoittaviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin sekä Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja Euroopan unionin tuomioistuimen rangaistuskäytäntöihin. Lakiehdotukset on kirjoitettu siten, että niistä ilmenevät riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti Suojelupoliisin sekä muiden toimijoiden toimivaltuudet, oikeudet ja velvollisuudet. Tietoliikennetiedustelun, kuten muidenkin tiedustelumenetelmien käyttö edellyttäisi tosiasiallista tietoa kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvan, vakavan uhkan olemassaolosta ja sen todellisuudesta. Tietoliikennetiedustelun erityinen luonne mahdollistaisi kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien lähteiden paikantamisen ja taustojen tunnistamisen. (HE 202/17.)

Yhtenä lakiesityksen erityisenä tavoitteena on parantaa Suomen kykyä suojautua vakavimpia tietoverkkouhkia vastaan. Tietoliikennetiedustelulaista on laadittu oma esityksensä sen erityisen luonteen vuoksi. Tietoverkkouhkien riittävän varhaisessa vaiheessa tapahtuva havaitseminen on niiden ehkäisemisen tai vähintään niiden aiheuttamien vahinkoseurausten rajaamisen edellytys. Tietoliikennetiedustelu olisi omiaan parantamaan Suomen torjuntakykyä mm. kehittyneiden haittaohjelmien avulla tapahtuviin kyberterroritekoihin, joiden taustalla ovat valtiolliset toimijat. (HE 202/17.)

5.4 Kansainvälistä vertailua tiedustelulainsäädäntöä koskien

Hallituksen siviilitiedustelulainsäädäntöä koskevassa esityksessä vertailtiin Norjan, Tanskan, Saksan, Ruotsin, Hollannin ja Sveitsin vastaavia lainsäädäntöjä. Esityksessä todetaan, että tiedustelusta säädetään melko vastaavalla tavalla verrokkimaiden ulkopuolisissa, suvereneissa, länsidemokraattisissa valtioissa. Verrokkivaltioiden tiedustelutoiminnasta vastaa joko yksi tiedusteluviranomainen, tai vaihtoehtoisesti toimivalta on jaettu siviili- ja sotilas-tiedustelupalveluiden kesken. Tiedustelupalvelut toimivat usein joko puolustusministeriön, sisäministeriön tai molempien alaisuudessa. Tiedustelutoimintaa koskevat toimeksiannot voivat tulla suoraan valtiojohdolta tai ohjaavilta ministeriöiltä. Verrokkivaltioiden sääntelytarkkuus vaihtelee. (HE 202/17.)

Vuonna 2015 vertailumaista ainoastaan Ruotsi ja Saksa olivat säätäneet lain tietoliikennetiedustelusta. Kesällä 2018 kaikki vertailun kohteena olleet valtiot ovat ryhtyneet valmistelemaan vastaavan lain säätämistä. Kaikki maat korostavat valmisteluasiakirjoissaan tietoliikennetiedustelun merkitystä tiedustelumenetelmien muodostamassa kokonaisuudessa. Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että Ruotsin turvallisuuspoliisi Säpo kertoi tammikuussa 2015 estäneensä edeltävän puolentoista vuoden aikana kaksi terrori-iskua signaalitiedustelupalvelulta saamiensa tietoliikennetiedustelutietojen avulla. Tiedonhankintalakityöryhmä kuuli ulkomaisia asiantuntijoita sen selvittämiseksi, mikä merkitys tietoliikennetiedustelulla on valtiollisen päätöksenteon kannalta. Kuultavien vastausten perusteella nykyaikainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätöksenteko voi perustua vain ajanmukaiseen tiedustelutietoon, johon tietoliikennetiedustelu tuo keskeisen osan. (HE 202/17.)

5.5 Arvio terrorismin torjunnan tulevasta kehityssuunnasta

Arvion lähdeaineistona toimivat Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittiset selonteot, kansallisen terrorismin torjunnan strategiat, hallituksen esitys HE 202/17, Suojelupoliisin vuosikertomus 2017 ja Raphael Bossongin teos. Teoreettinen viitekehys muodostuu lähteistä, mutta tulevan kehityssuunnan arvio perustuu omaan henkilökohtaiseen näkemykseen, ellei kappaleissa ole erikseen viitattu lähteisiin.

Globaali poliittinen epävakaisuus tulee lisääntymään. Arvovaltaiset suurvaltajohtajat harjoittavat voimapolitiikkaa jopa sotilaallisin toimin. Poliittinen epävakaus altistaa äkillisille taloudellisille muutoksille. Epävakaaat taloudelliset olosuhteet luovat otollisen toimintaympäristön mm. terroristeille.

Irakin ja Syyrian konfliktien takana toimii vaikutusvaltaisia terroristijärjestöjä, kuten ISIL ja al-Qaida. Suomesta on muutaman viime vuoden aikana lähtenyt lukuisia henkilöitä terroristijärjestöjen riveihin. Osa niin sanotuista vierastaistelijoina on saavuttanut merkittävän statusaseman terroristijärjestöissä. Vierastaistelija jatkaa kasvamistaan. Verkostoituneet taistelijat profiloivat Suomea terroristijärjestöille enenevässä määrin. Suomesta tulee yhä potentiaalisempi iskukohde. Verkostoitumisen ja vakavien terroristikytkösten lisäksi Suomea tulevat piinaamaan taisteluista palaavat henkilöt. Suomessa tapahtuva radikalisoituminen ja rekrytointi tulevat olemaan tämän vuosikymmenen lopun ja seuraavan vuosikymmenen suurimpia terrorismin torjunnan haasteita.

Uskonnollisten ryhmien väliset jännitteet maailmalla tulevat kiristymään. Länsimaissa elää lukuisia uskonnollisia ja kansallisia ryhmiä, joihin edellä mainittujen tahojen väliset jännitteet saattavat vaikuttaa. Kantaväestön ääriaineokset saattavat reagoida uskonnollisten ryhmien välisen kiristymiseen väkivallalla. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 8.)

Tietotekniikan kehittyminen aiheuttaa rekrytoinnin ja propagandan lisäksi myös kyberuhkia. Kyberuhat kohdistuvat erityisesti kriittiseen infrastruktuuriin, kuten tietoliikenne- ja sähköverkkoihin, vedenjakelujärjestelmiin, pankkisektoriin sekä liikennejärjestelmiin. (Valtioneuvosto, Periaatepäätös 6.3.2014, 7.)

Kansainväliseen terrorismiin kytköksissä olevien henkilöiden määrä tulee lisääntymään. Schengen- sopimuksen myötä sisäraajatarkastuksia ei tehdä, jonka vuoksi etelä – länsi- akselia käyttämällä Suomeen on helppo tulla. On viitteitä, että laitton maahantulo lisääntyy, mutta myös kontrollia tullaan käytettävissä olevin keinoin tehostamaan.

Kansainvälinen yhteistyö terrorismin torjunnan saralla tulee etenemään kiihtyvää tahtia. Suomi tulee toimimaan entistä useammin rauhanvälittäjän roolissa suurvaltojen sekä EU:n välillä.

Raphael Bossong kirjoitti tutkimuksessaan, että Euroopan unionin laajeneminen ja eurooppalaisen turvallisuusjohtamisen kasvava kompleksisuus johtaa toimijoiden suurempaan heterogeenisuuteen. Institutionaalinen hajanaisuus ja yksimielisyysvaatimukset koettelevat unionin syvenevää yhteistyötä. (Bossong 2015, 46.)

Merkittävin muutos suomalaiseen terrorismin torjuntaan tulee, mikäli siviilitiedustelulainsäädännöt hyväksytään eduskunnassa. Suojelupoliisi rekrytoi sen myötä merkittävästi lisää henkilötyövoimaa. Sen rooli laajeneekin kansallisesta turvallisuuspalvelusta ulkomaantiedustelua suorittavaan tiedustelupalveluun. Muutos aiheuttaa rekrytointien lisäksi välittömän tarpeen uudentilaiselle koulutukselle ja uusille tietojärjestelmille, mistä syystä kansainvälinen yhteistyö korostuu. Suomesta tulee toisaalta omavaraisempi terrorismin torjunnan suhteen, mikäli sillä on mahdollisuus tuottaa omaa tiedustelutietoa. Neuvotteluvallti muiden tiedustelupalveluiden kanssa nousee eri asteelle, koska tällöin myös Suomella on antaa nykyistä perusteellisempaa vastatietoa toisten maiden tiedusteluviranomaisille. Tiedustelupalveluiden rajat ylittävä yhteistyö saa aivan uudenlaisen ulottuvuuden.

Terroristiset toimijat pyrkivät hankkimaan CBRNE- materiaalia aiempaa useammin. Kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus ja alueelliset konfliktit ovat huolestuttava yhdistelmä CBRNE- materiaalin saatavuutta ajatellen. Henkilökohtaisesti en usko siihen, että CBRNE- materiaalien käyttö terroriteoissa tulee lisääntymään, mutta niiden saatavuuteen on perusteltua kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Päinvastoin terrori-iskun toteutus on aiempaa helpompaa, kun välineeksi ei välttämättä tarvita kuin teräase tai auto.

Terrorismin torjunnan kohdehenkilöiden määrä tulee lisääntymään lähitulevaisuudessa. Suojelupoliisin keinovalikoiman päivytyksen ja kasvavan henkilöstömäärän ansioista Suomessa operoivia verkostoja tulee paljastumaan. Tehokas rekrytointi ja Suomeen kohdistuva propaganda kasvattavat terrori-iskun riskiä Suomessa. Yksinkertaiset iskumenetelmät ja yksittäisten henkilöiden radikalisoituminen aiheuttavat niin suuren riskin, että Turun epäilty terroriteko ei välttämättä jää viimeiseksi.

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

6.1 Kvalitatiivinen tutkimusote

Tutkimusongelman ratkaisu koostuu monien eri tutkimusmenetelmien kokonaisuudesta. Kokonaisuutta kutsutaan tutkimusotteeksi. Se rakentuu erinäisistä tiedonkeruu- ja analyysimenetelmistä. (Valli 2018, 21.) Teoreettinen viitekehys määrittelee, millainen aineisto kannattaa kerätä ja millaista analyysimenetelmää tulee käyttää. Teoreettisen viitekehysten kanssa yhteensopivan menetelmän valinta on tärkeä ja kauaskantoinen päätös. (Alasuutari 2012, luku Teoreettinen viitekehys ja metodi.)

Kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta käyttämällä pyritään ymmärtämään ilmiötä (Kananen 2015, 70). Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että kerättyä aineistoa voidaan tarkastella erilaisista näkökulmista (Alasuutari 2012, luku Mitä on laadullinen tutkimus?). Tarkoitukseni on tehdä opinnäytetyö, jota ei ole tarkasteltu ainoastaan viranomaisen perspektiivistä. Kriittiset näkökulmat antavat myös lukijalle mahdollisuuden tarkastella tutkittavaa asiaa monialaisesti. Yksi kvalitatiivisen tutkimusotteen eduista on aineiston harkinnanvarainen otanta. Sillä mitataan ikään kuin tutkijan kykyä valita kyllin vahva teoreettinen perusta (Eskola ym. 1998, luku Laadullisen tutkimuksen jäljillä). Tutkimusaiheeni on haastava, koska sitä on tutkittu Suomessa melko suppeasti. Laadullinen analyysi onkin oiva tapa saada tietoa ilmiön perusolemuksesta. Kvalitatiiviselle menetelmälle on ominaista sen hypoteesittomuus. Kerätyn tiedon avulla pyritään siten saavuttamaan uusia näkökulmia eikä vahvistamaan tutkijan esikäsityksiä. Laadullisen tutkimusotteen eräs käytetyimmistä tiedonhankintatavoista on haastattelu (Eskola ym. 1998, luku Aineiston hankinta; Hirsjärvi & Hurme 2008, 34.)

6.2 Haastattelumetodi laadullisessa tutkimuksessa

Haastatteluilla kerätään tietoa, joka on kertynyt institutionaalisen jäsenyyden ja saadun kokemuksen kautta. Haastatteluiden tavoitteena on tuottaa tosiasiallista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Asiantuntijahaastatteluilla on sitä keskeisempi merkitys, mitä hajanaisempaa julkisista lähteistä saatava tieto on. (Ruusuvoori ym. 2010, luku Erilaiset menetelmät.) Opin näytetyö on julkinen, jonka vuoksi asiantuntijoidenkin antaman tiedon on oltava julkista. Asiantuntijat voivat kuitenkin antaa ajankohtaista tietoa vallitsevista haasteista ja ilmiöistä, joita ei ole löydettävissä julkisista lähteistä. Koska asiantuntijahaastatteluita käytetään faktuaalisen tiedon keräämiseen, haastatteluaineiston keruuta ja analyysia ei täysin kykene erottamaan toisistaan. Ilmiö juontaa juurensa siitä, että asiantuntijahaastatteluihin valmistaudutaan tyypillisesti haastateltavan tai hänen edustamansa organisaation perusteella. (Ruusuvoori ym. 2010, Erilaiset menetelmät.)

Haastatteluihin on valmistauduttava huolellisesti kahdesta syystä. Asiantuntijan asemassa olevat haastateltavat saattavat kertoa asioista yleismaailmallisesti, tiedonkeruun kannalta hyödyttömällä tavalla ilman yksityiskohtaisia ja rajattuja kysymyksiä. Hierarkkisesti korkean tason haastattelut edellyttävät, että haastattelija osoittaa asiantuntemusta ja perehty-

neisyyttä aihealuetta kohtaan. Jälkimmäinen syy kotiläksyjen tekemiselle on haastateltavan muistikapasiteetin rajallisuus. Mikäli tutkittava asia koostuu monesta erillisestä prosessista, haastateltavan on vaikeampaa pitää vastauksensa tiettyjen viitekehyksien sisällä. (Koskinen ym. 2005, 118-120.) Tiedostan, että haastateltavat ovat hierarkkisesti korkeassa asemassa. Imagollisten seikkojen lisäksi olisi varsin ajattelematonta tuhlata asiantuntijoiden aikaa esittämällä kysymyksiä, joihin kykenisi löytämään vastauksen Helsingin Sanomista.

Haastatteluissa on huomioitu tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeet. Ohjeen 2. kohdan mukaan: ”tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimuksessa toteutetaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa.” (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

6.3 Haastattelut prosessina

Kirjoitin teoreettisen viitekehyksen valmiiksi, jonka jälkeen kartoitin avoimeksi jääneitä kysymyksiä. Haastatteluiden tarkoituksena oli täydentää tiedollisia puutteita. Laadin kaksi erillistä haastattelurunkoa, jotka olivat rakenteiltaan samankaltaisia. Pieniä eroavaisuuksia oli, koska haastateltavat edustivat eri organisaatioita.

Lähetin haastattelupyynnöt sähköpostitse ulkoministeriölle ja Suojelupoliisille heinäkuussa 2018. Liitin pyyntöihini haastattelukysymykset, opinnäytetyötäni koskevan ohjaussopimuksen ja selvityksen opinnäytetyöni keskeisestä sisällöstä.

Haastateltavat valikoituivat heidän erityisosaamisalueidensa perusteella. Haastattelut kestivät yhteensä 3 tuntia ja 15 minuuttia. Haastattelujen perusteella saatu materiaali oli 22 A4-sivua.

Ensimmäinen haastateltava oli Jussi Aarnio ja toinen Martin Westerlund. Aarnio työskentelee ulkoministeriön turvallisuusyksikön johtajana, Westerlund puolestaan Suojelupoliisin terrorismi- ja ääriliikkeet-yksikössä ylitarkastajana.

Valitsin tarkoituksellisesti ulkoministeriön ja Suojelupoliisin edustajat haastateltaviksi, koska kummallakin organisaatiolla on erilaiset roolit terrorismin torjunnassa. Ulkoministeriö on erittäin vahva kansainvälinen toimija. Suojelupoliisin ydintoiminta-alueeseen kuuluu terrorismin torjunta. Tavoitteenani oli tarkastella tutkittavaa asiaa mahdollisimman monialaisesti.

Molemmat haastateltavat olivat halukkaita esiintymään tutkimuksessa omilla nimillään. Sovimme haastateltavien kanssa siitä, etten julkaise mitään ennen kuin he ovat saaneet tarkastaa heitä itseään koskevan materiaalin. Pysin noudattamaan haastatteluissa alaluvun 8.4 mukaisia eettisiä periaatteita.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Eurooppalaisen yhteistyön merkitys terrorismin torjunnassa ja sen haasteet

Tässä osuudessa käsitellään keskeisiä tutkimustuloksia eurooppalaisen yhteistyön merkityksestä terrorismin torjunnassa. Tulokset koostuvat teoreettisesta viitekehystä ja haastatteluista. Viitekehys täydentyi haastatteluiden myötä. Tutkimuksen tulokset on jaettu neljään eri osa-alueeseen: strategiaan painopisteisiin, keskeisiin yhteistyömenetelmiin, vallitseviin haasteisiin sekä toimintaympäristön muutokseen.

7.1.1 Strategiset painopisteet

Euroopan neuvostossa hyväksyttiin perustuslaillinen sopimus vuonna 2004, joka koski yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Euroopan unioni pyrkii yhtenäistämään jäsenmaidensa terrorismin torjuntaa. Tutkimustulosta tukee ulkoministeriön turvallisuusjohtajan, Jussi Aarnion, näkemys: ”ulkoministeriön terrorismin torjunta on kahdenvälistä ja kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa.” EU ohjaa jäsenmaidensa terrorismin torjuntaa ennalta ehkäisevään suuntaan. Tavoitteena on puuttua terrorismia aiheuttaviin tekijöihin, joita käsiteltiin tarkemmin alaluvussa 2.3.

Suomi painotti vuoden 2004 selonteossa, että kehitysmaiden terrorismin torjuntakykyä on vahvistettava EU- yhteistyön välityksellä. Painopiste on huomioitu myös myöhemmissä selonteoissa. Aarnio kertoo, että ulkoministeriöllä on laaja edustusverkosto maailmalla. Edustustoista käsin edistetään kohdemaiden demokratiaa, tasa-arvoa ja kehitysapua – näin ollen ulkoministeriön toimet noudattavat selonteossa määriteltyä strategista linjausta.

Vuonna 2009 laaditun turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon perusteella pakolaisuus ja kriisipesäkkeet (esim. Afganistan ja Irak) vaikeuttivat terrorismin ennalta ehkäisyä. YK toivoi jo vuonna 2009, että EU- jäsenmaat panostaisivat kriisinhallintatoimintoihinsa sekä niihin liittyvään koulutukseen. Vaikka Suomi ja EU pyrkivätkin valmiusajatteluun ja rauhan rakentamiseen, on oltava keinoja myös kriisien hallitsemiseen. Aarnio kertoo, että: ”ulkoministeriö koordinoi rauhanneuvotteluita, siviilikriisinhallintaa sekä sotilaallista kriisinhallintaa.” Yhteistoiminta on pitkälti eurooppalaista, vaikka konkreettiset toimet kohdistuvatkin enimmäkseen kolmansiin maihin.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selontekojen sekä terrorismin torjunnan strategioiden perusteella voidaan todeta, että EU:n ajama yhteistyöagenda perustuu pitkäaikaisuuteen ja kestävyYTEEN. EU pyrkii yhdenmukaistamaan jäsenvaltioidensa terrorismin torjuntaa sopimusten ja erinäisten työryhmien avulla. Aarnion mukaan kokonaisturvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että kaikilla EU- jäsenvaltioilla on yhtenäiset toimintamallit ja laadulliset kriteerit. Hän pitää Euroopan unionia merkittävänä turvallisuustoimijana – näin ollen vahva EU on Suomen etu.

7.1.2 Keskeiset yhteistyömenetelmät

Valtioneuvosto julkaisi puolustus- ja turvallisuuspoliittisen selonteon vuonna 2001 noin kaksi viikkoa ennen Yhdysvalloissa tapahtuneita 9/11- terrori-iskuja. Huomionarvoista on, että selonteossa oli jo tällöin määritelty kansainvälinen yhteistyö yhdeksi painopistealueeksi.

Tutkimuksen perusteella kansainvälinen yhteistyö oli vähäistä verrattuna 2010- luvun jälkipuoliskoon. Euroopan terrorismin vastaisessa yhteistyössä alkoi uudenlainen aikakausi 9/11- terrori-iskujen jälkeen. ”EU:n turvallisuus ja tiedustelupalvelut perustivat yhdessä Norjan ja Sveitsin kanssa CTG:n (Counter Terrorism Group) 9/11- terrori-iskujen jälkeen.”, Martin Westerlund sanoo. Tutkimus osoittaa, että CTG on erittäin keskeinen toimielin eurooppalaisten turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden välillä.

Euroopan unionissa on pyritty helpottamaan eri viranomaisten välistä tiedonvaihtoa terrorismia koskien. Aarnio sanoo, että: ”ulkovalloilta saatu informaatio on tärkein elementti, mitä ulkoministeriö tuo suomalaiseen terrorismin torjuntaan.” Myös Westerlund toteaa kansainvälisen yhteistyön olevan erittäin tärkeä osa-alue terrorismin torjunnassa – käytännössä kyse on tiedonvaihdosta muiden maiden viranomaisten kanssa.

Halusin selvittää, millaisena toimijana Suomi nähdään globaalisti. ”Suomi koetaan luotettavana toimijana maailmalla. Saatua tietoa on kunnioitettava ja sitä on käsiteltävä turvallisesti.”, Aarnio kertoo. Westerlund arvioi, että kansainvälisen tiedonvaihdon keskeisin kulmakivi on luottamus. Tutkimuksen perusteella sekä Suojelupoliisin että Suomen status luotettavina toimijoina on edellytyksenä sille, että maamme saa terrorismin torjunnan kannalta tärkeää tietoa. Moni tietoa välittävä ulkovalta perustaa tiedon jakamisensa siihen, että luottamuksen voi menettää vain kerran.

Vuonna 2014 julkaistussa kansallisessa terrorismin torjunnan strategiassa linjattiin, että viranomaisten on varmistettava riittävä toimintakyky ja ajanmukaistettava toimivaltuudet kyberuhkien torjunnassa. On havaittavissa, etteivät toimivaltuudet ole ajantasaisia. Toimintakyvyn parantamiseksi Suomeen perustettiin hybridikeskus vuonna 2017. Aarnion mukaan keskuksen suorituskykyä kohentavat vahvat kansalliset ja kansainväliset yhteistyöverkostot. Strategiassa nostettiin esille huoli kyberturvallisuuden vaarallisuudesta yhteiskunnan kriittistä infrastruktuuria kohtaan. Hybridikeskus onkin osoitus siitä, että toimintakykyä pyritään järjestelmällisesti tehostamaan.

Turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selontekojen perusteella Suomella on vahva intressi kehittää sekä kansallista, että EU:n sisällä tapahtuvaa tutkimustyötä. Tutkimusten myötä terrorismia koskeva tietoisuus on lisääntynyt. Vaikka terrorismin torjuntaa koskevat haasteet ovat muuttuneet monialaisemmiksi, ovat myös viranomaisten torjuntatoimet kehittyneet.

Teoreettisen viitekehyksen pohjalta nousee esille EU:n korkea intressi kehittää lainsäädäntöä terrorismiin liittyen. Kehitystyön päämääränä on mahdollistaa jäsenvaltioiden kiinteä

yhteistyö terrorismin torjunnan saralla. ”Ulkoministeriö pitää tärkeänä edistää Euroopan unionin lainsäädäntöä. Suomi pyrkii pitämään tiiviit yhteydet myös Euroopan parlamentin jäseniin, joilla on vaikutusvaltaa EU:n lainsäädäntöhankkeisiin. Vahvat normistot vaikeuttavat terroristisen toiminnan harjoittamista”, Aarnio täydentää.

Tutkimus antoi viitteitä, että Suomi toimii rauhanvälittäjänä ja neuvottelijana Euroopan unionin ja Venäjän sekä Yhdysvaltojen välillä. Suomi näki horisontaalisia yhteistyömahdollisuuksia suurvaltojen ja EU:n välillä jo vuonna 2004 julkaistussa turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa. Suomi korostaa terrorismin torjunnassa kansainvälistä ja erityisesti eurooppalaista yhteistyötä.

7.1.3 Vallitsevat haasteet

Yhtenäisiin toimintamalleihin liittyy myös haasteita. Vuoden 2012 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa huolenaiheeksi nousi EU:n sisäisen yhtenäisyyden heikkeneminen sekä valtioiden kasvava keskinäisriippuvuus. Aarnio kertoo EU:n olevan mitä suurimmassa määrin poliittinen toimija – poliittinen päätös vaatii aina konsensuksen. Hän selvittää asiaa lainsäädäntöhankkeisiin liittyvän esimerkin avulla: ”Euroopan unionissa on 28 jäsenvaltiota, joista jokaisen on hyväksyttävä lainsäädäntöhanke. Hieman hankkeesta riippuen jäsenvaltioiden on implementoitava lainsäädännöt omiin kansallisiin normistoihinsa. Implementaatio on mittava prosessi, jonka vuoksi EU myöntää jäsenvaltioille kiinteitä siirtymäaikoja.” Poliittinen pyörä liikaa hitaasti, jonka vuoksi välitön reagointikyky on koetuksella. Aarnion mukaan päätöksenteon hitautta on syytä tarkastella myös siitä näkökulmasta, että aika antaa asioille perspektiiviä. Liiallinen reaktiivisuus ei välttämättä johda rationaalsiin päätöksiin. ”Suomen vaikuttamismahdollisuudet ovat rajalliset, mutta EU:n kanssa yhdessä rintamassa kyetään aidosti vaikuttamaan. Terrorismi on erittäin moniulotteinen ja vakava ongelma, eikä yksikään valtio kykene omilla toimillaan estämään sen olemassaoloa”, Aarnio toteaa.

Haastatteluiden perusteella ilmeni, että eurooppalaisessa mittakaavassa haasteena ei ole tiedon tuottaminen vaan sen valtavan tietomassan analysointi. Westerlundin mukaan EU:n sisällä on kuitenkin ryhdytty toimiin analyysitoiminnan edistämiseksi. Hän sanoo, että CTG:n solussa, IntCen:ssä EU- jäsenvaltioiden turvallisuus- ja tiedustelupalvelut tutkivat keskitetysti terrorismin torjuntaan liittyviä ilmiöitä. Myös Suojelupoliisilla on yksi analyttikko IntCen:ssä, joka nähdäkseni edistää tiedon täsmällistä välittymistä suomalaisille turvallisuusviranomaisille sekä valtiojohdolle. Lisäksi Hollannissa on yksikkö, jossa analysoidaan EU:n terrorismin torjuntaa koskevaa operatiivista tietoa.

Hallituksen siviilitiedustelulainsäädäntöhankkeessa vertailtiin Norjan, Tanskan, Saksan, Ruotsin, Hollannin ja Sveitsin vastaavia lainsäädäntöjä. Vuonna 2015 vertailumaista ainoastaan Ruotsi ja Saksa olivat säätäneet tietoliikennetiedustelusta. Kesällä 2018 kaikki vertailun kohteena olleet valtiot olivat ryhtyneet valmistelemaan vastaavaa lainsäädäntöä. Tiedonhankintalakyöryhmä esitti mietinnössään, että Suomeen tulisi luoda säädöspohja tietoliikennetiedustelulle, ulkomaan henkilötiedustelulle ja ulkomaantietojärjestelmätiedustelulle. Suomen nykyinen lainsäädäntö rajoittaa viranomaisten keinovalikoimaa tiedustelun

saralla. Westerlund kertoo, että: ” ICT- tekniikan kehityksen myötä verkkoympäristö on globalisoitunut huimaa vauhtia. Ulkomaan- ja tietoverkkotiedusteluja koskeva kansallinen lainsäädäntö ei ole ajantasainen, jonka vuoksi Suojelupoliisilla on merkittäviä haasteita pysyä mukana terrorismin torjunnan kehityskulussa. Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa jatkuvasti teknologian kehittymisen ja lainsäädännöllisten haasteiden vuoksi.”

”Kansainvälisen tiedonvaihdon merkitys on tapauskohtaista terrorismin torjuntaa ajatellen. Välillä torjuntatoimenpiteet nojaavat täysin kansainväliseen tiedonvaihtoon. Toisaalta Suomen tuottamaa tietoa välitetään myös ulkomaille. Toisesta perspektiivistä tarkasteltuna tiedonvaihto perustui menneisyydessä enemmän kansainväliseen yhteistyöhön. Terrorismin rantauduttua Suomeen maan itsenäinen asema terrorismin torjuna on kasvanut.”, Westerlund toteaa. Suomesta saattaakin tulla omavaraisempi tiedonhankinnan suhteen, kun kansallinen lainsäädäntömme mahdollistaa verkkotiedustelun eri muodot sekä ulkomaan henkilötiedustelun.

Westerlund sanoo, että: ”Suojelupoliisin nykyiset toimivaltuudet eivät mahdollista ulkomaantiedustelua. Suojelupoliisi on riippuvainen kansainvälisestä yhteistyöstä. Tärkeä aspekti on, että myös muiden maiden tiedustelupalvelut ovat riippuvaisia toisistaan. Voidaan todeta, että tiedustelupalveluiden välillä vallitsee keskinäisriippuvuus. Sitä aiheuttaa yhteistyön luonne, koska kaikki perustuu keskinäiseen tiedonvaihtoon.” Aarnio kertoi haastattelussaan, että myös ulkoministeriö on riippuvainen kansainvälisestä yhteistyöstä erityisesti tiedonvaihtoa koskien. Westerlund korosti, että jokaisen tiedustelua suorittavan valtion kansalliset edut menevät viime kädessä muiden intressien edelle.

Westerlundin mielestä Suomella ja Euroopan unionilla on yhtenäiset haasteet terrorismin torjunnassa. Hänen mukaansa EU- instituutioilla on haasteita erottaa poliisin lainvalvonta- ja toisaalta turvallisuus- ja tiedustelupalveluiden tiedusteluyhteistyö toisistaan. Rikos- ja terrorismitiedustelulla on täysin erilaiset tavoitteet. Tiedustelua toki yhdistää sen preventiivinen luonne. Kaikkia toimintoja ei voi kuitenkaan integroida yhdeksi kokonaisuudeksi. EU:lle on tunnuksenomaista toimia reaktiivisesti, kun jotakin tapahtuu. Yhteiseksi puheenaiheeksi nouseekin aina se, että tiedustelupalveluiden tulisi syventää yhteistyötään Europolin kanssa. Westerlund painottaa, että kansainvälinen yhteistyö terrorismin torjunnassa ei alkanut Europolin myötä.

7.1.4 Toimintaympäristön muutos

Globaali turvallisuusympäristö on muuttunut viime vuosien aikana merkittäväällä tavalla. Muutokset näkyvät myös Suomessa. Maailma digitalisoituu kiihtyvällä vauhdilla. Suomen merkittävimmät sisäiset ja ulkoiset uhat ovat kansainvälistä alkuperää, tai niihin liittyvät kiinteästi kansainväliset yhteydet. Näin ollen sisäisiä ja ulkoisia uhkia on yhä haastavampaa erottaa toisistaan. Teknologian edistysaskeleet mahdollistavat kansallista turvallisuutta vaarantavien tekojen toteuttamisen lyhyellä varoitusajalla, vakavammin seurauksin. Aarnio kertoi, että toimintaympäristön muutos on merkittävästi lisännyt kansainvälisen yhteistyön merkitystä terrorismin torjunnassa.

”Terrorismin ilmiöiden ennustettavuus on äärimmäisen vaikeaa. Sen vuoksi terrorismin torjunnan on oltava preventiivistä. Euroopassa on tapahtunut lukuisia terrori-iskuja, mutta toisaalta lähes saman verran niitä on kyetty myös estämään.”, Westerlund sanoo.

Vuoden 2009 Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa todettiin, että globalisaation muutokset ovat pääsääntöisesti Suomelle myönteisiä, kuten esimerkiksi teknologian edistysaskeleet ja kehittyvä korkeakoulutus. Toisaalta teknologian kehitys tekee yhteiskunnastamme yhä haavoittuvaisemman. Näyttää siltä, että globalisaatiossa tapahtuvat muutokset (esim. valtioiden keskinäisriippuvuus ja ilmastonmuutos) määrittelevät osaltaan terrorismin kehityssuuntaa tulevaisuudessa.

Westerlund kertoo, että Suojelupoliisi analysoi erityisen laajalti vierastaistelijailmiötä. On pyrittävä luomaan kokonaiskuva, miten ja milloin vierastaistelijat palaavat Suomeen tai Eurooppaan. Toisaalta on selvitettävä, missä jo palanneet vierastaistelijat vaikuttavat. Huolestuttavana ilmiönä voidaan pitää kriisialueilla varttuneita nuoria ja naisia. Tutkimusten mukaan edellä mainitut kohderyhmät ovat saaneet muun koulutuksen lisäksi myös sotilaallista koulutusta. Westerlundin mukaan Suojelupoliisin pitäisi kyetä yhä paremmin ymmärtämään, miten ihmisiä aivopestään ja radikalisoidaan verkkoympäristössä. Hän sanoo, että Euroopan vankiloista vapautuvat ääri-islamistit aiheuttavat suuren uhan. Tutkimus antaa viitteitä siitä, etteivät viranomaiset kykene estämään kaikkia terrori-iskuja, koska Suomessa on niin paljon terrorismin torjunnan kohdehenkilöitä. Yksittäisenkään henkilön radikalisoitumista ei aina kyetä tunnistamaan ajoissa.

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Johtopäätökset suhteessa tutkimuksen tuloksiin

Haluan rakentaa vaihtoehtoisen skenaarion, jonka tavoitteena on saada lukija pohtimaan, kuinka monen eri osatekijän summa yksittäisen henkilön radikalisoituminen on. Jokaisen radikalisoituneen ihmisen polku on yksilöllinen, eikä näin ollen yksiselitteistä kaavaa ole mahdollista luoda. Huonot yhteiskunnalliset olosuhteet saattavat vaikuttaa tietyn väestöosan hyvinvointiin, jolloin luottamus yhteiskuntaa tai tiettyä hallintoa kohtaan voi horjua. Pahimmillaan sen seurauksena syntyy vihaa järjestelmää kohtaan. Vihaa ja toivottomuutta tuntevat ihmiset ovat alttiita ulkopuolisille vaikutteille. Terroristijärjestöjen rekrytointijärjestelmän avulla kyetään tunnistamaan potentiaaliset yksilöt. Lupaukset paremmasta elämästä ja yhteenkuuluvuuden tunne saattavat ajaa ihmiset terroristijärjestöihin. Ne pyrkivät integroimaan uudet jäsenensä toimintaansa kiinni niin tiukasti kuin mahdollista. Tämän kappaleen tarkoitus on herättää ajatuksia siitä, pystyykö suomalainen poliisi tai Suomi yksittäisenä valtiona estämään radikalisoitumista ja sen myötä terrorismia.

Tehokas terrorismin torjunta lähtee liikkeelle siitä, että kansalliset toimet on rakennettu vankalle pohjalle. Toisekseen terrorismin vastaisessa työssä toimii kokonaisvaltainen lähestymistapa. Suomi on vuodesta 2001 lähtien tarkastellut terrorismin torjuntaa omana osa-alueenaan luoden toimintastrategioita turvallisuus- ja puolustuspoliittisten selontekojen

muodossa. Vuodesta 2010 lähtien poliittista ohjausta on selkiytetty julkaisemalla kansallinen terrorismin torjunnan strategia. Strategiset linjaukset selventävät kunkin toimijan roolia sekä sitä, millaisessa suhteessa toimijat ovat toisiinsa nähden. Toisin sanoen terrorismin torjuntaa on lähestytty kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Nähdäkseni se on ainut ja toimiva tapa torjua terrorismia. Suomessa on monia viranomaisia ja järjestöjä, jotka ovat tavalla tai toisella tekemisissä terrorismiin liittyvien ilmiöiden kanssa. Olen kuitenkin sitä mieltä, että yhteistyötä tekevien suhdetta toisiinsa tulisi tehostaa. Viranomaisia sitovat salassapitovelvollisuudet, mikä rajoittaa yhteistyömahdollisuuksia yksityisen sektorin kanssa. Mutta sen sijaan viranomaisten välinen yhteistyö ei saisi vaikeutua liikaa sitovien normistojen vuoksi. Yhteistyötä tulisikin kehittää siihen suuntaan, että jo olemassa olevaa tietoa voitaisiin vaihtaa niiden kesken, jotka sitä tosiasiallisesti tarvitsevat.

Siviilitiedustelulainsäädäntöhanke on hyvä esimerkki siitä, että pelkästään kansallisella tasolla poliittinen reagointi on varsin hidasta. Tästä näkökulmasta katsoen olemmekin riippuvaisia siitä, mitä tietoa ulkovaltat meille antavat. Suojelupoliisi on suoraan sisäministeriön alainen organisaatio. Sen tehtävänä on tuottaa valtiojohdolle tietoja, jotka toimivat päätöksenteon perustana. Hyvänä lähtökohtana ei voida pitää, että ulkovalloilta saatu tieto toimii suomalaisten turvallisuuspoliittisten päätösten perustana. Westerlund oli samaa mieltä kanssani siitä, että ulkomaiden kansalliset intressit menevät viime kädessä kaiken muun edelle. Suomi tarvitsee kansallisen siviilitiedustelulainsäädännön, jotta kykenemme tuottamaan omaa tietoa kansallisen päätöksenteon tueksi. Näkisin, että Suomen kiinnostavuus tiedustelupalveluiden keskuudessa kasvaisi lainsäädännön myötä, koska tällöin maamme kykenisi tuottamaan tehokkaammin myös ulkovaltoja koskevaa tietoa.

Suomi on riippuvainen kansallisesti omista terrorismin torjunnan toimijoistaan, jotka kaikki täydentävät toisiaan. Kansainvälisen yhteistyön lisäksi on tärkeää, että viime kädessä toiminta nojautuu tehokkaaseen kansalliseen terrorismin torjuntaan. Suomi tuntee parhaiten omat kansallista turvallisuutta uhkaavat tekijänsä ja kykenee perustamaan omat päätöksensä kansallisten intressien mukaisesti. Mikä on eurooppalaisen yhteistyön merkitys Suomen kansalliselle terrorismin torjunnalle?

Globaali toimintaympäristö on muuttunut 2010-luvun aikana merkittäväällä tavalla. Suomen suurimmat uhkakuvat tulevat rajojemme ulkopuolelta tai niillä on kiinnekohta kansainvälisiin toimijoihin. Teknologian kehitys mahdollistaa terrori-iskujen toteuttamisen lyhyellä varotusajalla. Virtuaalimaailmassa, joka ei tunne valtakunnan rajoja, rekrytoidaan terroristeja ja levitetään propagandaa. Maailmalla vallitsevat kriisit, ilmastonmuutos ja helppo liikkuvuus ovat muovanneet myös Euroopan valtioiden väestö- ja kulttuurirakenteita. Perinteiset valtion rajat ovat menettämässä merkitystään. Sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden uhat ovat vaikeasti eroteltavissa. Globalisaatio on muovannut terrorismin torjuntaa entistä kansainvälisempään suuntaan. Kansainvälinen terrorismi koskettaa kaikkia Euroopan kansalaisia, jonka vuoksi ilmiön kitkeminen vaatii kiinteää rajat ylittävää yhteistyötä. Olkoonkin niin, että kansallisten terrorismin torjujien itsenäinen sektori on kaventunut.

Kansainvälisen yhteistyön muuttunutta luonnetta on mielekästä tarkastella Euroopan unionin näkökulmasta. EU:ssa on moninaisia foorumeja, joilla on liittymäpintaa terrorismin

torjuntaan. Muun muassa terrorismin rahoituksen estäminen, lainsäädännön kehittäminen, kriisikoordinaatiojärjestely, järjestötoiminta, tutkimustyö ja poliisiyhteistyö ovat keskeisiä toimintoja. Jäsenvaltioiden ympärillä vallitsee voimakas keskinäisriippuvuus. Tietystä näkökulmasta katsoen unionin turvallisuusyhteistyössä on yllättävän paljon liittovaltiomaisia piirteitä. Olen sitä mieltä, että EU:n tiukat normistot tekevät liittoumasta vahvan toimijan, jolla on vaikutusvaltaa myös kolmansiin maihin.

Euroopan unioni on monessa suhteessa erittäin hyvä peilikuva Suomelle. Moniin jäsenvaltioihin on kohdistunut 2000-luvun aikana ääri-islamistisia terroritekoja. Vaikka tapahtuneet iskut ovat luonteeltaan traagisia – niiden avulla eurooppalaista terrorismin torjuntaa on kyetty tehostamaan. Iskut ovat antaneet paljon tietoa terrorismista ilmiönä. Myös Euroopan unioni pyrkii lähestymään terrorismia kokonaisturvallisuuden näkökulmasta, johon sisältyy myös haasteita. Westerlund sanoi haastattelussaan, että EU-instituutiot eivät kykene erottelamaan rikos- ja terrorismitiedustelua keskenään. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta huolimatta kaikkia toimintoja ei voi integroida yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Sekä Aarnio että Westerlund painottivat sitä, että terrorismin torjunnassa tehtävä eurooppalainen yhteistyö on pitkälti tiedonvaihtoa. Tässä yhteydessä on tärkeä ymmärtää, millaisia kanavia pitkin tietoa saadaan. Ulkoministeriöllä on ympäri maailmaa olevissa edustustoissa ja järjestöissä noin 90 suurlähettilästä, jotka tuottavat tietoa kohdemaistaan. Heillä on näkemystä siitä, onko näköpiirissä kyteviä kriisejä taikka muita huolestuttavia ilmiöitä. Strategisesti tärkeissä edustustoissa on myös poliisin ja puolustusvoimien edustajia. Jokaisella EU-jäsenvaltiolla on suurlähettiläitä ympäri maailmaa. Lisäksi kaikilla on omat turvallisuus- tai tiedustelupalvelunsa. On päivän selvää, että 28 jäsenmaan tuottama tietopotentiaali on aivan eri luokkaa, mitä se on Suomen kansallisella tasolla. Tämä on yksi keskeisimmistä syistä, minkä vuoksi eurooppalainen yhteistyö on äärimmäisen tärkeä elementti suomalaiselle terrorismin torjunnalle.

Aarnion mukaan ulkoministeriö on riippuvainen kansainvälisestä yhteistyöstä. Westerlund kertoi, että Suojelupoliisi on riippuvainen erityisesti eurooppalaisesta yhteistyöstä, mutta samalla on huomattava, että myös muut tiedustelupalvelut ovat riippuvaisia Suojelupoliisista. Voiko riippuvaisuus olla vaarallista? Nähdäkseni vaarallisuus on sidoksissa yhteistyökumppaniin. Riskipotentiali kasvaa, mikäli yhteistyötä tehdään kahdenvälisesti jonkin suurvallan kanssa. Poliittista ruuvia on helpompi kiristää kahdenvälisesti. EU-jäsenvaltioita sitoo yhteinen normisto, joka on eduksi Suomenkin kaltaiselle pienelle maalle. Yhteistyö eurooppalaisten maiden kanssa on ennen kaikkea turvallinen vaihtoehto, mutta myös suurvaltojen kanssa tehtävää yhteistyötä tarvitaan.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö lausui suurlähettiläspäivillä, että: Ilmastomuutos on perustavanlaatuisen rauhan ja turvallisuuden kysymys, johon vastaaminen edellyttää kansainvälistä yhteistyötä” (Niinistö 28.08.2018). Nämä olivat viisaita sanoja. Tällä lausumalla on yhtymäkohtia myös terrorismiin. Sekin on perustavanlaatuisen rauhan ja turvallisuuden kysymys. Poikkihallinnollisuuteen perustuva kansallinen terrorismin torjunta on Akilleen kantapäämme, mutta yksin kansainvälistä ilmiötä vastaan olemme kovin pieniä.

8.2 Kehitysehdotukset ja jatkotutkimuskartoitus

Tutkimuksen rajausteknisistä syistä en kyennyt tarttumaan kaikkiin mielenkiintoisiin asiahaaroihin. Nostan esille kaksi erityisen mielenkiintoista ilmiötä, jotka vaativat mielestäni jatkotutkimusta. Pyrin argumentoimaan jatkotutkimus / kehittämistarpeet mahdollisimman kestäväällä tavalla, jotta ne eivät jäisi pelkästään korulauseiksi. Tuon ilmi myös omaan työhöni läheisesti liittyvän jatkotutkimusidean.

8.2.1 Informaatiovaikuttamisen myönteiset elementit terrorismin torjunnassa

Informaatiovaikuttaminen on eräs 2010- luvun jälkipuoliskon haasteista. Sillä voidaan pyrkiä vaikuttamaan valtiolliseen päätöksentekoon tai pienempien ryhmien taikka jopa yksilön toimintaan. Minulle syntyi tutkimuksen varrella idea, voisiko informaatiovaikuttamisen myönteisiä elementtejä käyttää terrorismin torjunnan työkaluna.

Ideaani puoltaa Mirikka Kreuksen tutkimus. Hänen mukaansa uskonnostaan eksyksissä olevat nuoret ovat alttiita ulkopuolisille vaikutteille. Nuorten omat tulkinnat islamista, uskonnollinen välinpitämättömyys ja puutteellinen kielitaito saattavat johtaa ideologiaan, joka oikeuttaa väkivallankäytön erilaisia ajatuksia omaavia ihmisiä vastaan. (Kreus 2010, 84.) Internet pitää sisällään valtavasti valeutisia ja propagandaa, mikä saattaa vahvistaa käsitystä siitä, että muslimiyhteisöjä sorretaan globaalisti. Materiaali voi kiihdyttää vihan tunteita muslimeissa, jotka kokevat voimakasta yhteistöllisyyttä uskontokuntaansa kohtaan. (Kreus 2010, 87.) Informaatiovaikuttaminen on mitä suurimmassa määrin ihmisten mieliin vaikuttamista. Toimintaa käytetään epäsoviviin tarkoitukseen, mutta asiaa tutkimalla ja kehittämällä sitä voitaisiin käyttää mahdollisesti myös myönteisessä tarkoituksessa.

Ilmiötä tulisi tutkia siitä näkökulmasta, miten toiminta saataisiin käännettyä eettisesti ja moraalisesti hyväksyttäviin tarkoituksiin. Keskeinen kysymys onkin, saataisiinko siitä jalostettua terrorismin torjunnan työkalu. Toinen selvitystä vaativa tekijä on, miten toimintaa osattaisiin kohdistaa oikein. Mielestäni virtuaaliympäristö ja erilaiset uskonnolliset yhteisöt olisivat optimaalisia väyliä vaikuttaa ihmisten mieliin ennalta ehkäisevässä mielessä.

Esitin ideani Suojelupoliisiin ylietsivä Martin Westerlundille. Hän totesi, että tämä voi olla osa tulevaisuuden terrorismin torjuntaa. Westerlundin mielestä kyseisen toiminnan toteuttaminen vaatisi lisää resursseja, sillä operatiivinen toiminta ei saa missään olosuhteissa kärsiä. Suojelupoliisi pyrkii avoimuuteen terrorismin torjuntaa koskevien julkaisujen avulla. Westerlund korosti, että Suojelupoliisi on kaikkina vuorokauden aikoina median käytettävissä. Ihmisten mieliin vaikuttaminen ei siten ole täysin uusi ja vieras käsite. Kysymys onkin toimintamallin tehostamisesta terrorismin torjunnan välineenä.

Olen samaa mieltä Westerlundin kanssa resurssipoliittisesta kysymyksestä. Suomessa on varsin rajallinen määrä ihmisiä, jotka työskentelevät terrorismin torjunnan parissa. Tarvitsemme eurooppalaista yhteistyötä – unionissa voisi olla yksikkö, jonka tehtävänä olisi välittää suunnattua informaatiota järjestelmällisesti ja päämäärätietoisesti. Toiminnan olisi

oltava sekä pitkäaikaista että jatkuvaa, jotta sillä kyettäisiin ennalta ehkäisemään terrorismia. Huonosti resursoidun ja organisoidun toiminnan vastaavat hyödyt jäisivät varsin minimaalisiksi.

8.2.2 Uudenlaisiin terroriuhkiin varautuminen

Perehdyin erittäin laaja-alaisesti terrorismiin ilmiönä tutkimustyön varrella. Seurasin aiheita koskevia ajankohtaisohjelmia, uutisointeja ja poliittista keskustelua. Teknologian huima kehitys mahdollistaa kenties aivan uudenlaisia terrori-iskuun käytettäviä menetelmiä.

Suojelupoliisin erikoistutkija Saana Nilsson esiintyi SuomiAreenassa 19.07.2018. Hän piti puheenvuoron aiheesta terrorismin tulevaisuus. Nilsson kertoi, että: ”Tulevaisuudessa on mielenkiintoista se, millä tavalla teknologian kehitys vaikuttaa siihen, miten terroristien toiminta kehittyy virtuaalisessa maailmassa. Robottiliikenne, esimerkiksi itseohjautuvat autot, dronit, virtuaalivaluutta ja itsediagnostiikka – nämä ovat kaikki jo nykypäivää. Miten esimerkiksi näihin liittyviä haavoittuvuuksia voi käyttää hyväksi terroristisessa toiminnassa.” (Nilsson 19.07.2018)

Länsi-Suomi kirjoitti 24.08.2018 uutisen, jossa Rolls-Royce Ship Intelligencen kehitysjohtaja Iiro Lindborg arvioi, että autonomiset alukset voisivat ajaa lyhyillä reiteillä noin vuonna 2025 ja avomerellä 2020- luvun lopulla (Rantanen 24.08.2018). Samainen lehti julkaisi uutisen 25.08.2018, jossa haastateltavana oli maanmittauslaitoksen ylijohtaja, professori Jarkko Koskinen. Hän sanoo, että esimerkiksi terroristijärjestöt voivat yrittää ohjata aluksen reitiltään harhaan. Kyberuhka on tällöin valtava. (Rantanen 25.08.2018)

Mielestäni virtuaali- ja kyberuhat on otettava vakavasti. Viranomaiset saattavat suhtautua asiaan hieman varovaisemmin kuin siviilihenkilöt. Ehdotan, että uudenlaisten virtuaali- ja kyberuhkien todellisuutta ja mahdollista iskupotentiaalia on syytä tutkia. Peräänkuulutan moniviranomaisyhteistyötä ja yhteistoimintaa kolmannen sektorin kanssa. Olen sitä mieltä, että ilmiön tutkiminen vaatii monialaisen ryhmän, jonka kaikki jäsenet tuovat oman erikoisosaamisensa ja näkemyksensä tutkimukseen mukaan. Perustelen asiaa sillä, että huomaan ajattelevani asioista eri tavalla kuin aloittaessani poliisiopinnot. Kenties työharjoittelujakso poliisilaitoksella kehitti ammatillista minääni kohti poliisimaista ajattelua. Tästä syystä siviilihenkilöt tarkastelevat asioita hieman erilaisesta perspektiivistä, mikä saattaa antaa lisäarvoa tutkimukselle.

8.2.3 Seurantatutkimus

Tutkin eurooppalaisen yhteistyön merkitystä terrorismin torjunnassa. Tutkimus ajoittuu ajankohtaan, jolloin siviilitiedustelulainsäädäntö ei ollut vielä osana kansallista normistomme. Tutkimus antoi viitteitä siitä, että Suomi on riippuvainen eurooppalaisesta yhteistyöstä. Martin Westerlund toi esille näkökulman, että toisaalta Suojelupoliisi on myös omavaraisempi tiedonhankinnan suhteen kuin aiemmin, sillä Suomessa on yli 350 terrorismin torjunnan kohdehenkilöä. Tästä ei kuitenkaan voida tehdä suoranaista johtopäätöstä. Westerlund kertoi, että välillä Suojelupoliisin terrorismin torjunta nojaa kansainväliseen

tiedonvaihtoon, mutta ajoittain taas täysin omiin kansallisiin toimiin. Olisi mielenkiintoista tehdä vastaava tutkimus eurooppalaisen yhteistyön merkityksestä terrorismin torjunnassa, kun siviilitiedustelulaki on osa suomalaista lainsäädäntöä. Uuden lainsäädännön suomat toimivaltuudet hakevat varmuudella paikkaansa usean vuoden ajan, jonka vuoksi seuranta-tutkimus olisi hedelmällistä toteuttaa aikaisintaan viiden vuoden kuluttua lain voimaan astumisesta.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tieteellisessä tutkimuksessa on vältettävä virheiden syntymistä käytettävissä olevin keinoin. Tutkimuksen tekemistä ohjaavat lukuiset normistot, mutta silti tuotokset eivät aina täytä riittävän luotettavuuden ja pätevyyden kriteeristöjä. Tutkija kykenee lisäämään laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kertomalla mahdollisimman tarkasti prosessin eri vaiheista. Toisaalta seikkaperäiset perustelut saaduista tuloksista tai tehdyistä johtopäätöksistä kohentavat luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2015, 231, 232.)

Haastattelut. Perehdyin kattavasti ennen haastatteluja aihealuetta koskevaan kirjallisuuteen, koska en ole aiemmin käyttänyt vastaavaa tiedonkeruumenetelmää tieteellisessä tutkimuksessa. Tavoitteenani oli minimoida mahdollisten virheiden riskipotentialia. Haastattelumenetelmään tutustuminen ei tietysti yksin riittänyt. Tein haastattelut tarkoituksella vasta siinä vaiheessa, kun teoreettinen viitekehys oli valmis. Näin ollen haastattelurungon rakentaminen ja lisäkysymysten esittäminen oli huomattavan paljon helpompaa. Omalla perehtyneisyydelläni ei haastatteluiden luotettavuuden kannalta ollut suurta merkitystä, koska haastateltavat olivat oman alansa asiantuntijoita. Opinnäytetyön laajuudessa tutkimuksessa vastaavaa asiantuntemusta ei millään mittarilla ollut mahdollista saavuttaa.

Haastateltavien sosioekonominen asema oli minuun verrattuna korkeammalla tasolla. Haastattelut toteutettiin heidän omissa toimitiloissaan. Vallinneiden olosuhteiden johdosta olin lähtökohtaisesti alisteisessa asemassa. Haastateltavat eivät kuitenkaan osoittaneet valta-asemaansa. Haastatteluiden luonne oli pikemminkin keskustelunomainen, ja niitä ohjasi eniten tekemäni haastattelurunko. Haastattelut pysyivät melko hyvin teoreettisen viitekehysten sisällä. Heidän asiantuntemuksensa ja etukäteinen perehtyminen kysymyksiin lisäsivät saadun tiedon luotettavuutta. Oma roolini haastattelijana ei näytellyt merkittävää osuutta, mikä saattoi vähentää virheiden potentiaalia kokemattomuuttani ajatellen.

Haastatteluiden purku ja saadun tiedon analysointi on kriittinen vaihe. Kokemattomuus ja inhimillisten virheiden mahdollisuus ovat tekijöitä, jotka koettelevat tutkimuksen luotettavuutta. Ihmiset tulkitsevat kuulemiaan asioita eri tavalla. Sovimme etukäteen, että toimitan analysoidut haastattelut haastateltaville ennen kuin julkaisen niitä missään. Tällöin virheiden mahdollisuus pienenee, mutta ei katoa kokonaan.

Tutkimusmenetelmä. Käytin tutkimuksessani kvalitatiivista menetelmää. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla. Valitsemani menetelmä palveli hyvin asettamiani tavoitteita. Laadullinen tutkimus mahdollisti ilmiön tarkastelun erilaisista nä-

kökulmista. En halunnut tehdä opinnäytetyöstäni viranomaisen näkemykseen perustuvaa kokonaisuutta, vaan ennemminkin tutkimuksen, jossa myös kriittisyydellä on sijansa. Minulla oli tutkimuksen alussa tietynlaisia ennakkokäsityksiä tutkittavasta aiheesta, mutta valitsemani menetelmä oli omiaan murtamaan niitä.

Kotimaista tutkimustietoa tutkittavan ilmiön perusolemuksesta oli olemassa vähän. Tämä asetelma saattaa heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Pysin kompensoimaan tilannetta tukeutumalla pitkälti kotimaiseen lähdeaineistoon, vaikka ulkomailla tutkittavasta ilmiöstä onkin enemmän tietoa. Mahdolliset käänkövirheet olisivat voineet heikentää luotettavuutta. Laadullinen tutkimus oli optimaalinen valinta, koska se mahdollisti varsin harkinnanvaraisen otannan. Tutkimus nojautuu suomalaisten terrorismitutkijoiden ja valtiollisten tahojen virallisiin strategioihin, jotka sinällään kohentavat tuotetun tiedon luotettavuutta. Haastateltavilla oli kosolti tietoa institutionaalisten jäsenyyksiensä ja turvallisuusosalta saatujen kokemustensa myötä. Nämä aspektit lisäsivät saadun tiedon lojaliteettia.

Tutkijan on kyettävä punnitsemaan saatuja tuloksia sekä tarkastelemaan niitä teoreettisella tasolla. Riittävän tarkka argumentointi ja tehtyjen johtopäätöksien perustelu ovat tutkimuksen luotettavuuden kannalta tärkeitä elementtejä. Haastateltavien suorat lainaukset autentsoivat saatuja tuloksien luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2015, 232, 233.)

Tulokset ja johtopäätökset. Kirjoitin saadut tulokset teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Käytin haastatteluista saatuja tietoja täydentävässä ja argumentointia vahvistavassa tarkoituksessa. Haastateltavien kertoma on eroteltu selkein lähdemerkinnöin tai suorilla lainauksilla. Pysin vertailemaan teoreettista viitekehystä sekä haastateltavien kertomaa keskenään. Esille nousi eriäviä näkökulmia, mutta toisaalta myös argumenttejani tukevia perspektiivejä. Tavoitteenani oli argumentoida siten, että lukija ymmärtäisi, mihin väitteeni perustuu. Saatuja tuloksia sopii kyseenalaistaa, koska aihealuetta on tutkittu Suomessa verrattain vähän. Toisekseen kokemukseni tutkijana perustuu tähän opinnäytetyöhön.

Tehdyt johtopäätökset on perusteltu huolellisesti, ja esitin ne abstraktissa muodossa taikka omana mielipiteenäni. Keskeisin aspekti on, että päätelmäni perustuvat tutkimuksen tuloksiin, haastatteluihin sekä teoreettiseen viitekehykseen. Ne lisäävät osaltaan johtopäätösten luotettavuutta.

8.4 Tutkimuksen eettisyys

Tieteellinen tutkimus sisältää lukuisia eettisiä kysymyksiä, joita tutkijan tulee kunnioittaa. Eettiset periaatteet sanelevat muun muassa, mitkä tiedonhankintaan ja tutkimuksen julkaisuun liittyvät toimet ovat hyväksytyjä. Eettisten periaatteiden kunnioittaminen on tutkijan vastuulla. Eettisesti kestävä tutkimus edellyttää, että tutkimuksessa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Tieteenjaon yleisiä ohjeita ovat: ”1) Ota huomioon, että tarvitset oman tieteenalasi erityisiä tietoja, metodisia keinoja ja tutkimustapoja, 2) Pyri vakuuttumaan siitä, että kysymyksessä on aihe, joka voidaan tutkimuksen keinoin selvittää tai ratkaista, 3) Ole kriittinen, 4) Ole suunnitelmallinen ja järjestelmällinen ja nojaa perustelui-

hin, 5) Pidä yksinkertaisuutta tavoitteenasi, esitä asiasi selvästi ja käytä sanoja niin, että lukijoiden on helppo ymmärtää niiden merkitys ja 6) Selvitä tutkimukseesi liittyvät eettiset kysymykset ja ota ne huomioon tutkimuksen kaikissa vaiheissa.” (Hirsjärvi ym. 2015, 22, 23.)

Poliisiammattikorkeakoulun ohjeistukset ja seminaarit luovat perustan sille, millaisia eettisiä asioita tutkimuksen tekemisessä tulee ottaa huomioon. Mielestäni eettisten periaatteiden noudattaminen vaatii kuitenkin huolellista perehtymistä aihetta koskevaan kirjallisuuteen.

Poliisiammattikorkeakoulun ohjeen perusteella tutkimuslupaa on haettava, jos: 1) tutkimuksessa käytetään poliisin rekistereitä, 2) haastattelut tehdään webropol- kyselyllä 3) haastateltavat ovat poliisin organisaatiosta ja niiden lukumäärä on suurempi kuin 1-5. Tutkimukseeni ei ollut tarpeellista hakea tutkimuslupaa, koska mikään edellä mainituista kriteereistä ei täyttnyt.

Tiedotin haasteltavia etukäteen tutkimuksen sisällöstä ja haastatteluiden tarkoituksesta. Toimitin samassa yhteydessä tutkimustani koskevan ohjaussopimuksen, jonka tarkoituksena oli vahvistaa projektin olemassaolo. Haastateltavat halusivat esiintyä omalla nimellään tutkimuksessa, mikä oli omiaan tehostamaan eettisten periaatteiden noudattamista.

Sovimme sekä Aarnion että Westerlundin kanssa ennen haastatteluiden aloittamista, voidaanko niitä nauhoittaa. Toinen haastatteluista nauhoitettiin ja toinen dokumentoitiin tietokoneella. Nauhoittaminen olisi saattanut madaltaa virheiden mahdollisuutta. Kirjoitin haastatteluiden perusteella koonnoksen, jonka lähetin heille molemmille ennen kuin käytin niissä olevaa tietoa missään asiayhteydessä. Haastateltavat tekivät koonnoksiin muutamia muutoksia, jotka sittemmin korjasin oikeaan formaattiin. Käytin haastatteluista tutkimuksen tuloksissa suorien lainauksien muodossa. Varmuuden varalta toimitin kyseisen osion vielä uudelleen haastateltaville luettaviksi. He eivät löytäneet enää korjattavaa.

Suomessa toimii erillisiä julkisia tahoja, jotka ohjaavat ja valvovat tutkimushankkeiden asianmukaisuutta ja eettisiä periaatteita. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on laatinut ohjeen tieteellisistä menettelytavoista. (Hirsjärvi ym. 2015, 23.) Ohjeiden perusteella hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu, että ”tutkija ja tieteelliset asiantuntijat

1. noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, se on, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa;
2. soveltavat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä ja toteuttavat tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksensa tuloksia julkaistessaan;
3. ottavat muiden tutkijoiden työn ja saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon niin, että he kunnioittavat näiden työtä ja antavat heidän saavutuksilleen niille kuuluvan arvon ja merkityksen omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistessaan;

--

4. tutkimus on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla –” (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen 2002, 5.)

Olen pyrkinyt toimimaan yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta noudattaen. Käytin tutkimuksessa tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä, jotka ovat tunnustettuja tieteelliselle tutkimukselle. Perehdyin aihetta koskevaan kirjallisuuteen ymmärtääkseni kvalitatiivisen tutkimusotteen menetelmänä. Otin huomioon muiden tutkijoiden saavutukset merkitsemällä lähdeviitteet huolellisesti. Noudatin tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita rehellisesti ja parhaan kyyni mukaisesti.

8.5 Mietteitä opinnäyteprosessista ja siinä onnistumisesta

Tutkimustyö oli inspiroivaa, sillä uuden oppiminen ja ihmisenä kehittyminen motivoivat minua. Muotoseikkoihin perehtyminen ja kokonaisuuden hahmottaminen vaativat töitä. Minua muistutettiin useaan kertaan siitä, etten asettaisi itselleni liiallisia paineita, koska ammattikorkeakoulun opinnäytetyö on ikään kuin tutustumista tutkimuksen tekemiseen. Myönnän avoimesti, että en kyennyt mieltämään opinnäytetyötä harjoituksenomaiseksi. Tavoitteeni olivat korkealla ja panostukseni sen mukaista.

Toin johdannossa ilmi, että tutkimusaiheeni oli haastava. Aihevalinta oli kuitenkin luonnollinen, sillä tein opintojeni varrella muitakin projektitöitä liittyen terrorismiin ja Suojelupoliisin toimintaan. Aiheen haastavuus konkretisoitui ensimmäisen kerran perehdyttyäni lähdemateriaaliin. Aineisto sisälsi runsaasti vieraita käsitteitä ja poliittisia linjauksia, joihin minulla ei ollut aiempaa kosketuspintaa. Aiheestani ei löytynyt kansallisella tasolla ajankohtaisia tutkimuksia. Kokonaisuuden hahmottaminen ja lähdemateriaalin kokoaminen veivät enemmän aikaa, mitä olin suunnitellut.

Poliisiammattikorkeakoulun opintopoliittisten linjausten vuoksi aikataulutukset kiristyivät projektin varrella. Muuttuvat osatekijät loivat kovaa aikapainetta valmistumisen suhteen. Päätin, että haasteista huolimatta pyrin valmistumaan ennakkosuunnitelmien mukaisesti. Päätös johti siihen, että jouduin tekemään erittäin pitkiä ja intensiivisiä työrupeamia.

Päämääränäni oli haastatella sisä- ja ulkoministeriön sekä Suojelupoliisin edustajia. Ulkoministeriöstä ja Suojelupoliisista ojennettiin kättä pikaisesti. Arvostan suuresti haastattelimani asiantuntijoita – heidän tietämyksensä aihealuetta koskien teki minuun vaikutuksen. Haastattelut ajoittuivat kesälle 2018, jolloin sisäministeriössä oli lomakausi kuumimmillaan emmekä sen vuoksi saaneet sopimaan aikataulumme yhteen. Koen kuitenkin saaneeni Aarnion ja Westerlundin haastatteluista huomattavaa lisäarvoa tutkimukselleni.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys on melko laaja. Jouduin tiivistämään tekstiä jonkin verran, koska tutkittavan asian ydin oli kadota tekstin sekaan. Tarkistutin tutkimuksen ohjaajallani sekä muutamilla tuttavillani. Sain rakentavaa palautetta ja erityyppisiä näkemyksiä, jotka ohjasivat työtäni oikeaan suuntaan.

Olen positiivisesti yllättynyt tutkimuksen tuloksista sekä erityisesti kehitys- ja jatkotutkimusideoista. Toimitan valmiin tutkimuksen ulkoministeriön turvallisuusjohtajalle. Yritän markkinoida työtäni myös Suojelupoliisiin. Hyvästä lopputuloksesta huolimatta suhtaudun realistisesti tutkimuksen käyttöarvoon terrorismin torjunnan kehittämisessä.

Tutkimusprojektissa oli paljon haasteita ja ongelmanratkaisua vaativia nyansseja. Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen, että valitsin aiheekseni eurooppalaisen yhteistyön merkityksen terrorismin torjunnassa. Ammatillinen asiantuntemukseni syventyi ja toivon, että myös työelämä hyötyisi tutkimuksestani.

Lopuksi haluan kiittää kaikkia tutkimukseeni osallistuneita ihmisiä. Erityiskiitokset menevät ulkoministeriön turvallisuusjohtaja Jussi Aarniolle ja Suojelupoliisin ylitarkastaja Martin Westerlundille. Näiden lisäksi sain eräältä Poliisiammattikorkeakoulun tutkijalta rakentavaa palautetta opinnäytteestä. Kiitos kuuluu myös ohjaajalleni, joka antoi vahvalla tutkijataustallaan arvokasta perspektiiviä toivotun lopputuloksen saavuttamiseksi.

9 LÄHTEET

Aaltonen, Olli 2007: Tuhat ja yksi uhkaa – Tulkintoja terrorismista: Valtioterrorismi. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Aarnio, Jussi 2018: Ulkoministeriön turvallisuusjohtaja. Haastattelu 03.08.2018

Aikomus, Markku 1996: Terrorismi ja terrorisminvastainen yhteistyö Länsi-Euroopassa. Helsinki, Helsingin yliopisto.

Alasuutari, Pertti 2012: Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere, Vastapaino. Luettavissa: <https://www-ellibslibrary-com.polamk.idm.oclc.org/reader/9789517685030>. Luettu 11.08.2018.

Archer, Toby & Väyrynen, Mikko 2004: Kansainvälinen terrorismi ja Suomi. Helsinki, Ulkopoliittinen instituutti.

Damen, Mario & Turunen Tuula 2018: Euroopan parlamentti: Transatlanttiset suhteet; Yhdysvallat ja Kanada.

Luettavissa: <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/fi/sheet/174/transatlanttiset-suhteet-yhdysvallat-ja-kanada>. Luettu 11.08.2018.

Ekholm, Dan 2015: Rikkaat G7- maat yrittävät parantaa maailmaa hulpeassa alppilinnassa. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-8054222>. Luettu 11.08.2018

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998: Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere, Vastapaino.

Luettavissa: <https://www-ellibslibrary-com.polamk.idm.oclc.org/reader/9789517685047> Luettu: 11.08.2018.

Euroopan neuvoston puitepätös 2002/475/YOS. Puitepätös terrorismin torjunnasta.

Euroopan parlamentti: Euroopan unionin perusoikeuskirja 2000/C364/01

Luettavissa: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_fi.pdf. Luettu 01.09.2018

Euroopan parlamentti: Lissabonin sopimus.

Luettavissa: <https://europarlamentti.info/fi/Euroopan-unioni/Perussopimus/Lissabonin-sopimus/>. Luettu 10.07.2018

Europol 2007: European Union Terrorism situation and trend report 2007.

Luettavissa: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/te-sat-2007-eu-terrorism-situation-trend-report>. Luettu 17.07.2018.

Europol 2018: European Union Terrorism situation and trend report 2018.

Luettavissa: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2018-tesat-2018>. Luettu 17.07.2018.

HE 202/17 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008: Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Gaudeamus Helsinki University Press.

Kananen, Jorma 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä, Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koskinen, Ilpo & Alasuutari, Pertti & Peltonen, Tuomo 2005: Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere, Vastapaino.

Kreus, Mirikka 2010: Terrorismin torjunta Suomessa. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Kullberg, Anssi 2011: Suomi Terrorismi Supo: Koira joka ei haukkunut : Miksi ja miten suomi on välttynyt terroristisen toiminnan leviämiseltä. Helsinki, WSOY.

Laakso, Teija 2018: Epävakaas lisääntynyt monissa rikkaissa maissa – Suomi edelleen vakain valtio. Raportti. Luettavissa: <https://www.maailma.net/uutiset/raportti-epavakaas-lisaantynyt-monissa-rikkaissa-maissa-suomi-edelleen-maailman-vakain>. Luettu 17.08.2018.

Laitinen, Kari & Lumio, Milla 2009: Terroristin synty ja terrorismin torjunta - Näkökulmia väkivaltaiseen radikalisoitumiseen. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Laurila, Antti 2017: Kyberterrorismi ja sen uhat yhteiskunnan turvallisuudelle. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu.

Lehti, Johannes 1991: Kansainvälinen terrorismi ja Suomen lainsäädäntö. Helsinki, Helsingin yliopisto.

Linnell, Jarno 2011: Maailma ja Suomi 9/11 jälkeen. Helsinki, WSOY.

Lindholm, Petteri 2018: Valtakunnansyyttäjä Turun puukottajan tuomiosta: terrorismista selkeä näyttö, murhat huolella harkittuja ja tekotapa julma. Luettavissa: <https://www.aamulehti.fi/uutiset/valtakunnansyyttaja-turun-terrorismituomiosta-huolellista-nayttoa-seka-terroristisesta-tarkoituksesta-etta-harkituista-murhista-201017324/>. Luettu 17.07.2018.

Malkki, Leena & Paastela, Jukka 2007: Terrorismin monet kasvot. Helsinki, WSOY.

Mantila, Markku 2017: Informaatiovaikuttaminen – tuttu juttu vai uusi harmi? Helsinki, Valtioneuvoston kanslia.

Mäntymaa, Eero 2017: Suomen vastaanottokeskuksista on ”kadonnut” 5000 turvapaikanhakijaa. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-9709831>. Luettu 18.07.2018.

Niinistö, Sauli 2018: Suomen tasavallan presidentti. Suurlähettiläspäivät 28.08.2018. Katsottavissa: <https://areena.yle.fi/1-50006811>. Katsottu 02.09.2018

Nilsson, Saana 2018: Suojelupoliisin erikoistutkija. SuomiAreena 19.07.2018. Katsottavissa: <https://www.katsomo.fi/sarja/suomiareena-33001006004/tulevaisuuden-uhkat-942840>. Katsottu 01.08.2018.

Rantanen, Janne 2018: Mahdollisuus tehdä historiaa – Lindborg miehittämättömät laivat ajavat avomerellä kymmenen vuoden päästä. Rauma, Länsi-Suomi.

Rantanen Janne 2018: Autonomiset laivat nostavat esille uusia kysymyksiä. Rauma, Länsi-Suomi.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen Matti 2010: Haastattelun analyysi. Tampere, Vastapaino.

Luettavissa: <https://www-elliblibrary-com.polamk.idm.oclc.org/reader/9789517685023>. Luettu: 11.08.2018

Sisäasiainministeriö 2010: Kansallinen terrorismin torjunnan strategia. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2010. Luettavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80485/sm_212010.pdf. Luettu: 02.07.2018

Sisäministeriö 2016: Kansallinen väkivaltaisen radikalisoitumisen ja ekstremismin ennalta ehkäisyn toimenpideohjelma. Sisäministeriön julkaisu 15/2016. Luettavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74921/Toimenpideohjelma_final.pdf? Luettu: 13.09.2018

Sisäministeriö 2016: Suomelle ensimmäinen kansallinen CBRNE- strategia. Uutinen. Luettavissa: https://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/suomelle-ensimmainen-kansallinen-cbrne-strategia. Luettu: 03.07.2018

Suomen suurlähetystö Wien 2016: Lyhyesti Etyjistä. Luettavissa:

<http://www.finland.at/public/default.aspx?nodeid=49070&contentlan=1&culture=fi-FI>. Luettu: 11.08.2018

Suojelupoliisi 2015: Vuosikirja 2015. Luettavissa:

http://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/67073_2015_Supo_FIN.pdf?e5237e53f98ed588. Luettu 05.07.2018

Suojelupoliisi 2016: Vuosikirja 2016. Luettavissa:

http://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/72827_SUPO_2016_FIN.pdf?7d9a7453f98ed588. Luettu 06.07.2018

Suojelupoliisi 2017: Vuosikirja 2017. Luettavissa:

http://www.supo.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/supowwwstructure/75374_Supo_2017_FIN_www.pdf?bbae6853f98ed588. Luettu 06.07.2018

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Luettavissa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Luettu: 18.08.2018

Valli, Raine 2018: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. uudistettu painos. Jyväskylä, PS- kustannus. Luettavissa: <https://www-ellibslibrary-com.polamk.idm.oclc.org/reader/9789524515160>. Luettu 10.08.2018.

Valtioneuvosto 2001: Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. VNS 2/2001 vp. Luettavissa: <https://www.defmin.fi/files/1147/selonteko2001.pdf>. Luettu 01.07.2018

Valtioneuvosto 2004: Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004. VNS 6/2004. Luettavissa: https://www.defmin.fi/files/240/2493_2161_Selonteko_2004_1_.pdf. Luettu 02.07.2018.

Valtioneuvosto 2009: Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Valtioneuvoston kansli-
an julkaisusarja 11/2009. Luettavissa:
[https://vnk.fi/documents/10616/622958/J1109_Suomen+turvallisuus-
+ja+puolustuspolitiikka.pdf/ebe78430-c2a9-4e01-8b5a-638fc51871e7?version=1.0](https://vnk.fi/documents/10616/622958/J1109_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka.pdf/ebe78430-c2a9-4e01-8b5a-638fc51871e7?version=1.0). Luettu 03.07.2018.

Valtioneuvosto 2012: Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka. Valtioneuvoston kansli-
an julkaisusarja 5/2012. Luettavissa:
[https://vnk.fi/documents/10616/622970/J0512_Suomen+turvallisuus-
+ja+puolustuspolitiikka+2012.pdf/b534174a-13bc-4684-beb0-a093be30ce2a?version=1.0](https://vnk.fi/documents/10616/622970/J0512_Suomen+turvallisuus-+ja+puolustuspolitiikka+2012.pdf/b534174a-13bc-4684-beb0-a093be30ce2a?version=1.0).
Luettu 04.07.2018

Valtioneuvosto 2014: Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi terrorismintorjunnan
strategiaksi 2014-2017. Luettavissa:
[https://intermin.fi/documents/1410869/3723676/Kansallinen+terrorismin+torjunnan+strate
gia+2014-2017/9b549988-3c30-4ecb-ad7f-
1f99053b131b/Kansallinen+terrorismin+torjunnan+strategia+2014-2017.pdf](https://intermin.fi/documents/1410869/3723676/Kansallinen+terrorismin+torjunnan+strategia+2014-2017/9b549988-3c30-4ecb-ad7f-1f99053b131b/Kansallinen+terrorismin+torjunnan+strategia+2014-2017.pdf). Luettu
20.07.2018

Westerlund, Martin 2018: Suojelupoliisin ylietsivä. Haastattelu 06.08.2018.